

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

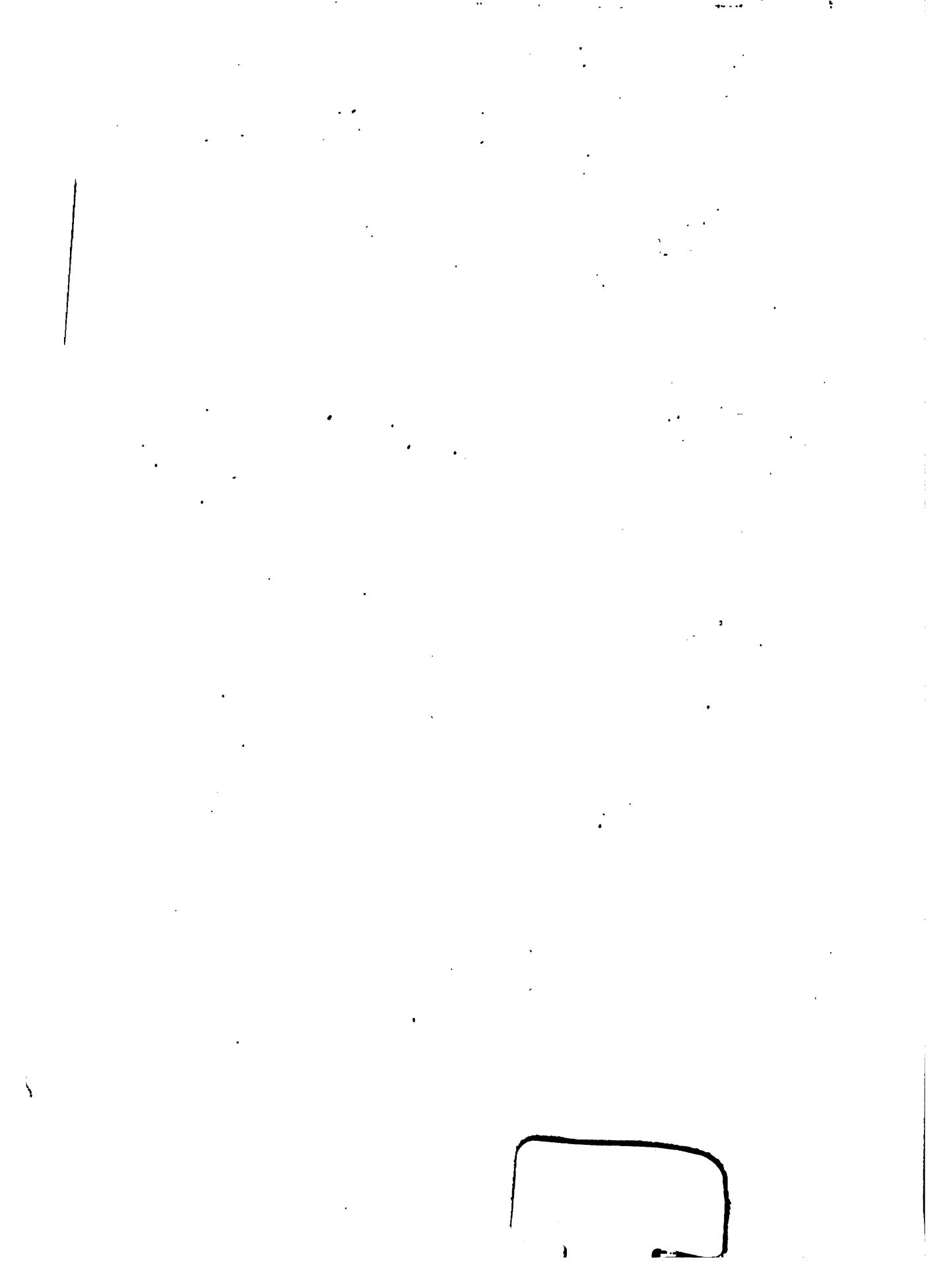
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

3 3433 07135735 8

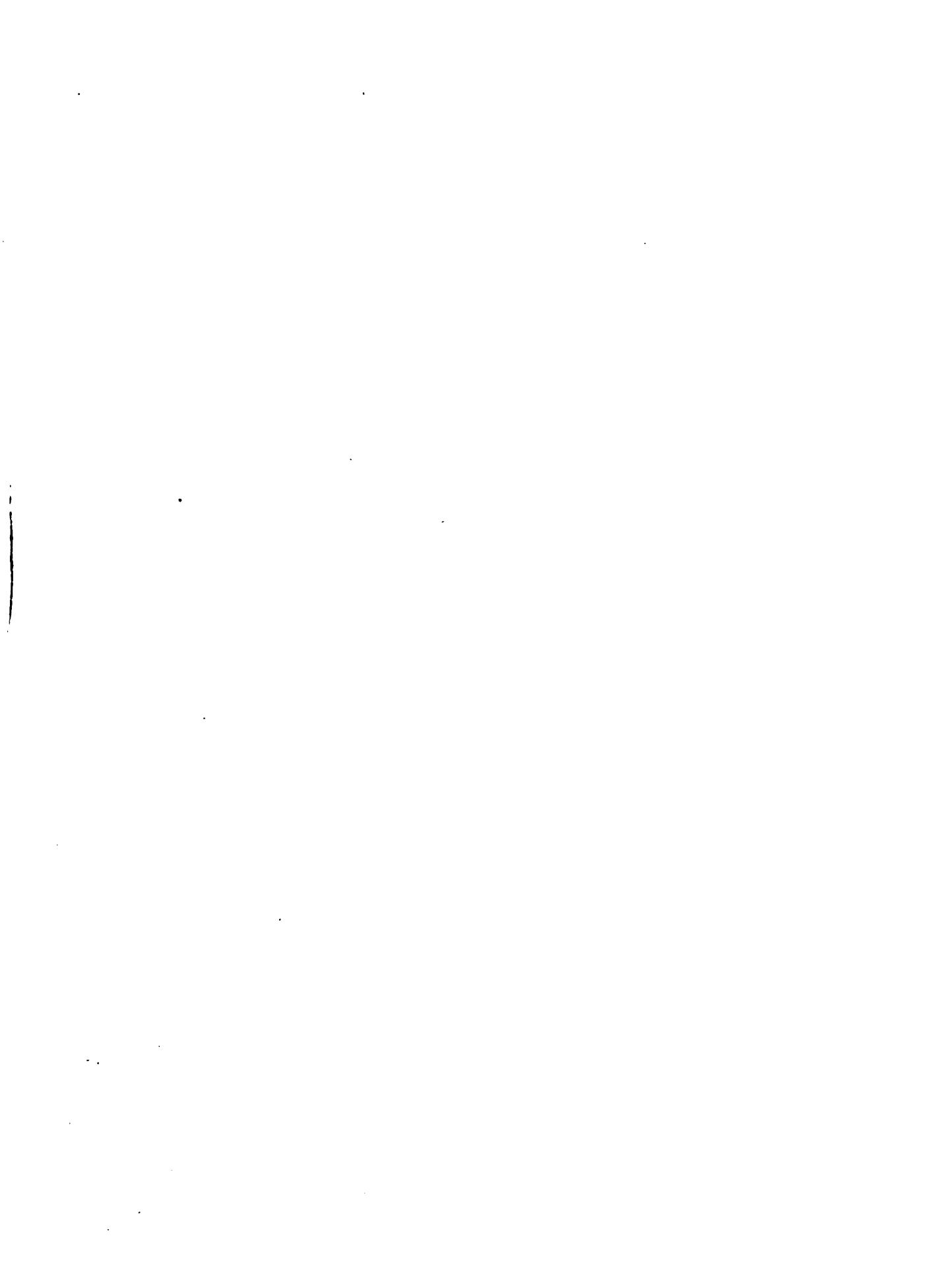

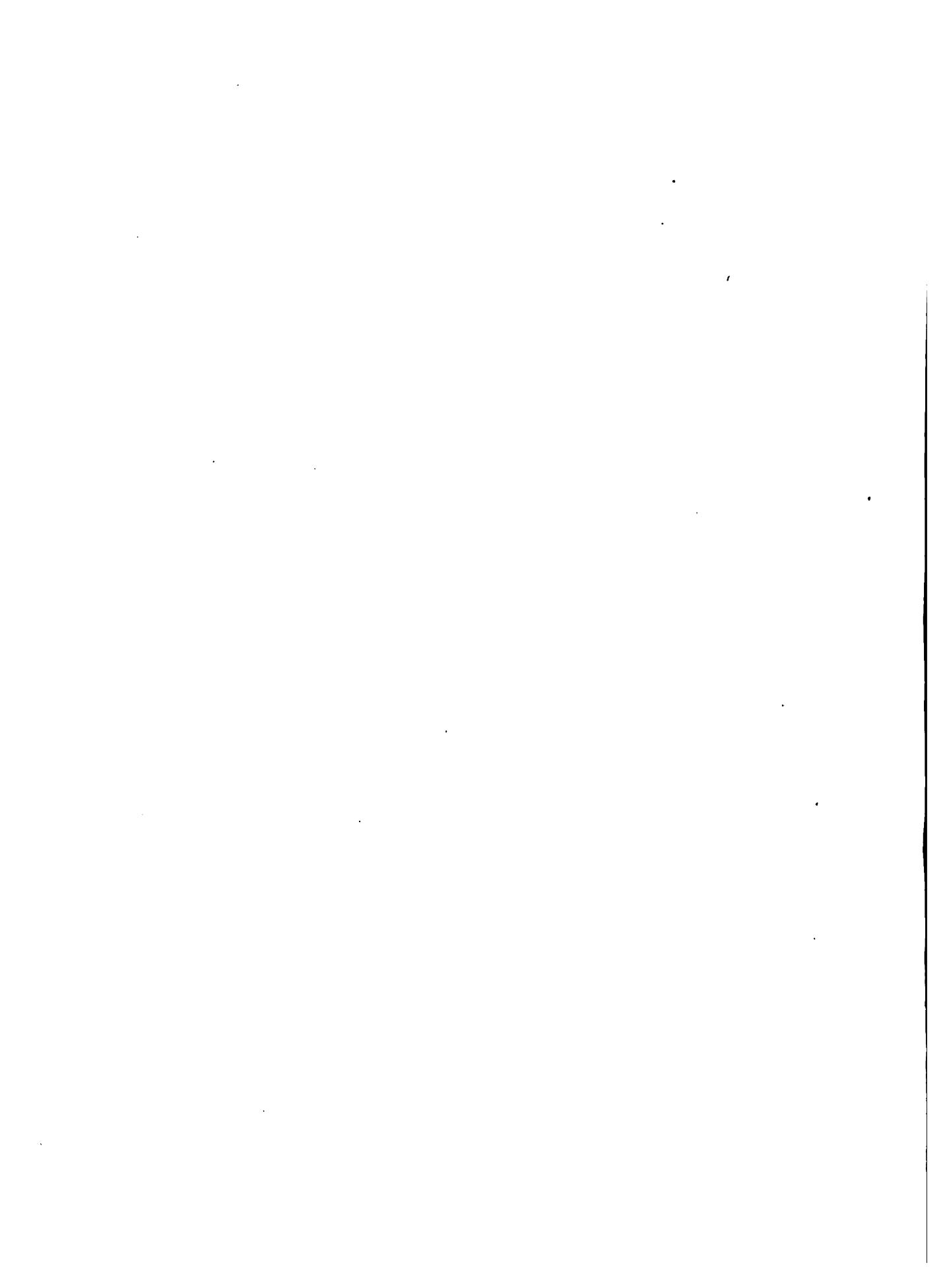
CRF

Feverish

1-2 O.K.

1-GD

FERRERII

HISTORIA ABBATUM

DE

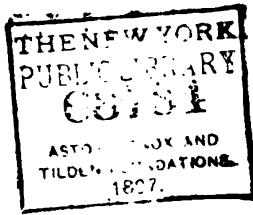
KYNLOS: NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

UNA CUM

VITA THOMAE CHRYSALLI ABBATIS.

EDINBURGI. M.DCCC.XXXIX.

JOY WEA
OLIVER
WAGGON

PRESENTED

TO

THE BANNATYNE CLUB

BY

ALEXANDER W. LEITH.

**NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY**

NOV 19 1968
LIBRARY
UNIVERSITY
OF TORONTO

THE BANNATYNE CLUB.

AUGUST, M.DCCC.XXXIX.

THOMAS THOMSON, ESQ.

PRESIDENT.

THE EARL OF ABERDEEN.

THE EARL OF ASHBURNHAM.

THE DUKE OF BEDFORD.

LORD BELHAVEN AND HAMILTON.

ROBERT BELL, ESQ.

WILLIAM BELL, ESQ.

WILLIAM BLAIR, ESQ.

THE REV. PHILIP BLISS, D.C.L.

10 JOHN BORTHWICK, ESQ.

BERIAH BOTFIELD, ESQ.

THE MARQUIS OF BREADALBANE.

GEORGE BRODIE, ESQ.

CHARLES DASHWOOD BRUCE, ESQ.

O. TYNDALL BRUCE, ESQ.

THE DUKE OF BUCCLEUCH AND QUEENSBERRY.

JAMES CAMPBELL, ESQ.

WILLIAM CLERK, ESQ.

HON. HENRY COCKBURN, LORD COCKBURN, *VICE-*

PRESIDENT.

THE BANNATYNE CLUB.

20 DAVID CONSTABLE, ESQ.
ANDREW COVENTRY, ESQ.
JAMES T. GIBSON-CRAIG, ESQ., *TREASURER.*
WILLIAM GIBSON-CRAIG, ESQ.
GEORGE CRANSTOUN, ESQ.
JAMES DENNISTOUN, ESQ.
GEORGE DUNDAS, ESQ.
RIGHT HON. W. DUNDAS, LORD CLERK REGISTER.
LORD DUNFERMLINE.
LORD FRANCIS EGERTON.
30 SIR CHARLES DALRYMPLE FERGUSSON, BAR^t.
ROBERT FERGUSON, ESQ.
GENERAL SIR RONALD C. FERGUSON.
COUNT MERCER DE FLAHAULT.
HON. JOHN FULLERTON, LORD FULLERTON.
WILLIAM GOT, ESQ.
ROBERT GRAHAM, ESQ.
LORD GRAY.
RIGHT HON. THOMAS GRENVILLE.
THE EARL OF HADDINGTON.
40 THE DUKE OF HAMILTON AND BRANDON.
ED. W. A. DRUMMOND HAY, ESQ.
SIR THOMAS BUCHAN HEPBURN, BAR^t.
JAMES MAITLAND HOG, ESQ.
LORD HOLLAND.
JOHN HOPE, ESQ., DEAN OF FACULTY.
COSMO INNES, ESQ.
DAVID IRVING, LL.D

THE BANNATYNE CLUB.

JAMES IVORY, ESQ., SOLICITOR-GENERAL.

SIR HENRY JARDINE, K^T.

50 HON. FRANCIS JEFFREY, LORD JEFFREY.

JOHN GARDINER KINNEAR, ESQ.

THE EARL OF KINNOULL.

DAVID LAING, ESQ., *SECRETARY.*

THE EARL OF LAUDERDALE.

REV. JOHN LEE, D.D.

ALEXANDER WELLESLEY LEITH, ESQ.

LORD LINDSAY.

JAMES LOCH, ESQ.

LORD LOVAT.

60 THE MARQUIS OF LOTHIAN.

ALEXANDER MACDONALD, ESQ.

WILLIAM M'DOWALL, ESQ.

HON. J. H. MACKENZIE, LORD MACKENZIE.

JAMES MACKENZIE, ESQ.

JOHN WHITEFOORD MACKENZIE, ESQ.

WILLIAM FORBES MACKENZIE, ESQ.

JAMES MAIDMENT, ESQ.

THOMAS MAITLAND, ESQ.

VISCOUNT MELVILLE.

70 WILLIAM HENRY MILLER, ESQ.

THE EARL OF MINTO.

HON. SIR J. W. MONCREIFF, LORD MONCREIFF.

HON. SIR JOHN A. MURRAY, LORD MURRAY.

WILLIAM MURRAY, ESQ.

MACVEY NAPIER, ESQ.

THE BANNATYNE CLUB.

SIR FRANCIS PALGRAVE.

LORD PANMURE.

HENRY PETRIE, ESQ.

SIR THOMAS PHILLIPPS, BAR^v.

80 EDWARD PIPER, ESQ.

ROBERT PITCAIRN, ESQ.

ALEXANDER PRINGLE, ESQ.

JOHN RICHARDSON, ESQ.

THE EARL OF ROSEBERY.

RIGHT HON. A. RUTHERFURD, LORD ADVOCATE.

THE EARL OF SELKIRK.

JAMES SKENE, ESQ.

WILLIAM SMYTHE, ESQ.

THE EARL SPENCER.

90 JOHN SPOTTISWOODE, ESQ.

EDWARD STANLEY, ESQ.

MAJOR-GENERAL SIR JOSEPH STRATON.

THE HON. CHARLES FRANCIS STUART.

THE DUKE OF SUTHERLAND.

ALEXANDER THOMSON, ESQ.

WALTER C. TREVELYAN, ESQ.

DAWSON TURNER, ESQ.

ADAM URQUHART, ESQ.

RIGHT HON. SIR GEORGE WARRENDER, BAR^v.

100 THE VEN. ARCHDEACON WRANGHAM.

PREFACE.

So few Records of the Monastic Institutions of Scotland have come down to us, that we receive with some interest even such a meagre and imperfect outline as Ferrerius has left us of the history of the Abbey of Kinloss.

Joannes Ferrerius, was, as he tells us himself, a native of the little town of Riva, in the territory of Chieri, in Piedmont. Educated at Turin and Paris in the literature and philosophy of the day, he appears, while at the latter University, to have attracted the notice of Robert Reid, who had shortly before been appointed successor of Thomas Chrystall in the Abbacy of Kinloss. The new Abbot elect, with other leading churchmen of Scotland at that time, had projected the reformation of the monastic houses, and the introduction of a more scholastic education than was then attainable in this country. Ferrerius was recommended to his notice, as a person qualified to assist in these objects, by Robert Richardson, himself employed on a similar mission by the Abbot of Cambuskenneth ; and he accompanied his patron to Scotland in 1528. After spending some time at Court, he was established by the Abbot, at his monastery of Kinloss, as a teacher of the monks, and continued there, as he says, devoted to that duty, and to private study, from 1531 till 1537, when we find him resolving on a visit to his native country, which he carried into effect.

PREFACE.

In 1540, he was again induced to come to Scotland by the earnest entreaties of his patron, who in that year was raised to the Bishoprick of Orkney, but, still holding the Abbey of Kinloss with the priory of Beau-lieu *in commendam*, he again placed Ferrerius at Kinloss, who renewed his instructions to the monks of that Abbey, along with some monks of Beaulieu, placed there to have the benefit of his tuition.

Four years later, we find him again preparing to quit Scotland, terrified or disgusted by the violence of reformation which then rendered Scotland no pleasant residence for the inmate of a cloister. He was still alive at the date of the rental annexed to this volume, since we find there charged against the Abbey, his pension of £40, which, he informs us, was settled upon him by his patron Abbot Robert Reid, on his second coming to Scotland. He probably spent the latter years of his life at Paris, where his edition of Boece's History, with a wretched supplement by himself, was published in 1574.

Of the life and character of our author, we know scarcely anything. That he was diligent in the discharge of his duty is proved not more by the long muster-roll of the works which he read and expounded to his pupils than by the continued trust reposed in him by a person so accomplished and so zealous in the cause of learning as Robert Reid, Bishop of Orkney.

His learning and scholarship, of which he himself was plainly well satisfied, were, no doubt, considerable, as compared with the average acquirements of the monks of Kinloss; but the works he has left do not impress us with so high an opinion of his abilities or judgment, as of his industry and his love of writing. It will be observed that he made his prelections not from the original language of the works of Aristotle and the other Greek authors whom he expounded, but was content to use a Latin version.

In the diligent discharge of his duty as a teacher, with the occasional distraction of composing some little treatise to raise his reputation in the world or gain favour with a patron, our author's life at Kinloss must have passed away peacefully and pleasantly, notwithstanding the little dispute which he dignifies somewhat too much in recording it.⁽¹⁾ His posthumous fortune has not been so enviable, since he has drawn down upon him the indignation of Lord Hailes by two unlucky blunders which chanced to cross his Lordship in his most earnest investigations. The first was the repetition⁽²⁾ of the foolish legend of St. David sending his messengers to collect the laws of foreign states, and from these compiling the *Regiam Majestatem*. The other, if possible a more heinous offence in Lord Hailes's estimation, consisted in rashly asserting that Adam Gordon was *created* Earl of Sutherland, instead of *becoming* Earl in right of his wife, Elizabeth, the Countess. For both of these transgressions he is subjected to severe chastisement;⁽³⁾ and the latter brings under Lord Hailes's censure the present work:—"Had they looked," says his Lordship, "into his account of the Abbots of Kinloss, they would have perceived how mean his abilities were, and how contemptible his station."⁽⁴⁾

It is indeed difficult to imagine any thing more imperfect and inaccurate than the early part of the following work; but if the fable of the *Regiam*, and the mistake about the Earldom of Sutherland, had not roused Lord Hailes to more than usual indignation, he would not have censured so severely a work which the author had not finished, and of the unavoidable imperfections of which he speaks in a tone to deprecate criticism.⁽⁵⁾ Our author's materials were evidently very defective, and seem to have consisted of little more than the *martyrologium*, or obituary, recording the

⁽¹⁾ P. 51.

⁽²⁾ P. 14.

⁽⁴⁾ *Sutherland Additional Case*, c. vi.

⁽³⁾ *An Examination of some of the arguments for the high antiquity of Regiam Majestatem.*

⁽⁵⁾ P. 9, p. 19.

days for commemorating the Abbey's benefactors. Some indications remain, however, of his endeavours to obtain more accurate information from other sources,⁽¹⁾ and he occasionally quotes an ancient charter with an exactness which shows that he had it before him while he wrote.⁽²⁾

The MS. which has been mostly followed, is that preserved in the Advocates Library at Edinburgh.⁽³⁾ It is evidently contemporary, and probably written either in the author's own hand, or by one of his pupils at Kinloss. It has quite the appearance of a note-book, in which heads and names of Abbots were entered, to be filled up as information should offer. Numerous blanks remain, and these pages have, in some instances, been used for writing exercises in Latin, probably by the pupils of Ferrerius.

Another, and probably a later manuscript of this work, said to be in the handwriting of the author,⁽⁴⁾ is preserved among the Queen of Sweden's MSS. in the Vatican.⁽⁵⁾ From it, that part of the work has been printed which is published by Martene,⁽⁶⁾ who has omitted the full life of Abbot Thomas Chrystall.

Bishop Nicholson mentions that Dr. John Jameson had transcribed the Vatican MS., "and kindly communicated it to several of his learned countrymen."⁽⁷⁾ One of these undoubtedly was the industrious Wodrow, and the transcript made by his own hand, is now in the Library of the University of Glasgow. It has been collated for the present edition.

A few dates collected from authentic sources, may serve to correct some of the inaccuracies of Ferrerius.

⁽¹⁾ For example, the letters at p. 10 and p. 11, the former evidently written to his patron, the latter to the sub-prior of Deir.

⁽²⁾ As at p. 24 and 25.

⁽³⁾ 35. 4. 7.—It is a thin folio of 82 leaves of paper.

⁽⁴⁾ *Nicholson Hist. Libr.*

⁽⁵⁾ *Montfaucon, Bibl. Bibl. MSS.—Catalog. MSS. bibliothecar. Reginas Sueciorum in Vaticano.*

⁽⁶⁾ *Ampliss. Collect. vol. vi. p. 319.*

⁽⁷⁾ *Hist. Libr. p. 224.*

The Abbey of Kinloss, situate, as the name implies, at the head of the lake or basin formed at the mouth of the River Findorn, was founded by King David I. in 1150,⁽¹⁾ for Cistercian monks brought from the Abbey of Melros.

The first Abbot was Ascelinus, who died in 1174.⁽²⁾

Reinerius, a monk of the mother house of Melros, succeeded. He was subsequently chosen Abbot of Melros in 1188.⁽³⁾

On the promotion of Reinerius, Radulphus the prior was made Abbot of Kinloss. He is styled in the Chronicle of Melros, 'third Abbot of Kynlos,' which excludes the supposed Abbot Andrew of Ferrerius. Like his predecessor, he was afterwards elected Abbot of Melros, and left Kinloss in 1194.⁽⁴⁾

Abbot Ralph was probably succeeded by another of the same name; since we find 'Radulphus de Kinlos' among the excommunicated Cistercian Abbots in 1218.⁽⁵⁾

Herbertus was Abbot of Kinloss in 1229,⁽⁶⁾ who resigned the office—*vir grandævus*—in 1251.⁽⁷⁾

Richard was the next Abbot. He died in England on his return from attending the chapter of his order at Citeaux, in 1274.⁽⁸⁾

His successor was Andrew, prior of the Monastery of Newbottle.⁽⁹⁾

Father Hay⁽¹⁰⁾ asserts that Richard, Abbot of Kinloss, did homage to Edward in 1296. He does not quote his authority.

In 1316, we find Thomas, Abbot of Kinloss.⁽¹¹⁾

It is strange that while our author mentions the tradition of the heavy

(1) 12 Kal. Junii, *Chron. Melr.*; the thryd Kalend of Janwere, *Wyntoun.*

(6) *Regist. Morav.*

(7) *Chron. Melr.*

(8) *Chron. Melr.*

(9) *Ibid.*

(4) *Ibid.*

(10) *Scotia Sacra MS. in Bibl. Advoc.*

(5) *Ibid.*

(11) *Liber de Melros.*

contributions levied on the Abbey by the English during the dominion of Edward I., he should have met with no record of the residence of the English Monarch himself in the Abbey, where he remained from the 20th September to the 10th October 1303.

An inroad of his grandson is less known. The romantic expedition of Edward III. in 1336, to relieve the young Countess of Atholl, who had been besieged during the whole winter in the Castle of Lochindorb, is so remarkable that it has been judged allowable to subjoin to this preface a minute and curious account of it contained in a contemporary letter ;⁽¹⁾ although the only connexion with the subject of the present volume arises from Kinloss having been the extreme point of the expedition of the third Edward, as it seems to have been of the more formidable invasion of Edward I.

Of the Abbots during the remainder of the 14th Century, we have no memorials. With the commencement of the 15th, may be said to begin the authentic and positive history of Ferrerius. From thence his names and dates are precise and consistent with chronology.

Our author's patron, the excellent Bishop Robert Reid, held the Abbacy of Kinloss till his death in 1558.

He was succeeded by Walter Hetton, a monk and cantor of the Abbey, who is mentioned by our author⁽²⁾ as having been sent by Abbot Thomas to be educated with the Friars Preachers of Aberdeen. He occurs as Abbot of Kinloss in many writs from 1559 till 1574. He held the priory of Beaulieu along with Kinloss.

After the Suppression of Religious Houses, the Abbacy of Kinloss was conferred upon Edward Bruce, a lawyer, descended of the family of Clacmanan, and the founder of the noble houses of Elgin and Aylesbury. In 1608, he had a charter of the Abbey lands erected into a temporal

⁽¹⁾ MSS. Cott. *Vesp.* F. vii. fol. 11.

⁽²⁾ P. 80.

Lordship, with the title of Lord Bruce of Kinloss. His life is well known; he accompanied King James into England, obtained the office of Master of the Rolls, and was a person of influence at Court, and of great wealth.⁽¹⁾

⁽¹⁾ In the Library at Auchinleck is a "particular inventorie of the movabilis, houshald stuf, plait, and pleneiszing," of his house at the time of his departure for England, drawn up in 1610. It is curious to think that the *scyphæ*, the *calices*, and the *phialæ*, the pride of many an old abbot of Kinloss, may figure as the basins, lavers, and flagons of the inventory of the lay Lord; while the "Tourkey carpets" and "Irische rougs" for his tables and cupboards, may once have adorned the altars of the monastery.

A few extracts from the "Inventorie" may be interesting to the domestic antiquary:—

Inprimis three drawin tabellis of wanscott.
 Item, tow Copburdis of wallnut trie.
 Item, 4 tourkey Carpetis, quherof tow for the
 greit tabill.
 Item, 2 tourkey Carpetis for the said tow Cop-
 bourdis.
 Item, ane grene bedsteid gilt with gold.
 Item, ane fether bed, bolster, tow pellowes,
 3 blanketis, and ane Irische roug of woll
 belongein tharto.
 Item, ane stand of grene damask Courtenes,
 contening the rouf, the taister, and sax peces
 of courtenes, all freinged and leafed with
 gold.

 Item, ane reposing bed steid of walnut trie.
 Item, 7 peces of tapastrie heingenis, whiche
 did hang in the grit chamber.
 Item, the holl sut of gilt lether heingenis
 whiche did hange the gallarie of the hous.
 Item, tow chaires and 18 stulles, with thrie
 baket stulles of Irysche steiche.

Item, two chaires and 4 stullis, with ane fount
 stull, and ane long cou schein of blak clothe,
 all freinged with siller and blak silk.
 Item, 2 chaires, and ane falling chair, with
 towe stullis, and ane long conschyn of rid
 gold gamblet.
 Item, 1 folden chair of grene figouret silver
 gamblet.
 Item, 1 tawney welwet faldin chare.
 Item, 4 stullis of yellow figouret talfaties.
 Item, 1 heche chare, and tow lawe stullis of
 greine welwit, freinged with gold.
 Item, 12 stullis of Scottis nedill work.

 Item, 3 pare brase and Irnes.
 Item, an pair tonges and 1 schufull.
 Item, 1 pare bellowes.
 Item, 4 brase wall candell beiraris.
 Item, ane wand skrene for the fyr.
 Item, the brod with the kingis armes, the king of
 Denmark, my lord treasurer, my lord Bruce,
 the quene of Persea, ane tourkey quene,
 pareis and heillen, ane nouin, ane frenche
 womanis pictour, being in all 9 pictours.
 Item, ane greit glob map, with a map of
 bretane.
 Item, the polletek surway of a kingdome on
 parchment.

Movabilis sent to my Lordis chamber at St. James.

 Item, ane char of orange welluut.
 Item, 3 bakat stullis of Scottis work.
 Item, 6 stullis without bakis of the said work.
 Item, ane wallnot tree tabill, with ane tourkey
 carpet thereto.

His son, Edward second Lord Bruce of Kinloss, will always be remembered in connexion with the duel in which he lost his life, the details of which have been recorded with such horrible fidelity by the survivor.⁽¹⁾

Item, the lytill coupburd that stud in Mr. Woodis chamber, with ane Tourky carpet tharto.

Item, ane long coushen of red satten imbroderit.

Item, ane pair lyttill and Irnes typ with brase.

Item, ane schufell typ with brase.

Item, ane Irne bak for ane chemlay.

Item, 57 books according the inventorie, for my lordis study.

The Inventorie of the plait.

Item, ane gilt bassen and lawer, weying 120 wnce.

Item, ane boll of gilt, 36 wnce.

Item, 4 old bollis without coweris, 44½ wnce.

Item, 2 gilt flagons, 67 wnce.

Item, ane gilt suger box, 40 wnce.

Item, ane dossene gilt spounes, 24 wnce.

Item, ane gilt salt, 25 wnce.

Item, ane gilt Cap fyt, 8 wnce.

Item, 4 gryyt candillsteikis, 53 wnce.

Item, 6 persell gilt plattis, 129½ wnce.

Item, 6 persell gilt trouusheris, 47½ wnce.

Item, ane bassein and lawer, 145 wnce.

Item, ane bassein and lawer, 112 —

Item, towe gilt flagounes, 67 —

Item, 4 candill stekis, 122 —

Item, ane dossoun spounis, 24 —

Item, ane gilt boll and cower, 31 —

Item, ane boll and cower, 41 —

Item, ane other, 31 —

[Then follows a great list of silver bowls with and without covers.]

Item, 24 troucheres, . . . 243 wnce.

Item, ane bell salt, . . . 13 —

Item, ane pottenger, . . . 8 —

Item, ane squar salt, . . . 25 —

Item, towe dossoun plattes, 525 —

Item, tua saltfatis, . . . 36 —

Item, 16 silver dyshee, . . . 362 —

Item, sax candell steikis, 77 —

Item, ane saltfat, . . . 40 —

Item, ane saltfat, . . . 30 —

Item, ane quhyt sugar box, 22 —

Item, ane basket, . . . 25 —

Item, ane perfumeing pan, 64 —

Item, ane chafin dysche, . . . 36 —

Item, ane caddill coup, . . . 12½ —

Item, ane perfouming spoune, 4 —

Item, ane masser, . . . 21½ —

Item, ane dossoun aposell pounes, . . . 25 —

The whole plate amounts to the enormous sum of 4671½ ounces. In the account of the disposal of a part of it, is the following, "Item, to my Lady Candische, whiche was left by will, ane gilt basin and lawer of 112 wnce; Item, ane gilt boll and cower, 45½ wnce. Summa gifin to my Lady Candische is 157½." It will be remembered that Christian, daughter of the Lord Bruce of Kinloes, was married to William Lord Cavendish, afterwards second Earl of Devonshire.

⁽¹⁾ Sir Edward Sackville. Published in the *Guardian*, No. 129 and 133.

Some light has already been thrown upon the early endowments of the Abbey of Kinloss by a few charters printed with the *Chartulary of Moray*. A charter of Strathyla, by William the Lion, is also annexed to the present volume. It has been printed from an old copy preserved in the Record of Deeds⁽¹⁾ in the General Register House, collated with a copy in Shaw's *History of Moray*, which seems to have been printed from the original Charter.

The Rental of the Abbey, which is given in the Appendix, is taken from the *Register of the Assumption of Benefices*—a valuation made in 1562 and the following years, for regulating the third of the greater benefices to be paid to the reformed Clergy and to the Crown. This particular account would seem from a date which immediately follows it, to have been rendered in 1574, but may have been earlier. It would appear not to have been in all respects satisfactory. After a short valuation of the Priory of Beaulieu, then held *in commendam* with Kinloss, the Register has the following note:—“Remember my Lord Comptrollare to speir the rentall of thir tua, Kynlos and Bewlie, bettir, for thay ar suspitious anent the fischingis.”

Hector Boece, who, Ferrerius tells us,⁽²⁾ attended Abbot Thomas Chrystall during his last illness, describes Kinloss in his time in terms which savour of his usual exaggeration,—“*Nunc ibi cœnobium est cum augustissimo templo diuæ virginis sacro, ædibusque magnificæ structuræ piorum cœtu Cisterciensis instituti insigne, nulli in Albione religionis observatione secundum.*” Unfortunately we have no more particular account of the Abbey buildings than what is afforded by Ferrerius. On the margin of one of the pages of the Edinburgh M.S. is this note:

The stepell of Kynlos fell the syft dape 1574.

⁽¹⁾ Vol. xii. fol. 229.

⁽²⁾ P. 82.

May we conjecture that this was the *turris campanarum* which Ferrerius censures Abbot James Guthery for building on unsafe principles?⁽¹⁾

Some part of the Monastery, however, escaped the general destruction which attended the Reformation ; and the chapter house continued to be used as a church of the reformed communion down to 1652, when the whole was pulled down, and the stones employed for constructing the fort at Inverness. The proprietor, who was alleged to have sold the materials to the garrison, asserted “that it was against his will that these stones were taken away;”⁽²⁾ and it is very probable that any scruples which he might feel on the subject, would not meet with much consideration from the authorities of that time.

Kinloss, formerly within the parish of Alves, was erected into a separate parish by various acts of heritors and presbytery, ratified by Parliament in 1661.

The site of the Abbey is now only to be distinguished by some remains of its foundations, and a few ancient enclosures, which lately contained vestiges of an antiquated but skillful gardening.

Although the imperfection of our Author’s materials, or his own inaccuracy of research, may be considered to have reduced the value of this work to little more than that of a contemporary account of monkish life just before the Reformation, even in that light it cannot be regarded but as possessing some interest.

The slight notice of the spacious library and its contents,⁽³⁾ marks the same taste for letters which Bishop Reid exhibited both in his Northern See, and at Edinburgh,⁽⁴⁾ and which, if more early, or more extensively

⁽¹⁾ P. 32.

⁽²⁾ Presbytery Records.

⁽³⁾ P. 47-45.

⁽⁴⁾ Keith.—Maitland’s Edinburgh.

cultivated in Scotland, might have produced a reformation of a different character from that which soon engrossed all minds, to the exclusion of literature and the arts.

The Cistercian rule, at least in Scotland, had remitted much of its ascetic rigour before Ferrerius came among our countrymen. Painting and the ornamental arts, which were originally discouraged by the Bernardine institutes, yet owed much to the patronage of those wealthy establishments in a country hitherto too poor, and too disturbed for their general encouragement. The famous painter⁽¹⁾ of the Abbey of Kinloss and his works, it is feared, are alike unknown to fame; but it is easy to conceive what influence a foreign artist, even of secondary merit, might have in forming that excellent native school which so soon arose in Scotland.

No less civilizing in its effects was the Abbot's importation of a French gardener, who was to spread a taste for his delightful art, *circa locum, adde et universam Moraviam.*⁽²⁾ There are traces of some attention to gardening at still an earlier period in Moray; and the high character of the province for salubrity and fertility might partly encourage the taste, and may in part have arisen from it.⁽³⁾ It is said that some ancient pear trees

⁽¹⁾ P. 50.—It would be curious to enquire what style Ferrerius means by the *pictura levior*, which, he says, was *per Scotiam receptissima*. It was probably some attempt at fresco.

⁽²⁾ P. 48.

⁽³⁾ The following extracts are from the original contracts preserved at Kilravock. The first, of 1536, was entered into while Hugh Rose of Kilravock, one of the parties, was in ward in Dumbarton Castle. It is remarkable that the author of the history of the family

(MS. at Kilravock,) conjectures that his imprisonment was on account of the violence committed upon the Abbot of Kinloss, noticed by Ferrerius (p. 34), but apparently without foundation. The other and more curious, though less ancient covenant, came, with many other papers of the family of Hay of Lochlby, into the charter-room of Kilravock, on the occasion of some transactions affecting the estate of Inschoch. In that charter-room, it would seem, no papers were destroyed!

which were thrown down by a violent storm at Kinloss, early in the last century, exposed to view, under their roots, a carefully laid pavement, after the fashion which is now used by the most skillful gardeners, to prevent the roots from penetrating too deep. It is certain, from some notes and memoranda still preserved at Kilravock, that the successive framers of the modern garden there, who were zealous planters and gardeners, about the beginning of the last century, and procured many fruit

Thom daweson band of manrent &c.

At the Castell of Dumberten the xi day of June, in the yer of God I^m v^e & xxxvj yeris, it is appunctit and concordit betuix honorabill men, that is to to say huchon ros of kilrawok on the ta part, and thom daueson, burges of paalay on the tother part, in maner, forme, and effect as aftir followis. That is to say, thom dauidson, and ane servand man with hym, is cummyn man and servand to the said huchoun for ane yeyr within his hous; and the said thom sall werk and lawbour to the said huchoun his yardis, gardingis, orchardis, ayles, heggingis, and stankis, and all werkis pertaining to ane gardner to do to siclyk thingis of the best fassoun may be deuiseit. And for the verkin of the samyn, the saidis huchoun sall geif to the said thome and to his servand, thar meit dayly, and four penneis ilk werk day that the said thome verkis to the said huchoun, and ane merk of fe to his servand for the forsaid yer. And als, the said thome dauesoun is becummyn man fra the said yer furtht to the said huchoun for all the dayis of the said thome lyftyme, geif the said huchoun plesis to hald hym for ane gardner, the said huchoun gewand to the said thome yerly for his seruice that may sustene hym honestlie as ws is to be gewin to sic craftis men be ressoun, &c.

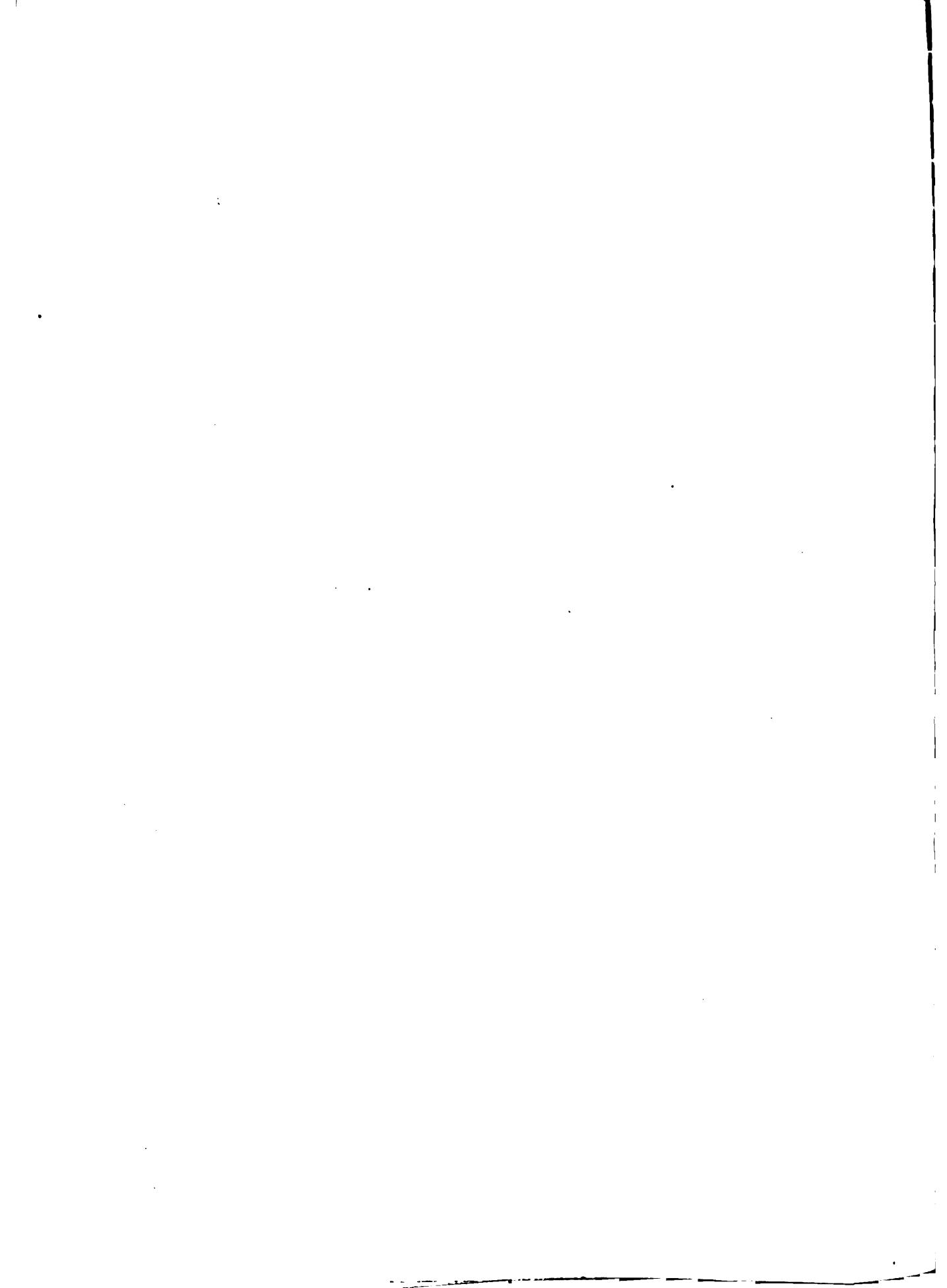
Lochloy gardener's contract.

Att Inschoch the 12 day of Sep. 1672, it is agreit and finallie condescendit betwix the ry^t honorabil John Hay of Lochloy on the ane pairt, and Georg Taylour gardiner at Alter on the other pairt, in maner, form, and effect as after folowis. . . . The said George Tailyour bindis and obligis him to perorme these sewerall duties wnderwritin, viz. to witt, to labor the said yeards and put them in a new frame, with a flour yeard, alies, bordis, arbors, greine or gravel waks or blak as the owner thinks fitt; And to nurse and bring wp young treis for the furnishing of the said yeards and orchardis, and to furnish the hous suficientlie with kell, herbs and roote, as carrots, turnips, pasneips, pitatos and cromalls if the grund will yeild them after suficient paine taken be the said George, furnishing the said hous as (my lord brodies or) anie the lik in the centre, and likwyse to mak use of all neidful poynjis belonging to a gardiner for upholding of the said yeard, as planting, grafting, setting, and weiding, all these things tymousle and cairfylly both in seting the samen and sowen them; the outlandish seids that cannot be win be the said George to be coft be the said John Hay.

trees from France, found the old Abbot's remaining pear trees at Kinloss a valuable assistance.

The following sheets were interrupted, when nearly completed at press, by the sudden and lamented death of the Gentleman under whose superintendance they were printing. It has thus devolved on another to afford these preliminary explanations, which would have come better from the Editor. No notes of his for this purpose have been discovered; and it is much to be feared, that his plan and views may sometimes have been misunderstood, or insufficiently elucidated.

It will be observed that, chiefly from an extreme fidelity to a rather inaccurate text, the Editor has allowed a few literal errors to pass, which might, perhaps with advantage have been corrected. Most of these, it is hoped, are noticed in the list of *errata*.

Novus de Scotia: m.ccc.rrybi.

Reuentissime Pat⁹ t dñe P⁹amāde . Noua de ptibz boreat q sēdo die mēsis Augufti . dñe nře Regine apd⁹ Pontē fractū sc⁹pt⁹ fuāt sūt h . Vidz q dñs nr . R . Angt . die veñ . pñ β fñm Tñf⁹ S⁹ci Thome Mart⁹ de villa S⁹ci Johis ad distāciā viij . leuca⁹ se mou⁹ tā ſbito q nulli q⁹uſq⁹ se armaret in notuit . hens secū . iiij⁹ . hoſes ad arma . t tot hobelaſ⁹ . t sagittar⁹ in cāpis eadīm nocte tētoria sua figēdo . Die q⁹ saſti ad mane ad caſtrū de Blaſ ad distāciā . xx . leuca⁹ eq⁹tau⁹ . Die u⁹ dñmico ſequēt⁹ p mediū maio⁹ fortitudinū dasceles montes Scotie in altiori t forciōri Scotie pt⁹nsiēs t eq⁹tās illo die feſ ad . xxx . leucas . apd⁹ . Fýchawyn . in Badenaū . pnoctau⁹ . die lune ſequēt⁹ ad mane audiēs q obſidiū . Scotto⁹ int⁹ quos erat dñs And⁹ de M⁹ref⁹ ad num⁹ . xx . m⁹ . corā Caſt⁹ Loghendorm . vbi dña Comitissa . Dasceles . morabat⁹ . fuit ɔgrega⁹o ad eccliam . de Kynkardyn . in Badenau . ad distanciam . xvij . leuca⁹ ſup freno eq⁹tau⁹ . t cariag⁹ ſuū ibidīm dim⁹es . vſq⁹ ad duas leucas cit⁹ Loghendorm ē pgressus . t vidit eo⁹ tētoria q⁹ dēm caſtrū obſidebāt . t cū eo⁹ diſcoop- tores nřates vidiffent t inde þmuniti fuiffent ! vſq⁹ in Roffe totaſr ſe posuerūt in fugā . Iđm q⁹ dñs nr it⁹ ſuū dir⁹te tenuit ad caſtrū ſupradēm .

Flandr̄ . q¹ vſq; ad aduētū Rēg in portu ibidē detinebant² . die lune d̄cs
 d̄ns Rex p h̄ordnā ptē ville t̄ vet̄em ābden . t̄ pat̄am i circuitu fecit
 p̄cremari vbi bona q̄mplurima reppiebant² . die M̄rt̄ aq̄m de dee
 pt̄nfiēs . caragiū suū de mane cit̄ aq̄m moūe faciebat . t̄ insup in
 p̄d̄ca villa de ābden psonaīr morabat² . ita q̄ in tota absq; cui⁹cūq; dom⁹
 deletu vrebant² . lic̄ in tota Scotia dom⁹ nō h̄ebāt² decēfiores . die m̄cuī
 apd̄ mortoñ en le mernes existētes : cast̄ de dunot̄ . in manu dñi nři
 p̄d̄ci existēs . ad . xvij . leucas p illa dieta t̄nsierūt . die Jouis ad distāciā
 . xvij . leucaꝝ eq̄tau⁴ . die veñ . ad forſař . p viij . leucas distātē / vbi [nova]
 s¹ venūt . q̄ Wiſs . Douglas cū M̄¹ h̄oibꝝ in foresta de plate² vicina d̄co
 dñō nřo latitabat / n^o aliū tunc tēpis . nisi dñm Hen̄ de Lanč³ capitaneū
 fuisse credebat / s³ cū nocte d̄ci dñi nři ibidē sciebat p̄ſentiā : Vſus forestā
 de Drounan fugiēs cū muničōibꝝ oīm cast̄ꝝ Scocie : in eoꝝ manibꝝ ex-
 istētiū / Vſus St̄uelyn rediebat . Ad h̄ pat̄ t̄ dñē sciř velitis . q̄ die lune
 p̄x poſt . p̄fecōdem p̄ſenciū Nobil d̄ns Comes . Cornubie cū . iij^o . h̄oibꝝ ad
 arma . de quibꝝ . vij ^{xx} . mūdi t̄ bñ parati . de sua sūt tenura : vna cū
 septē M̄it . Hobelař . t̄ sagittař . de diūſis pat̄is p̄gregatis in īram Scocie
 p̄ḡdiet² deo duce . sñ mora lōgiori . ita q̄ hiis diebꝝ ad refrenādam inimicoꝝ
 maliciā noua placēcia fluūt t̄ refluūt vbiq; . In pte . Solicitudīs . que in deū
 q̄rend̄ humis nřis indies incūbit put̄ vos sciř credim⁹ t̄ tenem⁹ . manus vřas
 puidas t̄ pit̄ adiut̄ces appoňe dīgnet² vřa pat̄nitas reuerenda . q̄m ad
 ecclie sue s̄cē t̄ Rengnicolaꝝ regimē p̄feruet diu in p̄ſpū pietas iħu x̄pi .
 Sc̄pt̄ Eboꝝ . iij^o . die Augusti .

NOTE.

THE King's route can be traced pretty accurately. On Friday next after the translation of St. Thomas the Martyr, (7 July,) 1336, Edward set out from Perth with 400 men at arms, and attended by an equal number of light horse and archers ; and advanced eight miles.

On Saturday he came to the Castle of Blair Athol.

On Sunday, by a long march through the mountains, he reached a place in Badenoch, called Fychawyn, perhaps at the foot of Glen Fishie, which glen, in Blaeu, is called Avon Fishie.

On Monday, the King rode to Kincardin in Strathspey, and there leaving his baggage, he crossed the moors to Lochindorb, raised the siege of the Countess's island castle, and then returned to his retinue at Kincardin, having ridden 40 miles, lost many horses, and suffered severely from want of provisions. In this day's journey he must have crossed and recrossed the Spey, where there was no bridge, and probably no other boats than the *corbes vimineae corio circumiectae*, described by Straloch three hundred years afterwards.

Tuesday he went to a place called Aberkarf, 8 miles from Kincardin, from whence a party was sent to collect cattle in the hills of Mar. The Countess of Atholl here joined the King.

On Wednesday he marched to the Abbey of Kinloss, burning Forres, a good town, and the country round. In the Abbey he found wine, ale, salt fish, corn, and other necessaries for his army, and for the supply of the famished garrison of Lochindorb.

Thursday he proceeded to Elgin, sparing the town from respect for the blessed Trinity, but burning the fertile country round.

On Friday the King crossed the Spey, probably by the antient bridge a few miles above Fochabers, and reached Cullen.

On Saturday he came to the priory of Fivie in Buchan.

On Sunday, leaving the Castle of Kildrummy on the right, he arrived at night at the city of Aberdeen.

Monday and Tuesday the King devoted to superintending the complete burning of the towns of Old and New Aberdeen, with the country around.

On Wednesday, passing by Dunnottar Castle, he came to a place called Mortoun in the Mearns.

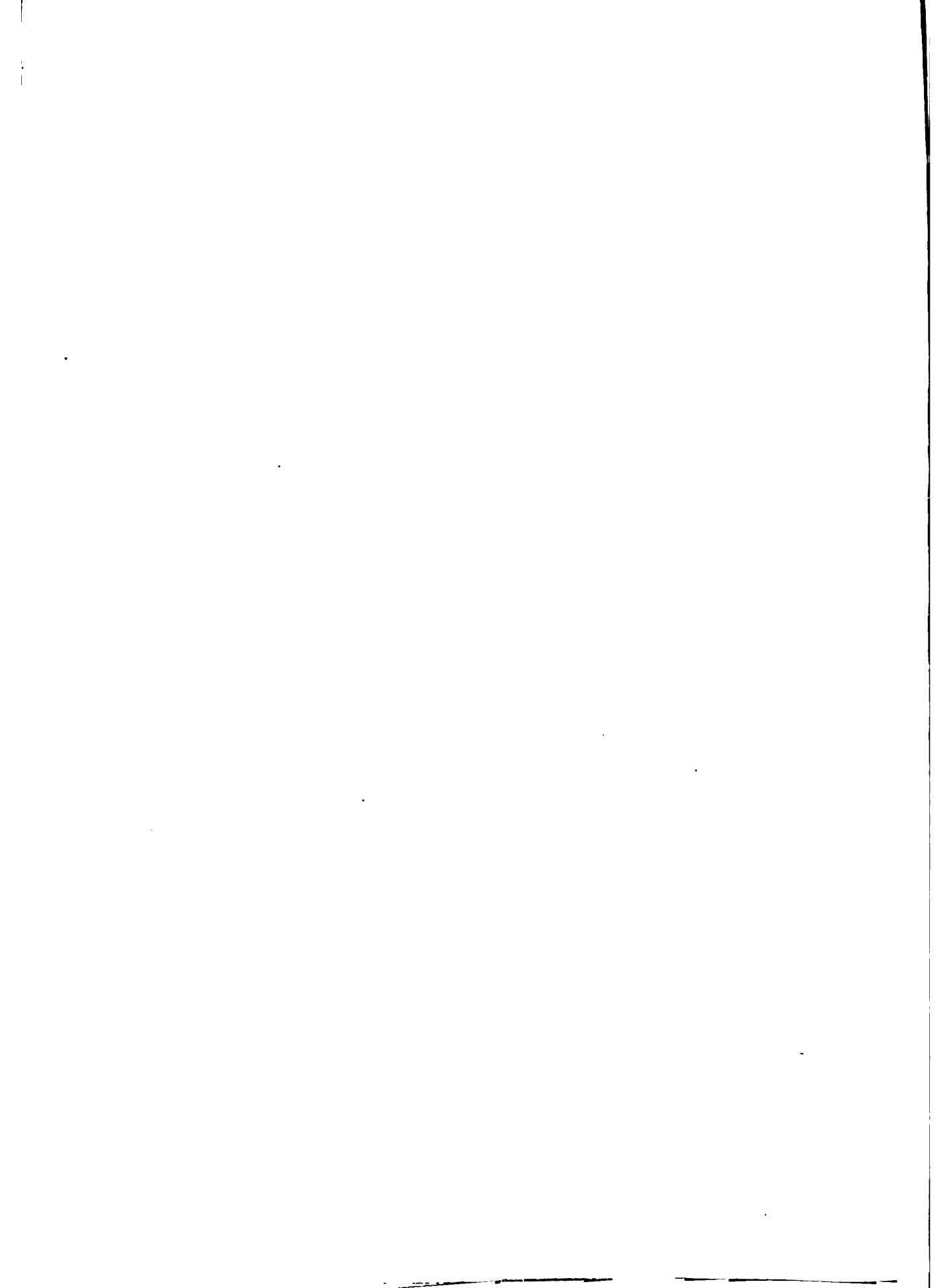
Thursday, sixteen miles.

Friday to Forfar, which must have been considered within the English pale, and as terminating the interest of Edward's adventurous journey.

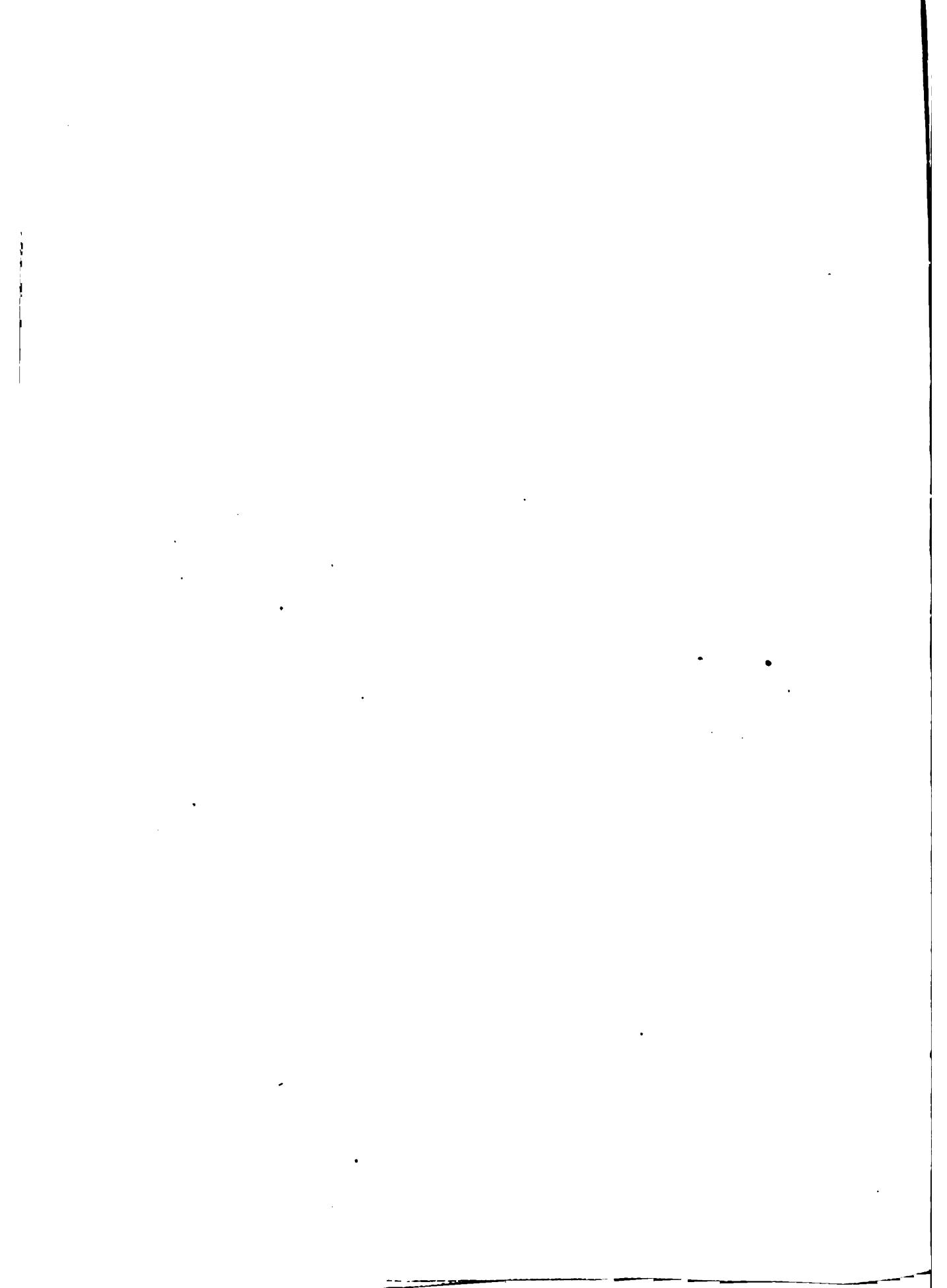
The account is so minutely circumstantial, and is, moreover, so corroborated by other authorities, that we cannot doubt its correctness ; and, whether we consider the troops employed, the roads and the nature of the country, or the rapidity of the march, it is altogether one of the most marvellous expeditions on record.

ERRATA.

Page 10, line 22,		
— 11, — 2,	for Superiorem,	<i>read</i> Subpriorem.
— 37, — 13,		
— 37, — 21,		
— 41, — 19,		
— 19, — 2,	martyrologia,	— martyrologio.
— 23, — 12,	electio	— erectio.
— 24, — 5,		
— 29, — 11,	contigebant	— contingebant.
— 32, — 10,	lapidem,	— lapideum.
— 32, — 20,	augustas,	— angustas.
— 37, — 6,	Tarbale,	— Tarbate.
— 40, — 20,	Ibus,	— Ibi.
— 42, — 15,	aedificium,	— aedificiorum.
— 49, — 8,	confec,	— confecit.
— 50, — 26,	non minus quam animi,	— non minus animi.
— 76, — 9,	facrarii,	— sacrarii.
— 78, — 6,	Setownem,	— Setowne.
— 81, — 7,	aquum,	— aequum.

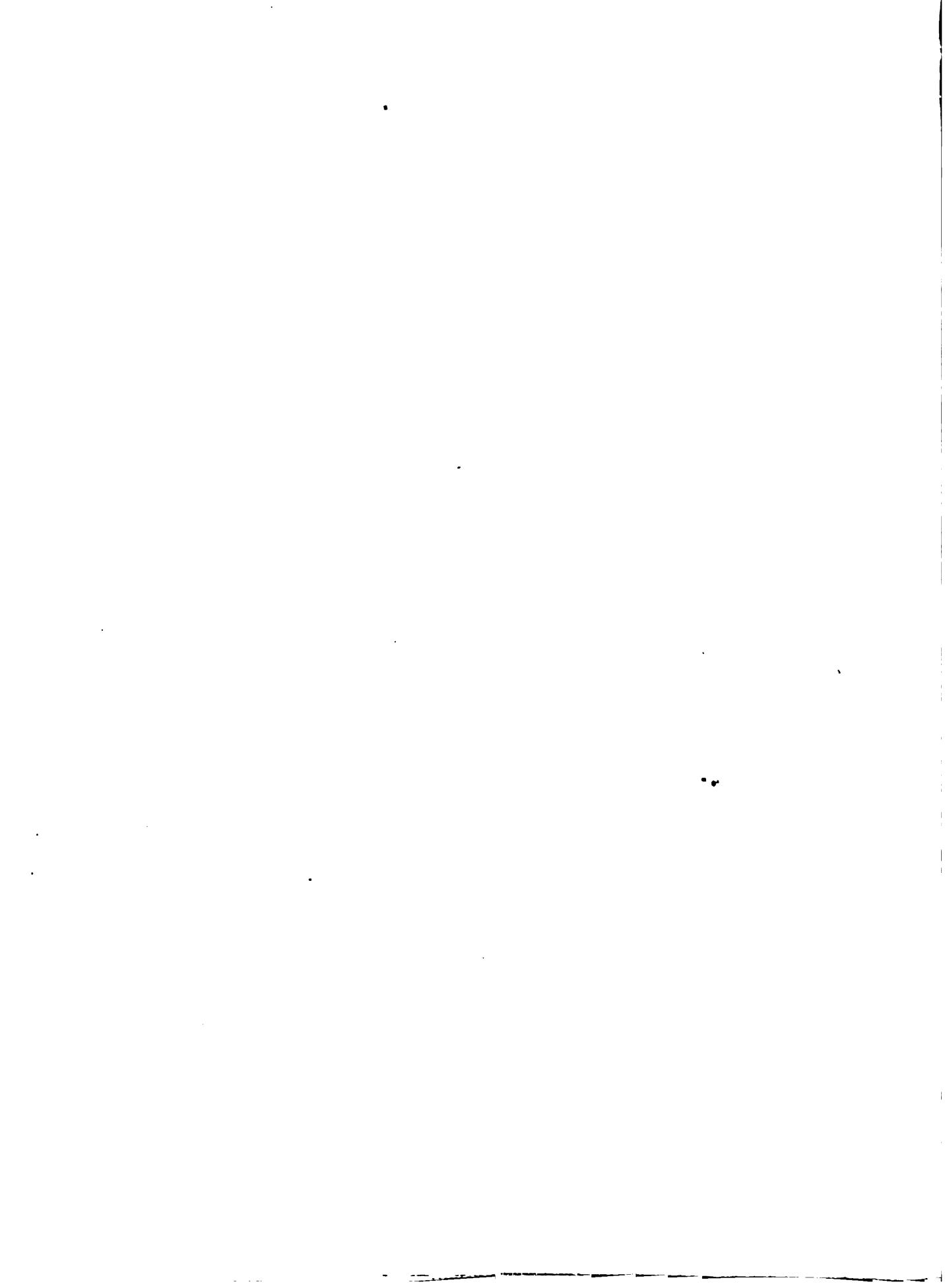

**HISTORIA
SEU SYLVA POTIUS
ABBATUM CISTERCIENSIS FAMILIAE
MONASTERII A KYNLOS IN SCOTIA,
CUM ALIIS PLERISQUE EJUS LOCI VETUSTATIS MONUMENTIS,
JOANNE FERRERIO PEDEMONTANO AUTHORE,
NUPER A SUMMA TENEBRARUM CALIGINE
IN LUCEM RESTITUTIS, FELICISSIME
SUB ROBERTO REID BENEMERITO INTER ABBATES,
IN PUBLICUM EFFERTUR,
M.D.XXXVII.**

A D L E C T O R E M.

Optime Lector, decreveram primum contexere Historiam a Kynlos: Sed cum perspexisse non pauca admodum obscura, ut lucem non recipiunt, mutato confilio, Sylvam quandam omnium antiquitatum quas nancisci potui descripsi, relinquens posteritati hanc curam ut inquirat quae desiderantur, et sic Historiam non fine nostris adminiculis conscribat. Si forte petis quo pacto suppetet antiquitatum copia posteris, quae nos destituerit, indicabo paucis. Multa sunt in libris Episcoporum Moraviae et ejus Capituli, acta hujus loci a Kynlos, quae non poteramus per occupationes confulere: multa in Melros, Cupro, Deir, et Culross, quae poterunt observari ab his studiofis monachis, qui ad ea loca saepenumero divertunt. Hoc est quod te ignorare nolui Lector bone. Vale feliciter, et bene precator istis nostris, in tuam gratiam, laboribus.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI DOMINO ROBERTO
REID ABBATI CISTERCIENSIS FAMILIAE MONASTERII
DE KYNLOS, MECANATI SUO OBSERVANTISSIMO,
JOANNES FERRERIUS PEDEMONTANUS, S.

IN omni literarum et studiorum genere, Mecaenas ornatissime, semper
spectandum est, ut multorum commoditatibus consulatur. Ita leges omnes
et ritus denique, ad mutuum officium et operam hominibus praestandam,
homines solicitare videmus. Et fine his, non coalescere Respublicas, tam
in aperto est, ut nullis egeat probationibus. Dulce (nescio quid) in nobis
insevit natura, ad patriam, parentes, amicos, remque nostram familiarem
gubernandam, ut vitam illorum putemus acerbam qui recusant vel neque-
unt his aliquando omnibus consulere in communi. Contra autem, eos
laudamus cumulatissime qui pro his tuendis non sunt identidem veriti
sanguinem suum effundere. Sic enim retinetur Reipublicae tranquillitas,
quando consentientibus opinionibus una omnes, commune bonum non
solum spectamus, sed etiam pro viribus juvare contendimus. Satagunt
Reges tanquam principes moderatoresque hominum, vel pacem tueri quam
habent, vel restituere collapsam, quo locus sit administrandi iustitiae
quam obscurare vel potius tollere conetur bellorum inconsulta vanitas,
et mundi diffidium. Secundum Reges sunt magistratus civitatumque
praefecti, per quos bene habent singula Reipublicae membra, unde totum
corpus coalescit. Ac ne irriti fint conatus cum magistratum tum

principum, quibus vulgaria crassa que mundi tractantur negotia, accedunt Episcoporum cum universo clero atque monachatu, sanctiora gubernacula, quae Dei Opt. Max. adversus nos furorem compescunt, ut in pace bene beateque degamus. Non defunt Verbi praecones, ad instituendam in lege Domini plebem, ne vel oscitantia magis quam contemptu, vel ignorantia quoque Deum ad indignationem provocet, et sic in bella seditionesque proruat, nulla ratione quam pietate tollendas. Post hos (ut interim omittam cellarias et mechanicas artes, in multos usus necessarias) subsequuntur bonarum literarum professores, quibus incumbit juventutem ad meliorem frugem convertere. Pium sane sanctumque negotium, si tamen riteobeatur. Ex his, veluti seminaris, prodeunt Imperatores, Reges et Principes, ac Rerumpublicarum custodes; ex his Pontifices, sacerdotes, monachorumque examina. Ac ut paucis multa comple&tar, universa Reipublicae salus a recta juventutis institutione propendet. Quam si minus bene curaverimus, non dicam quam praeposterum sit negocium talia facere, experiemur tandem nostrae negligentiae incommunitates plurimas. Et quos in Reipublicae salutem per oscitantiam educabamus, jam in faces publicaque incendia nulla arte extingueda excitari nostro et omnium malo conspiciemus. Curent igitur qui literas docent, simul et mores bonos instillare in pectuscula tenera juventutis omnium capacis. Revellant si quae sunt mala gramina primum, ne virtus recenter sata, inutilibus suffocetur herbis, nec possit adolescere. In rudimentis grammatices tractandis, fint aliquanto curiosiores: ut bonae spei juvenes intelligent quae sit propria, quae tropis et schematibus redimita oratio, aut hujusmodi. Deinceps citato fatis passu, ad veterum scriptorum lectionem, suos auditores traducant: ut quos imbiberunt grammatices canones, jugi variaque lectione rite comprobare valeant. A poetarum studiis non abducant juventutem praceptores, in quibus reconditum est quicquid

ad veram justamque eruditionem spectat. Si qui videbuntur lascivi magis, quam ut illi convenient aetati, submoveant prudenter: interim reliqui qui his omnium calculis probantur. Pateat hinc aditus ad rhetoricem, hoc est, ad bene ornateque dicendi peritiam: sic enim facilius, ad veram dialeticam universamque philosophiam, gradum faciat juventus optima. In qua sola bene beataque vivendi formulae omnes latent penitissime. Siquidem philosophia et principum et plebeiorum tutela longe optima perhibetur. Haec sola palantes primum homines in unum corpus compegit, leges posuit ad Reipublicae gubernacula, quibus virtuti praemia sceleribusque supplicia decernimus. Pacem tuetur philosophia, artes statuit, ac religionem auctiorem ornatioremque reddit. Per eam reflorescunt in universum liberalia studia, morum fatiscit corruptela, feruntur virtutes: denique divina humana que omnia hujus sanctissimae parentis, philosophiae, adminiculis facillime retinentur, alias in nihilum abitura. Quod si quis detrectet tantos labores ad vitam suam instituendam, et nolit philosophiae operam navare: non miretur si parvo momento ab ignoratione, in vitiorum fordes rapiatur. Qui poterit utriusque fortunae insolentiam perferre is, in quo nihil philosophiae, hoc est, rectioris vitae, ne mica quidem prudentiae consultationisque subsistit? Sed causabuntur plerique tantorum studiorum difficultatem et inanem conatum, potissimum hic in quibus non appetit ingenii vivacitas et naturae quaedam praecellentia. Non sumus adeo ignari, ut nos fugiat quum ad philosophiam vocamus, multos adinveniri ineptiores quam qui possint in sanctioribus studiis versari. Nec cum illis nunc nobis est negocium. Hoc solum volumus insinuare, non deesse multos quibus suppetant omnia, etiam ingenii bonitas: qui tantum abeunt ut philosophiae studiis animum adjiciant, ut etiam eos quos in sanctiorem propensos vident eruditionem, exemplo malo a virtute non definit avocare. Genus hominum iniquissimum, non sat habet fibi

incommode, nisi secum bonaे spei adolescentulos in barathrum vitiorum protrudat. Verum qui hujuscemodi imposturis homines fallunt corrum- pentes quae sacra integraque fuerant, non effugient domini judicium, in quo dicit; si quis praebuerit pueris suis offendiculum, expedire magis ut is, mola asinaria ad collum suspensa, in profundum mergatur. Sed alias forte dabitur locus opportunior, ad hujusmodi hominum mores depingendos, quemadmodum merentur. Nunc, quod reliquum est, agamus. Labore- mus in commune omnes, eorum imitari vestigia qui et vitae sanctimonia et eruditione non vulgari, non tantum suo seculo, verum etiam toti posteri- tati vixisse magno cum laude videmus. Et cui negatum est ab ingenio philosophiae abstrusioris mysteria penetrare, ad moralem accedat, quam hic nos tanquam benevendi formulam tantopere commendamus. Ea patet et ubique est obvia, siue poetas evolvas, siue oratores; sed nusquam apertior et nudior quam in historiis, ubi promiscue omnibus exposita videtur. Illic confilia rationesque vivendi omnes, mores bonos, institutaque majo- rum intuere licet. Quanta fit tyrannorum insolentia, nusquam depre- hendas, nisi historiam legeris. Nec quis exitus fuerit sacrilegis, graffatoribus, piratis, homicidis, adulteris, et hujuscemodi scelerum ministris poteris agnoscere, si historiarum lectionem contemnas. Quanta veneratione digni fint reges quique optimi et reipublicae magistratus, sola docet his- toria: in qua consignata manent quicquid usquam est gestorum dictorumque celebrium. Quod initium fuerit religioni, quae incrementa accefferint, et quibus auspiciis, vel in historia conscriptum, vel nusquam adinvenies. Sed quid singula prosequor, sola historia tantum inter se homines differre facit, ut hos laudes ab experientia cognitioneque multiplici: illos autem vituperes ab ignoratione, perinde atque vere nihil possideant quapropter homines dicantur, si modo humanam formam demiseris. Usque adeo desipiunt, in republica vel etiam in re familiari gubernanda, ut minus

putes esse quam homines: quibus non contigit aliquando in historiis et
vetustatis multijuga cognitione versari.

Eapropter ego, Mecaenas optime, ut qui cuperem tibi et posteritati rem
gratam facere: quanta potui animi solertia perquisivi hujus loci tui a
Kynlos monumenta quaeque vetera, et in unum corpus (quantum per me
nunc fieri licuit) redegi. Quamvis obscuriora fint multa, ut nullam lucem
unquam receptura per majorum oscitantiam videantur, non tamen desti-
timus aliquid verioribus conjecturis in medium producere, ne forte ali-
quando omnia diurnitate oblitterentur. Ac fieri potest ex ipsis initiis, ut
posteritas, na>a veterum hac de re scripta alicubi delitescentia, novam a
capite (quod dici solet) ad pedes rerum in hoc Monasterio tuo gestarum
contexat Historiam. Interea, dum nihil melius succurrit, utere hoc nostro
in historiis a Kynlos tumultuario compendio. Et perge meliora studia
(quod etiam facis) cum Religione conjungere, ut simul coalescant: accept-
urus aliquando pro ipsis tuis in tantulam Rempublicam cumulatis bene-
ficiis et officiis, a gratiore posteritate laudis paeonia, et a Deo optimo
maximo pro tua erga homines pietate, immortalem gloriae coronam.
Bene vale, Mecaenas studiofissime, et Joannem tibi deditissimum ut amat
completere. Apud Kynlos tuum, cal. April. 1537.

EX FRAGMENTO CUJUSDAM EPISTOLAE JOANNIS FERRERII PEDEMONTANI
AD REVERENDUM ABBATEM.

CEPI etiam contexere Historiam Abbatum a Kynlos, ab ipsa fundatione: Sed multa occurunt adeo mutila, ut diffidam me posse digne fatis, tam diffusa omnia, in unum decenter compingere. Quare optarim in pio hoc negotio, ut tuis literis nonnihil luci infundas, isti nostrae caligini. Idque fiet commode si ad Melros scripferis, accepturus vestri primi Abbatis a Kynlos domini Anseleimi initia, qui vir fuerit, et a quo Abbat Melrosense isthuc transmissus, et quot monachi cum illo. Nimirum olim hujus loci Abbates (ut audio) non a summo Pontifice, sed per Patrem abbatem a Melros instituebantur. Et credibile est hujuscemodi promotionum inscriptiones, illic in testimonium affervari. Deinceps, dabis (si nihil impedit) ad Culross literas, ut illi nobis indicent suum primum abbatem ex Kynlos illuc profectum, et monachorum cum illo numerum. Tum etiam si quae nomina tenent abbatum a Kynlos, per visitationum actiones, et quo anno salutis facta sint omnia: Ac quis abbatum a Melros instituerit Joannem Ellem abbatem vestrum, ex claustro a Culros? Et si quos alios habent similiter institutos, qui huc veluti pastores venerint, &c. Postremo, scribes in Cuprum Angusiae, ut singula de domino Gulielmo Blayer, et domino Jacobo Guthiry, abbatibus in Kynlos ex Cupro transmissis, nobis insinuent: additis annis, &c. Id ipsum ego, quod ex te nunc cupio, adcuratissime egi in parte altera, transmissis literis ad Superiorem a Deire, apud quem multa dicuntur esse talia. Quod si voluerit (uti pollicetur) singula indicare in hac re, que sunt illi notissima, curabo et ego ne denuo per scriptorum oscitantiam tam multa vetustatis arcana in tenebras relabantur, &c. Apud Kynlos tuum, 5 cal. Feb. 1536.

LITERATISSIMO VETUSTATIS ASSERTORI DOMINO ROBERTO STEPHANO
SUPERIORI A DEIR SUO CHARISSIMO, S.

COLLEGI superioribus diebus, Vir suavissime, praegrandem sylvam moni-
mentorum veterum a Kynlos, veluti materiam futuro operi et historiae
texendae ad primo necessariam. Verum in his, pleraque invenio obscuriora
nimium et multa magis, quam ut veritati historiae copulari digne satis
queant: nifi aliunde refulserit lux aliquanto major. Et sunt in Scotia
qui his tenebris multum luminis adferre possint, si rogentur; apud quos,
infinita vetustatis scripta adservari non ignoramus. Sed, nullum plane scio
hominem, qui tam nobis possit et velit commodare in hoc opere, quam tu
unus, et vetustatis adsertor, et studiosorum omnium amicus adprime can-
didus simul et eruditus. Proinde rogo ut ex tuorum Abbatum catalogo,
excerpas si quos habes (habes enim multos, scio) abbates a Kynlos, et illos
ad me mittas. Nec opus est nobis tuo ad hanc rem nunc summo labore;
tantum transcribito in nostrum libellum per suos locos tribus verbis Abba-
tum nomina, ordinem, et annum domini. Significabis etiam an viri fuerint
frugales, an parum frugi homines: et quo pacto evecti sunt ad tantam
dignitatem, an canonice vel per ambitionem potius. Praeterea adjicies his,
paucula quaedam de primo vestro abbatte et monachis illis qui cum eo ex
Kynlos primum huc commigrarunt. Ac quoties Abbates ex Kynlos accep-
eritis. Qui etiam ex vestris, ad Kynlos venerint, tanquam pastores rector-
esque. Et si quid praeterea habes memoria dignum, nobis communicatum
voles. Quod si feceris, curabo intelligas te nequaquam lusisse operam
adversum eum qui te unice diligit, cum toto tuo Conventu et Abbatte
optimo. Vale. Apud Kynlos, prid. non. Feb. 1537. Calculo Ro.

Tuus ex animo, JOANNES FERRERIUS Pedemontanus.

B †

KYNLOS UNDE DICITUR.

QUIA Etymologia a Kynlos est varia, et nomen est Hybernicum, placuit hic subtexere diversas in hoc negocio significationes, ut liberum unicuique fiat amplecti quod velit.

In vetustissimis hujus Monasterii scriptis, loci nomen ita descriptum legimus: Chinlos, quod perinde valet Hybernice ac si dicas, Promontorium Herbosum. Alicubi legimus, Kynlos, sed male, pro Kynlus forte, id est, Capite Herbae in numero singulari, vel in plurali melius Kynlusche, Capite Herbarum. Postea, deflexo (ut nos putamus) nomine factum est, Killos, pro Killus in singulari, vel in plurali Killusche, i. e. Ecclesia Herbarum. Non desunt, qui dicunt, Kiltos, et tantundem valet ac locus aquosus in quo subnascuntur herbae perpetui viroris.

In pedo abbatis, Joannis Fluteriae, inciditur Kiulos, sed vitiose puto, ab artifice qui ignoraret an pro *n* litera vocalem *n* subjiceret.

IN HISTORIAM MONASTERII A KYNLOS, JOANNIS FERRERII PEDEMONTANI
PRAEFATIO, ETC.

KYNLUSCHE olim, veluti accepimus a linguae Hybernicæ peritissimis, locus fuit planus et herbarum copia refertissimus, quem sylva denissima, ut etiam ex ipsis vestigiis manifeste vidimus, quaquaversum comple&tebatur. Hinc factum illi nomen putant Scoticae linguae interpretes Kynlusche: quasi dices, Caput herbarum. Ita per silvam praetereuntibus arridebat campus ille gramineus et florulentus, ut inde nomen non invenustum adinvenerit. Sed postera aetas paulo negligentior ad vetustatis memoriam retinendam, et idiomatum corruptela per Anglicanas irruptiones introducta, loci vocabulum invertit: ac pro Kynlusche, factum est nomen Kynlos corrupte pro Kynlusche forte, id est, Caput herbae. Sunt qui et Kilflos dicant, sed inepte etiam a nescio qua voce Hybernicæ, per quam putant hunc locum designari, et tantundem valere, ac si quis dixerit, Ecclefiam florum. Ego vero, quamvis non ignorem multa esse vetustatis monumenta nullis unquam per posteros conjecturis enodanda, non tamen vereor illi sententiae subscribere, quae proprius ratione aliqua ipsam antiquitatem effingere posse videatur. Ac probabile est, veluti e proxima significatione de nomine vetustissimo Kynlusche, hoc est, Capite herbarum, Regem David hujus loci fundatorem etymum deflexisse aliquantulum et dixisse Killusche, ut cum nova structura, surgeret et novum monasterii nomen, hoc est Ecclesia herbarum. Sic nec prorsus ammisita nec omnino retenta vetus etymologia, ita se se ingerit his qui callent hybernie, ut hoc solum verum esse credatur; multis attestantibus quod in commentarium mittimus: caetera autem ab ignoratione initium accepisse, et contemnenda

profus. Sed jam fatis de hujus loci nomine significationeque. Nunc properemus ad fundationis non solum initia, sed incrementa quoque, quae huic Monasterio per posteros, cum monachos et abbates, tum Reges acceperunt.

Proditum est memoriae Regem David sub initium suae in Scoticam Rempublicam administrationis, una cum Regui primoribus sui imperii terminos lustrasse omnes. Sed cum ubique magnam confixeret vastitatis solitudinem, conversum aiunt ad proceres dixisse: ecquid in orbe terrarum sic paucim habent regna? Ac cum accepisset multo aliter apud exteriores haberi, non parum dolens, inquit; quid ergo impedit, quo minus nos, vestrum omnium adminiculis suffulti Rempublicam a maioribus negligentius tractatum, externorum Regum exemplo bono, in formam aliquam decentiorem cogamus? Responsum est a nobilioribus, si Rex in animum induceret suum hujusmodi opinionem, facile adinventurum et consultores bonos, et adjutores quoque. Id cum audivisset Rex optimus, prae animi laetitia gestiens hilariorque factus, gratias egit suis nobilibus de tali erga se et Rempublicam animo: identidem pollicens auspice Deo et vita comite se manibus pedibusque curaturum, ut meliorem multo posteris traderet Rempublicam, quam a maioribus suis accepisset. Ac cum videret duo potissimum existere per quae florescerent humanae Republicae, scilicet Religionem, et bonarum legum constitutionem: utriusque animum admovit. Primum aliquot nobiliores, in quibus inerat summa prudentia cum iusta eruditione coniuncta, delegit quos in externas gentes mitteret, ad describendas leges et mores probatissimos. Brevi factum est, ut multis legibus et ritibus in unum conscriptis, hi viri nobiles ad Regem suum non inexpectati redierunt. Post aliquot dies, ipsius regis imperio, coactum est ex universis Regni finibus concilium, ad diligendas ex eo tabularum acervo leges, Scotico populo postea futuras in jure di-

cundo non malas. Et ut paucis absolvam, omnium assidentium consensu ab illis collectaneis selectum est jus municipale illud ac patrium, quod etiam nunc vulgo Regiam Majestatem dicunt.

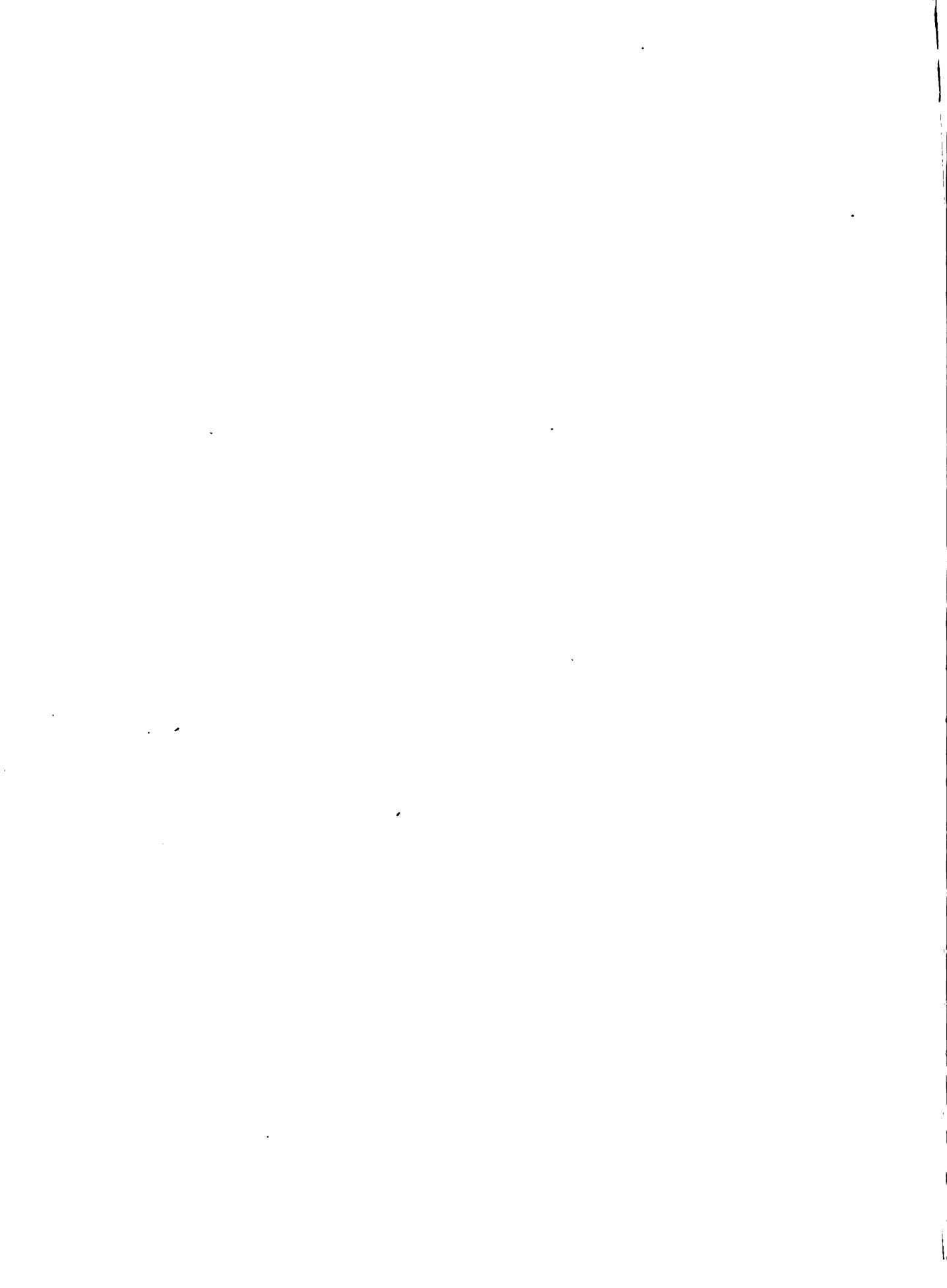
In Religione vero confitituenda, adeo solicite egit Rex David, ut non solum maiores suos antevertere, sed etiam exemplo inimitabili posteritatem evincere concupierit. Undique accerfitis artificibus, opere plane Regio Coenobia quindecim, partim in regni initio, partim ubi bellum quod cum Anglis gerit sedatum fuit, extruxit, magnisque dotavit redditibus, tum ecclesiasticis, tum urbanis. Ea vero haec sunt, Calco, Jedburgus, Melros, Neubottle, Halurcastrain, Dundranen, Sanctae Crucis monasterium, Campus Kennethi, Killos, Dounfermile, Holme in Cumbria, Vesta- liumque monasteria duo, unum ad Carlil, ad Beruicum alterum. Duo item Coenobia ad Novum Castrum, unum Praemonstratensium, et alterum Regulae diui Benedicti professorum. Quatuor quoque novos constituit episcopos, Rossensem, Brechinensem, Dounkeldensem, et Dounblancensem, amplissimisque redditibus locupletavit. Quintum ex Murthlacenfi, fecit Aberdonensem.

Sed his omissis, ad Kynlusche revertor. Rex igitur David cum per occasionem in Moraviam venisset et die quadam ex more cum aliquot nobilibus Moravis suaque familia in venatum iret, post longam totius diei delassationem, ac procurrendi impetum in feras aliis alio inerrantibus, solus factus est in sylva impeditissima et invia. Ac properante ad occasum sole, cum nequiret pedem referre ab omnibus destitutus, precatus est Deum Opt. Max. ut suos dirigeret progressus, semperque in anteriora procedens niveam praeuntem columbam subsequebatur. Ita per varios sylvae anfractus illuc tandem perventum est, ubi nunc templum a Kynlusche postea constitutum videmus. Erat forte tum in virenti prato arbor fita, ad

Ita recenset M.
Hector Boethius
lib. 12. Hist.
suarum.

quam volavit columba, et illic subfudit. Interea dum miraretur Rex praepetis volatum locique amoenitatem, vidit greges paſcentes et cum his opiliones duos, ad quos digrediens exceptus est in merem paſtoricum humannissime, et eorum uſus est hospitio ea nocte. Post coenam, quum fatigatus effet Rex optimus labore aeftuque praecedentis diei, aliquandiu viſus sopore obdormivit. Non fecus quam uſu venire videmus, post multam animi agitationem vigilando conceptam, imagines earum rerum obversare ante oculos dormitientibus, vir ille pius per ſomnium viſus est oraculo admoneri: ut eo loci in venerationem pientissimae Matris et Virginis facellum poneret, cujus adminiculo praefentissimo tunc fervatus fuifet. Excitatus Rex a ſomno cum ſaepius animo revolveret acta diei praecedentis, et noctis incurrentia ſomnia nequaquam vana fibi videri, gladium educit, ac facellum ex voto Deiparae Virgini in virenti prato deſignat. Interea facta eft dies, multique ex Regis familiaribus, cum Moravis quoque nobilibus, qui tota nocte dominum ſuum amiffum perquirebant, illa deducti funt. Ubi viſo Rege, gravis fuit non minus, quam hi confuere qui parentum defiderio plurimum poſt longas et diurnas perigrinationes capiuntur. Ex eo loco deductus eft Rex multis comitantibus in arcem de Duffus, et illic paulo poſt cepit cum his quos habuit charifimos de viſis illius noctis communicare. Itaque placuit poſt longos sermones architectos et latomos pene innumeros qui tunc regiis incumbeant ſtructuris in diverſis locis ad ſe vocare, et novae fundationi a Killusche proficere. Cavit etiam prudenter, ne res impeditiffima ſtati ab initio fruſtraretur, per ſuam praefentiam excitari altius. Itaque tota illa aeftate Rex ipſe apud arcem a Duffus agens, huic loco ſe architectum praebuit. Dehinc avocantibus Reipublicae gravioribus negotiis, prius quam proficiferetur ad ſe venire iuſſit induſtrium virum monachum e coenobio a Melros, quem ſuis architectis et furgenti Monasterio praefecit. Fuit is, Anſelmus nomine, et

primus abbas a Kyllusche: qui vivente Rege bonam ejus stru&cturae quam nunc videmus partem regiis impenis magnifice satis excitavit. Duo-decimo vero anno ab hujus coenobii fundatione Rex David felicissimo exitu Carleoli animam Christo reddidit, et cum non esset qui caeptis stru&cturis opem ferret, Abbas ipse, quanto potuit conatu inchoata, paulo tamen frugalius, persequutus est. Et quod non licuit per aetatem ac mortem perficere, suo successori domino Andreae viro non minus vigilanti quam pio, (ut infra suo loco est a nobis consignatum) constituendum reliquit.

AD LECTOREM.

IN Supputatione Temporum, multa habemus ex Martyrologia in Kynlos, et aliis vetustis scriptis quando hic vel ille abbas vixerit aut quipiam fecerit: pleraque nos adjecimus intermedia ad calculum Regum Scotorum, et hujusmodi; ne forte sit qui aliquando reclamet non cohaerere tempora, liberum fuerit per me unicuique ubi offenderit melius, nostra expungere, et illa subjecere. Vero tenemus numeros hic per notas numerales rubros etiam majusculos confignatos: Inprimis, abbatis primi annos, qui sub initium fundationis a Kynlos, 1141, coepit, deinde periiit 1157, cal. Martii.

Ab anno 1157, ad mortem tertii abbatis 1219, est intervallum annorum 62, quod in duos abbates, secundum videlicet et tertium conjectura quadam partimur.

Ab anno 1219, hoc est, ab initio Radulphi, quarti abbatis a Kynlos, ad mortem domini Symonis abbatis octavi, 1269, est intervallum annorum 50, quod in quinque abbates partimur conjectura tantum.

Ab anno 1269, hoc est, ab initio Richardi, abbatis noni a Kynlos, ad mortem domini Richardi abbatis decimi quarti, 1371, intercedunt anni 102, quos partimur conjecturis in abbates sex.

Ab anno 1371, hoc est ab initio domini Adami de Teras, ad initium

Flutere, id est tempus duorum abbatum, annos 59 colligimus, et partimur
conjectura.

Ab initio Flutere abbatis decimi septimi, ad abbatem vicefimum ter-
tium dominum Robertum Reid, patronum meum qui nunc vivit, singula
rite tenemus.

[HISTORIA ABBATUM MONASTERII DE KYNLOS.]

DAVID SCOTORUM xci. Rex, vir plane divinus, inter alia pleraque suae administrationis monumenta, oraculo primum per somnium admonitus, dein columbae niveae volatu edoctus, in venerationem pientissimae Matris et Virginis Mariae, fundamenta ponit Monaferii a Kynlos, Cistercienfis familiae, anno Domini 1141.

Rex hic morte praeventus nihil praeterea contulit Monaferio quam Baroniam a Kynlos statim ab initio fundationis: facturus certe erat maja-
ora fi supervixisset.

Quae praeter haec nunc possidet Monaferium acceſſerunt benignitate ſubſequentium Regum et piorum hominum, diverſis tamen temporibus, ut confignatum eſt a nobis ſuis locis.

[DOMINUS ANSELMUS,] PRIMUS ABBAS A KYNLOS.

Ad hujus Monaferii administrationem, fundatoris Regis ſtudio, primum admotus eſt vir pietate inſignis Dominus Anſelmus primus abbas a Kynlos, anno Domini 1141, qui poſt aliquot annos ſuae administrationis, et muneriſ rite perfundi, obiit anno Domini 1157, cal. Martii.

Sunt qui referant hunc Anſelmum fuisse ex Hybernia, quam nunc Irelandiam vocant; a quo tamen prodierit Monaferio hybernicō eſt controverſum. Non defunt qui praedicent e coenobio Fontanis huc pro-

fectum ; aliis interim afferentibus e primario illo hybernicō coenobio dicto Mellefont. Ego potius crediderim hunc Anselmum navigasse in Gallias eo seculo cum floreret Divus Bernardus, (sic enim narrant qui a majoribus acceperunt,) a quo suscepimus fit in monachatum. Deinceps, ubi acceptum Regem David in Scotia moliri aliquot novas religiosorum fundationes, impetrasse ex Divo Bernardo ut cum aliquot Scottis monachis ad Melros mitteretur.

DOMINUS ANDREAS, , ABBAS A KYNLOS SECUNDUS,

Obiit Anno Domini 1189.

Nihil habemus de hoc viro, praeterquam relationes veterum et famam. Quotus fuerit, et quando, ignoramus omnino. Si tamen vera sunt quae de eo narrantur, oportet eum fuisse inter abbates secundum vel tertium : ita nos ab aedificiorum vetustate, et aliis plerisque conjecturis, arbitramur. Putatur vixisse in officio annos 32.

Is primum extincto Abbatte Anselmo manum admovit, ut ea perficeret, quae Rex David moriens inabsoluta imperfectaque reliquerat, scilicet totam faciem, cum bona parte navis, augustissimi templi a Kynlos. Hujus etiam opera, a fundamentis ipsis excitatum est amplissimum refectorium, quod et nunc in clauistro visitur.

Hujus optimi viri ossa sepulta jacent inter sedilia claustrorum, sub lapide praelongo et minime signato, proxime ad sedem ejus religiosi qui ex officio hebdomadario post coenam ante completorium aestivo tempore sanctam lectioem concinendo perlegit.

Cum nequiret dominus Andreas, mortuo Rege David, par esse tantae fundationi a Kynlos, non desstitutus Malcolmus Regem ad id operis solici-

tare; verum per inteffinas seditiones non licuit Malcolmo multa facere. Extincto autem Malcolmo, succeffit Gulielmus Rex vir pius, qui domino Andree et furgenti Monasterio a Kynlos Baroniam a Strathily dono dedit. Hic Dominus Andreas fornicem summae aerae posuit, et eam partem columnarum clauſtri quae ab angulo vestiarii usque ad sepulchrum ejus nunc etiam vifit.

DOMINUS RAINERIUS

, ABBAS A KYNLOS TERTIUS,

Obiit Anno Domini 1219.

Quid ifte fecerit, nondum reperire potuimus. Sub hoc tamen viro deduēta est colonia a Culroſſ. Anno Domini 1217, hoc eft a fundatione Monasterii a Kynlos anno 136, [76] facta eft conuentus S. Servani ele&io; et profe&ti funt aliquot Monachi a Kynlos, veluti in coloniam quandam, ad fundationem Monasterii a Culroſſ, die sacra Matthaeo Apostolo. Monachorum nomina funt

Hujus enim abbatis opera (nifi omnino fallor) quicquid reliqui eft clauſtri, poſt domini Andree abbatis initium peractum eft, quanquam pars ea quae vergit ad capitulum videatur longe poſterior; non multum refert; fieri etenim poſteſt, ut cum arſit Monasterium columnae aliquot fint confractae, in quarum locum acceſſerunt quas nunc vide-mus per inſequentes abbates.

DOMINUS RADULPHUS , **ABBAS A KYNLOS QUARTUS,**
Obiit 8 Cal. Novembris Anno Domini 1233.

Is accepit terras a Burgyne, donante Alexandro Scotorum Rege **xciv.**
 filio Gulielmi Regis, anno Domini **1221.**

Sub initium hujus Radulphi, hoc est, anno Domini **1219**, fuit electio
 Monasterii a Deir **4 cal. Feb.**; et eodem die profecti sunt aliquot Monachii
 ex Kynlos in Deir tanquam in novam coloniam. Monachorum
 nomina sunt, Hugo, Ardorus, et Joannes; qui, continua succeſſione, altero
 decedente, subrogati sunt in ejusdem loci abbates. Haec facta sunt sub
 abbatे a Kynlos quarto, Domino Radulpho, anno primo ipſius adminiſ-
 trationis (sic opinatur in suo catalogo dominus Robertus Stephanus,
 nunc Prior a Deir,) apud monasterium a Kynlos. His tribus in Deir
 abbatibus succeſſit quartus Valerantius nomine, vir (ut tum ferebat
 aetas) bene eruditus, et Gallus natione. Valerantio succeſſit Richardus,
 qui postea nonus abbas a Kynlos fuit.

DOMINUS RICHARDUS , **ABBAS A KYNLOS QUINTUS,**
Obiit Id. Octobris Anno Domini 1241.

DOMINUS HENRICUS , **ABBAS A KYNLOS SEXTUS,**
Obiit 4 Non. Novembris Anno Domini 1251.

Sub initium hujus abbatis, quidam vir magnificus cui nomen fuit Ro-
 berto Augustini, dedit anno Domini **1244**, Monasterio a Kynlos terras

ab Inveralien, proxime ad defluxum Speae amnis, quas nunc occupat Jacobus Granth, consuetudine magis tyrannica majorum suorum quam jure aliquo.

DOMINUS THOMAS , **ABBAS A KYNLOS SEPTIMUS,**
Obiit 3 Non. Februarii, Anno Domini 1258.

Anno vero Domini 1255, Robertus Episcopus Roffenfis contulit Monasterio a Kynlos Ecclesiam nomine Awacht in Rossia.

DOMINUS SYMON , **ABBAS DE KYNLOS OCTAVUS,**
Obiit 12 Cal. Maii, Anno Domini 1269.

Fuit is vita et moribus ornatissimus, et ad religionem appofite factus. Non desunt qui praedicent summam hujus hominis eruditionem.

Sub initium istius Abbatis arfis Monasterium a Kynlos anno Domini 1258. Hujusce rei caufae ignorantur, nisi famam a majoribus in posteritatem translatam recipimus, quae docet id contigisse per monedula dum suum constitueret nidum et in eum conjeciffet ardente festucam.

Et ad instaurationem loci, Muriel filia Petri de Polloch et uxor Walteri Murdach ad opus fabricae ecclesiae a Kynlos centum solidos Scoticos super Dundurcus contulit, testibus domino Andrea episcopo Moravienfi, Fresekino decano, Hugone de Dufglas, Ranulfo clericu domini episcopi, Magistro Henrico physico, Roberto vicario de Duffus, Magistro Eduardo, Nicolao cappellano de Rathoys, Roberto cappellano de Brethuly.

DOMINUS RICHARDUS

, ABBAS A KYNLOS NONUS,

Obiit 16 Cal. Augusti Anno Domini 1289.

Hic primum monachus fuit apud Deir, et ibidem abbas quintus; deinde selectus est ut praefectus Monasterio a Kynlos. Huc venit, et complusculos annos pie vixit, homo plane religiosus.

DOMINUS

, ABBAS A KYNLOS DECIMUS,

Obiit Anno Domini 1303.

Sub finem hujus abbatis decem annos totos Eduardus Anglorum Rex Scotos multis incommodis affixit. Regnum ad Fornam fluvium, ubi Rossiae vadum est, vi tandem occupat. Abbas igitur eo tempore fecutus Anglorum judicium varias extruxit domos ad formam Anglicanam; primum in Monasterio aegrotantium aedes, ustrinam, brasinam, et conficienda cerevisiae domum; denique coquinam, quam nuper demolitus est Thomas Crystall abbas, meliorem illius loco subjiciens. Aedificavit etiam in morem Anglorum domum illam majorem piscationum, quae est nostro quoque tempore in Monasterii prospectu nomine *Fysche hows*. Sed videri potest absurdum quod illic abbas aedificaverit domum, ubi nullas tum temporis, pro ordeo, et alteram nisi dixerimus id factum Anglorum impulsu, qui ea aetate omnia occupabant, et suo quodam jure etiam pescabantur.

Proditum est memoriae eo tempore per singulos annos in hoc Monas-

terio Anglos insumpisse celdras Brasii 60, supputante laico hujus loci monacho. Mihi non sit verisimile tantum potuisse hunc locum praestare, nisi dixerimus ex aliis locis huc inventa pleraque, non solum ad potum sed ad cibum quoque.

DOMINUS THOMAS , ABBAS A KYNLOS UNDECIMUS,

Obiit Anno Domini 1321.

Sub initium hujus abbatis, Rex Robertus Bruis semper invictissimus contulit Monasterio a Kynlos piscationes a Fynderne omnes, inchoando a Dunduff usque ad mare. Dedit etiam Ecclesiam ab Ellone, anno regni sui quarto, hoc est 1310, sub Episcopo Aberdonensi Henrico Chiene.

DOMINUS , ABBAS A KYNLOS DUODECIMUS,

Obiit Anno Domini .

DOMINUS ADAM , ABBAS A KYNLOS XIII.,

Obiit Anno Domini .

Proditum est memoriae hunc fuisse ex clauistro a Deir selectum, ut praeesset Monasterio a Kynlos: quamvis non probe sciatur quotus fuerit. Nos tamen conjectura quadam in hunc locum rejecimus, quoad melius succedat.

DOMINUS RICHARDUS , ABBAS A KYNLOS XIV.,

Obiit Anno Domini 1371.

Pene sub initium hujus Abbatis, Dominus Gulielmus Comes Sutherlandiae contulit Monasterio de Kynlos Hospitale S. Joannis Baptiste de

Hebnisden, cum omnibus suis quas vocant pertinentiis; apud Elgyn xxi die mensis Maii anno Domini 1362, sub Alexandre Episcopo Moraviensi. Hic locus in Sutherlandia occupatur ante compluseulos annos tyrannice magno cum Monasterii a Kynlos damno. Spes est, ut Robertus Reid Abbas omnia restituat, non solum auctoritate qua plurimum potest apud Regem Scotorum Jacobum ejus nominis Quintum, sed etiam prudentia et aequitate maxima qua insignitur. Sub hoc Abbatे Richardo vixerunt monachi aliquot per celebres; Adam de Teras, postea abbas et successor, David Forres, Walterus de Spine, et dominus Patricius Prior, qui imperante Richardo abbatе, profectus est ad Capitulum Generale Ciftertii, et Romanum bis in contentione ejus terrae quam vulgo Tapetum monachi dicunt.

DOMINUS ADAM DE TERAS, ABBAS A KYNLOS XV.

Obiit prid. Non. Junii A.D. 1401.

Is curavit solarium S. Crucis et presbiterium (quod vocant); puto etiam a similitudine presbiterii posuisse veterem chorum quem nuper Thomas Abbas demolitus est, subjiciens, illius loco, novum et per pulchrum. Fama est imo certissimum hunc Adamum, oscitantia nescio qua, perdidisse bonam partem pagi de Teras, quam nunc habet Moraviae Comes. Hujus Adami ossa jacent sub lapide signato ante presbiterium. Adami etiam opera exstruxa est aula abbatis quae nunc visitur. Invexit et pontificalia, sed tamen sub Pontifice scismatico Benedicto XIII. anno pontificatus illius primo i. e. A.D. 1391, data Avenione 9 Kal. Octobris. Eo tempore vixit dominus Gulielmus de Spine, monachus nequaquam contemnedus. Referunt hunc Adamum parum pudice transfigisse vitam ut qui ex concubinatu proles aliquot sustulerit.

DOMINUS GULIELMUS BLAIR, ABBAS A KYNLOS XVI.

Obiit 15 Kal. Novemb. A.D. 1445.

Vixit hic vir in Kynlos ab anno 1401 ad annum 1430 vel circiter. Postea in Cuprum Anguliae est transpositus ut illi praeset loco, ubi moriens ante summam aram sui Monasterii sepultus est. Fuit is decretorum doctor et monachus apud Cuprum, priusquam Abbas a Kynlos crearetur; utrumque rexit monasterium et instauravit annos 41. Hie Abbas A.D. 1419, sub annum secundum Martini Pontificis summi, dominum Joannem Abbatem a Culros propter concubinatum in ordinem rededit. Tunc temporis in eo praefuit negotio dominus Joannes Fogo, vir theologus, primum monachus, dein Abbas a Melros; ea contigebant imperante Jacobo Scotorum rege ejus nominis primo. Idem Abbas sub Episcopo Moraviae Henrico litem movit magistro Columbae Dumbar de annuo censu solidorum Scotorum 100 a Dundurcus, et vicit, praesente Eugenio Priore a Plufcardy, anno Domini 1417 die 20 Octobris. Hoc tempore Abbas Pontiniacensis Gallus devenit in Scotiam, a concilio Cistertienium patrum transmissus, ut tum forte collapsam religionem instauraret. Sub hoc Gulielmo Abbatte creati sunt Monachi dominus Joannes Hunter, dominus Gul. Spine, qui duas phialas argenteas S^u Andreeae facello contulit, et dominus Joannes Tellen qui primum in electione Abbatis Jacobi Guthery suffragium tulit.

DOMINUS JOANNES FLUTERE, ABBAS A KYNLOS XVII.

Obiit Non. Maii Anno Domini 1460.

Is argenteum pedum, quo etiam nunc Abbates utuntur ad Missarum solemnia, magno aere coemit. Vixit in officio 10 annos. Anno vero

1440 ob parum pudicam vitam de gradu suo dejectus sub Abbatे Joanne Elem, 20 annos totos private postea vixit. Referunt majores, cum fama effet hunc Abbatem plurimum collegisse pecuniae, nocte quadam vi raptum de domo sua in porta Monasterii, ubi nuper arsit stabulum Abbatis, a quodam de Duffus, qui, frustratus opinione sua, Abbatem statim illaefum in Monasterium unde eduxerat remisit; ea de re, ut vulgo creditur, male cessit illi domui a Duffus perpetuo, veluti qui sacrosanctum Beatae Matris a Kynlos Numen in suo Abbatе ad ultiōem irritaverit; quare abiit in proverbium, futurum ut porta Monasterii a Kynlos dejiciat Duffus. Sub hoc Abbatе dominus Arthurus hujus loci monachus electus est in Abbatem de Dier, [et] illuc profectus monasterium decem annos rexit; deinde 1100 marcas Scoticas suo monasterio a Dier moriens relinquit. Abbas Flutere recepit in monachum dominum Joannem Culros, dominum Jacobum piscationum custodem, et dominum Gulielmum Boufton. Hujus etiam tempore dominus Joannes Ranaldson, Melroffenis monachus, in Kynlos transpositus est. In hujus Abbatis magistratu dejecti sunt Monachi Albi a Plufcardy, et Nigri intromissi. Ex Albis, duo excepti sunt in Kynlos, viz. dominus Joannes Henry, et dominus Joannes Bynes. Sed hic Bynes cum turpiter viveret in Kynlos, postea ab Joanne Ellem Abbatе transpositus est in Deir, ubi et plenus annis diem clausit extreum.

DOMINUS JOANNES ELLEM, ABBAS A KYNLOS XVIII.

Obiit 4 Id. Feb. Anno Domini 1467.

Is tabulam majoris aerae incomparabilem, candelabra duo argentea ad majus altare, tertium ex aurichalco, super quo legitur Christi Evangelium, aliquot etiam dalmaticas et casulas, in suum Monasterium deportavit; excitavit praeterea portam claustrum cum fornice proxime ad Monachorum culinam, parabat lapides et turrem campanarum et contignationem, sed

praeventus morte inchoatum opus successori consummandum reliquit. Sub hoc Abbatे vixit laicus quidam monachus, cui nomen fuit Hugoni Bell. Hujus viri opera invenitа est imago sculptilis S. Michaelis quae etiam nunc in eodem visitur facello. Tulit et duas cappas ceruleas de byfso: atque vitrum fenestri majoris in facie templi a Kynlos. Sub hoc Abbatе rasi sunt dominus Joannes Le, dominus Joannes Baxter, suo tempore cantor chori, dominus Alex^r Cumming, qui pingi curavit facellum Magdalenes, (obiit sub Thoma Abbatе 1517, die 18 Decembris;) et dominus Gulielmus Merchand, cantor chori, qui phiala argentea et duabus casulis, una byffinia palmata, altera porracea, facellum divi Laurentii adornavit, (obiit 1520, penultima Martii sub Thoma Abbatе). Sub Ellem etiam receptus dominus Gulielmus Culros, postea Abbas professus, denuo sub Jacobo Guthery, cum per mortem Joannis Ellem, tantum in manu superioris, Benedic^ti regulam custodire vovisset. Sub hoc Abbatе vixit dominus Joannes Marr, vir (uti fertur) magni roboris, et Strathilii custos.

DOMINUS JACOBUS GUTHERY, ABBAS A KYNLOS XIX.

Homo bene doctus in re Theologica. Obiit 17.

Kal. Aprilis Anno Domini 1482.

Is quondam fuit cellarius Cupri. Sepultus est in viculo a Forfayr. Erexit hic stabulum equorum, ubi primum arserat domus abbatis: quod et nuper arsit. Hic in sua visitatione a Culros coegit illius loci Abbatem dominum Richardum Marschell ob vitae turpitudinem abire magistratu. Ad hujus Abbatis electionem praefuit Abbas a Cupro dominus David Bane, vir doctus et visitator tunc sui ordinis per universam Scotiae provinciam In Monasterio autem a Kynlos tunc primus fuit inter seniores patres dominus Joannes Tellen, qui in feligendo Abbatе Jacobo Guthery, prima vota fecit; ea propter dictus postea Prior, cum tamen revera non esset ex

officio Prior. Hic Joannes Tellen emit casulam viretis byssi quae nostro tempore adhuc visitur. Emit et duas phialas argenteas, calicem unum argenteum, auroque incrustatum, ad facillum S. Petri, et alterum S. Crucis, cum casula; tulit et S. Petri tabellam minime contemnendam. Habuit hic fratres germanos Joannem Tellen virum laicum, et magistrum David Tellen ficerdotem, quorum ossa in claustro jacent inter sedilia sub lapide signato. Fama est duorum fratrum suppetiis tanta egisse dominum Joannem Tellen monachum atque excitasse pontem ante portam a Kynlos, quem nuper demolitus est, Thomas Abbas illius loci subjiciens praefaciorem et lapidem. Sed jam ad Abbatem Jacobum Guthery revertor. Fuit is theologiae Baccalaureus non spernendus. Sub initium suae administrationis, ubi offendisset complures lapides quadratos opera sui praedecessoris, curavit ea absolvere quae inchoata tantum videbantur. Ac primum extruxit turrem campanarum cui supposuit contignationem pyramidis in morem ut spectabilem ita minime probandam, si proprius rem totam cognoscas, cum turris fundamenta sint quatuor duntaxat columnae; nequaquam probari debet tantam esse superiniectam molem tam debili basi. Sed forte mirum videri non debet hoc facinus in caeco homine et qui nihil novit architecturae. Ita egit in calefactorio constituendo, relinquens veterem designationem, quae a tergo domus adhuc conspicitur, et augustas aedes ponens. Non aliud fuit in excitanda domo ubi nunc operantur fabri lignarii aut hujusmodi. In structuris illis cum deessent huic homini pecuniae, distracta sunt organa quae nunc in Forres visuntur et malluvium cum gutturnio argenteo Joannis Elem quae nunc habentur in Dumfermyle; vendidisset et tabulam insignem majoris aiae, nisi obstitissent cognomento Ellem, vicarius a Spyne, et vicarius alter in Elgyn. Post aliquot vero annos suae administrationis selegit succentorem Moraviae Gulielmum Galbreth in successorem, sed (ut audio) symoniace. Nam, simulato senio, corrasit ex Galbreth

ingentem pecuniam, ut sic fieret abbas a Cupro, unde primum in Kynlos venerat. Sed eum fecellit conatus, rem ita temperantibus superis, nec Kynlos potuit retinere, nec Cuprum capere. Verum infeliciter perit, dolore confectus, apud Forfayr.

Sub hoc Jacobo Guthery facti sunt monachi dominus Robertus Donaldson patruelis domini Joannis Schanwel olim abbatis a Cupro; hic Robertus instauravit facellum S. Thomae martyris; obiit 1510, sub Thoma abate. Cum Donaldson ratus est dominus Joannes Guthery, qui longe ante suum collegam fatis concepsit.

Item, dominus Patricius Wilson, vir (ut audio) probus, novitiorum formator, qui etiam praefuit domino Thomae Crystallo postea abbati. Obiit dominus Patricius, post varias divexationes, sub Thoma abate, 1525 die 6 Augufti.

Item, dominus David Eliot, qui pleraque volumina ritualia, studiofis necessaria vel coemit, vel sua manu descripsit. Emit hic facello S. Joannis eam Evangelistae imaginem quam nunc videmus, et casulam ex rubra byfso palmatam. Obiit 1526 die 5 Decembris, sub Thoma abate.

Item, dominus Gulielmus Butter, qui per indignationem homicidium patravit verberando puerum in clauſtro ſui Monasterii, ſub abate Gulielmo Culros. Quare factus irregularis, profectus est Romam, cum altero monacho, domino Henrico Leythonow, 1500, ubi abſolutus eſt, ac exemplum abſolutionis ſuo abbati transmisit; ipſe Gulielmus vero cum Henrico collega nunquam rediit.

Item, dominus Joannes Kelle, receptus tantum, postea professus ſub Galbreth. Hic triduo quam moreretur in Templo Euchariftiam fumens, patres rogavit ut funus ſuum in diem tertium ducerent, et ita evenit; 1522 die 20 Januarii perit. Emit is tabellam in facello S. Andreæ, et casulam palmatam ex rubra byfſo.

DOMINUS GULIELMUS GALBRETH, ABBAS A KYNLOS XX.

Obiit 10. Cal. Octobris, Anno Domini 1491.

Sepultus est apud Kynlos, in sacello S. Petri. Fuerat hic succendor ecclesiae Moravienis, antequam, Jacobi Guthery praedecessoris opera, in abbatem deligeretur, et in jure Pontificio eruditus. Is primum transmisit Romam pro hujus loci a Kynlos diplomatibus, cum antea abbates eligerentur canonice per monachorum suffragia et patris abbatis a Melros electionem. Et tamen perhibent fuisse probum hominem statim sub initium suae promotionis, ut qui annum novitiatus absolverit apud monachos prius quam abbas vocaretur. Hoc unum duntaxat minime est probandum quod symoniace tantam emit dignitatem, vendente praedecessore suo Jacobo Guthery.

Cum semel profectus esset Galbreth ad ecclesiam Awacht in Rossiam, et reverteretur paucis concomitantibus, a Barone de Kyllrauuyk, Hugone cognomento Ross, ejus qui nunc vivit avo, interceptus est. Id cum resoisset dominus Jacobus de Dumbar eques auratus, vicecomes Moraviae, et ballivus a Kynlos, collectis aliquot armatis viris militibus, ad Galbreth abbatem liberandum est profectus. Verum Hugo equitis furem persentiens, priusquam armis concurreret abbatem missum fecit, et ita ea indigatio abcessit sine sanguine.

Fuit Galbreth abbas vir paulo severior, ut qui in furem et quandam infaniae speciem per atram bilem frequentius incitaretur.

Sub hoc abbatte suscepimus est in monachatum, dominus Joannes Richardi, qui obiit 1526 die 25 Januarii, dominus Thomas Crystall, postea abbas, dominus David Spens, nunc in Kynlos prior, et dominus Joannes Compland, qui obiit 1518 ultima Februarii.

Hujus abbatis est siphus ille cum circulo argenteo, qui adhuc in mensa et aula abbatum a Kynlos circumfertur.

DOMINUS GULIELMUS CULROSS, ABBAS A KYNLOS XXI.

Obiit 5 Cal. Januarii, Anno Domini 1504.

Sepultus est in facello S. Thomae; et, quemadmodum moriens jufferat, (ita narrari audivimus non semel ab iis qui interfuerunt), domino Joanni Hunter monacho olim suo, viro non sine opinione sanctimoniae religiosissimo, conjunctus est. Hic abbas mole gravatus corporea, post pauculos suae administrationis annos, dominum Thomam Crystall in successorem, etiam vivens, monasterio suo praefecit. Toto suo magistratu, abbas Culross nihil unquam magni fecit; et, ut non auxit hujus loci bona, ita nec imminuit. Confueverat manibus propriis multa facere: plurimum scribebat et decenter rituum libros hujus loci; nonnunquam et in hortis, in revellendis arboribus, inferendis, et aliis id genus, ad fudores usque laborabat. Vir satis pius, nisi carnis voluptatibus et veneri succubuisset. Hujus abbatis tempore, magister Jacobus Bunche abbas Balmerenothenfis, vir theologus, floruit. Sub resignationem abbatis Gulielmi, suscepti sunt in monachatum dominus Andreas Weddell, et dominus Joannes Childe, qui etiam nunc vivunt, viri fenes et probi.

DOMINUS THOMAS CRYSTALLUS, ABBAS A KYNLOS XXII.

Primum adolescens anno suae aetatis decimo octavo, a domino abbatte Gulielmo Galbreth factus est Cisterciensis instituti candidatus, anno Domini 1487, die nimirum Epiphaniae.

Revoluto anno, eadem etiam die, est professus. Sacerdos factus est postea, sub praefule Rossense, in novitiatu domini Davidis Spens, nunc prioris. Anno vero Domini 1499, Id. Januarii, a domino Gulielmo Culross

declaratus est abbas Monasterii a Kynlos, sub Alexandro summo pontifice ejus nominis sexto.

Ab eo tempore (ut latius scriptum est a nobis in ipsius vita) in consti-
tuendo monasterio, in adversariorum contentione, in instaurandis vetu-
state rimosis aedificiis, in ponendis et excitandis novis aedibus, in emendis,
cum ad usum suae familiae tum sacrificorum, vestis argenteis et sacris
vestibus, in cogendis aliquot collapsis monachis in ordinem, et id genus
aliis pene infinitis, totus fuit.

Ac cum videret ab aetate se in communem mortem properare, ut
fuis in longam aetatem consuleret laboribus, anno 60 postquam natus
erat, virum omnibus modis celebratissimum, et Ecclesiae Moraviensis
sub-decanum M. Robertum Reid, nunc Mæcaenatem Ab anno 1528 ad an-
meum, in futurum abbatem delegit. Post successoris num 1539 et amplius
ele&tionem, annos plus minus septem vixit. si faveant superi.

In summa, ab eo anno quo primum editus est in lucem dominus
Thomas, ad extremum vitae diem, etiam ipsius confessione, annos 67
absolvit.

Tertio autem Cal. Januarii delatus ad Monasterium a Kynlos, sub
no&tem in sepulchro a se constituto proxime ad summam aram sepultus est.

Obiit Strathily ea nocte, quae sequitur 4 Cal. Januarii, hora fere
undecima, anno Domini 1535.

Hujus abbatis tempore, dominus Joannes Gordonius, comitis Alex-
andri filius natu major, quorundam nebulonum impulsu, anno Domini
1515, die 27 mensis Decembris, irrumpebat sub vesperam in adyta Monas-
terii a Kynlos, ac scrinium cujusdam honestae matronae dominae Margar-
etae Mouat, in quo asservabantur aliquot scripturae cum nonnullis pecu-
niis, confregit. Suppilatis quoque sciriis, in Gallias profectus est. Sed Nu-
mine ob scelus patratum agitatus, non potuit apud Gallos diutius vivere,

Scotiam subinde cogitans. Ubi rediisset, nequivit alicubi conquiescere nisi in Kynlos: quo in loco gravatus morbo vitam morte commutavit duobus annis post seclusum, eodem mense, die vero quinto; exemplum sacrilegis praebens, quae poena eos maneat. Quotquot sunt eum comitati in effrigenda ecclesia a Kynlos, paulo post mortui sunt omnes turpiter, uno excepto Jacobo Dumbar a Tarbale, quem poenituit facti, et veniam petendo obtinuit.

Sub hoc abbatे suscepti sunt in monachatum viri qui sequuntur:—

Primum, dominus Patricius Fothiringame, qui obiit nostro tempore 1532, mense Augusti mane, in divi Bernardi festo. Interfuit funeri Robertus abbas.

Dominus David Murray; qui e Scotia profectus, adhuc vivere dicitur.

Dominus Jacobus Pont, aliquando superior, nunc confessor, vir probus; de quo in vita Thomae abbatis plura scribimus.

Dominus Valterus Hethone, cantor chori; de hoc viro plura in vita Thomae abbatis.

Dominus Robertus Comynus, dudum guardianus, nunc granorum custos.

Dominus Joannes Person, nunc institutor novitiorum Belloci, sub Roberto abbatе Kynlocensi suo, et Belloci priore.

Dominus Joannes Smyth, nuper superior, jam monachorum confessor, simul et bursarius.

Dominus Servanus Browne, nunc piscationum custos.

Dominus Gulielmus Browne, nunc sacrifista.

Recepit et adolescentulum alterum bene litteratum Jacobum Dekison, una cum domino Gulielmo Browne. Sed cum puer non posset monachatus labores perferre, volens in novitiatu demissus est, qui eo anno apud patrem suum vitam morte commutavit.

Dominus Patricius Toud, laicus monachus, qui obiit A.D. 1537, die decimo septimo Maii, sub Roberto Abbe.

Dominus Thomas Mafone, qui nuper post longam aegritudinem die Jovis decimo quarto Januarii, oleo infirmorum et sancto pomeridiana hora ferme tertia inunctus est. Ac die decimo octavo, hora pene quinta mane ejusdem mensis migravit ad Dominum. Egit annos plus minus triginta quatuor. Requiescat in pace. Amen. Mense Januarii 1535 calculo romano. Fuit vir satis studiosus.

Dominus Richardus Sand, nunc oeconomus conventus.

Dominus Jacobus Portar. Is fuit ante monachatum ficerdos.

Dominus Thomas Haistie, nunc in Belloco superior, sub abbe suo Roberto Reid.

Dominus Gulielmus Forfyth, nunc comes abbatis sui Roberti Reid.

Dominus Gulielmus Lyell, jucundus homo.

Dominus Adamus Riddall, nunc chori succendor.

Dominus Archibaldus Braidwod, nunc guardianus, seu cellararius potius, quondam Domini Thomae abbatis comes primarius.

Dominus David Spens jam sub Roberto abbe prior, vir adultae aetatis, 3 cal. Aprilis oleo infirmorum et sancto, hora octava mane inunctus est, ac in craftinum, hora pene septima, 1538, migravit ad Dominum. Egit annos plus minus septuaginta quatuor, de quorum numero quinquaginta novem in monachatu complevit. Requiescat in pace. Fuit vir certe pius et humanus.

Item 1539, Dominus Joannes Person, vicefimo sexto Decembbris, post longam et variam aegrotationem, migravit ad Dominum.

DOMINUS ROBERTUS REID, ABBAS A KYNLOS XXIII.

De hoc viro qui vivit, et cum eo agimus familiariter, tantum configna-

bimus 'paucula quae contexendae historiae aliquando inservire possint. Primum nobili simul et honesto loco natus in Akynheide, utrosque claros habuit parentes; Joannem Reid patrem, qui cum Jacobo ejus nominis quarto Scotorum Rege apud Floddum, viz., in Northumbria occubuit; Bessetam Schanwelle matrem germanam, viz., abbatis a Cupro domini Joannis Schanwellii et Magistri Roberti Schanwellii nunc etiam vicarii a Kirkaldii. Educatus est apud avunculum magistrum Robertum, Archiepiscopi Divi Andreae officialem, in ipsa urbe Divi Andreae, ubi artium liberalium et magister in collegio Divi Salvatoris sub collegii praeposito M. Hugone Spens theologo clarissimo, creatus est. Deinceps cum esset moribus spectatissimus electus est in successorem honesti viri subdecani Moraviae domini Gulielmi Winchester: post paululum vero temporis per mortem domini subdecani, ita egit in eo munere ut duobus praefulibus Moraviae, hoc est magistro Jacobo Halburn, et domino Roberto Schawe fuerit longe gratissimus, et sub his egit officialem (quam vocant non inepte). Habebat dominus Robertus Schawe in animo hunc diligere in successorem suum nisi mors immatura illius conatum abrupisset. Interea tamen multis nominibus satagebat rerum suarum dominus Thomas Chrystall ut in constituto vel potius restituto per se monasterio non oscitantem relinquaret successorem. Obtinuit itaque quamvis aegre ut M. Robertus Reid, quo de nunc agimus, hujus loci provinciam in se reciperet; id quod factum est sub anno domini 1526. Anno vero domini 1527, profectus est Robertus Reid Romanum, pro diplomatibus monasterii a Kynlos, in pontificatu Clementis septimi, paulo post eam cladem quam Borbonius Dux urbi intulit. Signatis tandem diplomatibus sub initium anni 1528 urbem relinquit, Scotiam identidem cogitans. Tunc temporis nos, exacto pene triennio, Parisiis magisterium (quam dicunt) liberalium artium acti eramus, atque oblata conditione, cum esset in animo horum

mores agnoscere, addidi me Mri. Roberti Reid comitatui, conciliatore viz., viro scoto Roberto Richardino, qui exegesin in Divi Augustini regulam conscripfit. His itaque auspiciis in Scotiam veni; sed de nobis paulo inferius. Nunc ad M. Robertum Reid properandum est. Solvens Lutetia patronus jam noster paulo post pascha Dieppam venit, ubi, transmissio ad Reyam mari, Lordinum profectus est, ac deinceps in Scotiam et in Kynlos. Sub autumnum, compositis cum precedessore suis rebus, ex Kynlos Edinburgum rediit, et illic apud minores fratres domini Gavini Dumbar Aberdoniarum praefulsi ministerio in abbatem inunctus est. Post, rediens ad monasterium, ex more suo, conventu est exceptus, et in capitulum admissus, ut fit, omnium patrum erga se obedientiam suscepit. Deinde litem, majorum oscitantia adversus Forenses pene extinctam, de quadam possessione a Burgyne excitavit, ac etiam vicit, cum ipsis Forensibus; in qua obtinuit, recto judicio, duas suo monasterio cymbas. Curavit etiam per literas regias pagum suum a Finderne in baroniam burgum (sic vulgo loquuntur) cooptari. Nuper quoque portionem piscationum unius cymbae quam occupabant Forenses, annumerata operanti quadam pecunia, redemit. Sub annum Domini 1530 accepit in commendam monasterium Belloci, in quo multa quotidie digna posteritate facit. Ibus hoc anno 1537 suscepit juvenes in monachatum quinque, quos adjecit duobus aliis paulo ante a se receptis; ac indies parat lapides ad templi ejus loci (quem vocant navem) construendam. Sub annum autem Domini 1533, missus est ab rege Jacobo ejus nominis quinto una cum Aberdoniarum praefule domino Gulielmo Stuart, legatus ad Henricum ejus nominis octavum Anglorum Regem, pro pace ineunda inter Scotos et Anglos; quod etiam obtinuit. Rursum solus ad eundem regem missus, auspicacissime munus suum peregit. Inde semel atque iterum ab Henrico rege multis vasis argenteis donatus, ad

fuos rediit. Item bis legatus in Gallias ad Franciscum regem ejus nominis primum, pro sui regis matrimonio, profectus est sub annum Domini 1535 primo, deinde sub annum 1536. Nunc et aliquot annos inter Jacobi quinti Scotorum Regis consiliarios non infimam partem tenet meritissime, cum ob juris utriusque peritiam tum vitae modestiam, qua plurimum valet. Habet etiam resignationem vicariae a Kirkaldy ab avunculo suo magistro Roberto Schanwelle, qui adhuc vivit. In monasterio autem a Kynlos parat quotidie multa ad novas viz. structuras, et hoc anno 1537, tres arcus in claustris angulis extruxit; nunc manum admovit novo columbari proxime ad monasterii moletrinum; identidem ad fornices magni cubiculi abbatis cum aulae suaue instauratione. Instituit praeterea satis copiosam in omni disciplinarum genere bibliothecam, quam nos alio libello designavimus, et ne quid desit jam aggredietur domum elegantissimam quadrato lapide in quo libri asservantur. Hujus abbatis reliqua quae quotidie facit vel etiam facturus est, si vita suppetat, observabit et in commentarium mittet posteritas ut puto gratior. Suscepit hic abbas sub initio sui magistratus in monachatum dominum Thomam Broun, nunc superiorem; et cum eo alterum cui nomen est domino Jacobo Burt, juvenem ad literas aptum satis, si animum intenderit suum: hos duos meae curae traditos, quantum licuit per eorum in religione occupationes, ad bonas literas et universam philosophiam inflammare non destiti hos quinque annos totos. Suscepit et biennium ab hinc optimum juvenem dominum Adamum Eldar, primum artium magistrum Parisiis creatum, et cum eo bonae indolis puerum dominum Joannem Capronium in humanioribus literis bene eruditum. Quantum uterque debeat nostris musis et rebus admonitionibus, dicent (scio) melius nobis.

JOANNES FERRERIUS PEDEMONTANUS.

Nunc de nobis paucula dicamus, quemadmodum recepimus nos paulo ante facturos apud gentem ignotam, exemplo Hieronimi et aliorum illustrium scriptorum, qui suas etiam vitas literis consignarunt, non ad ostentationem, sed ut in cognitione historiae posteritati consulerent; ita *Aeneam* fecisse legimus apud Virgilium, cum de se in hunc modum loquitur.

Sum pius *Aeneas* vi^{to}s qui ex hoste Penates
Classe veho mecum.

Itaque, si quis forte requirat patriam nostram, velim intelligat esse Italianam, ex Augusti Caesaris descriptione, qui usque ad Alpium radices Italianam designavit; fin Italiae partem cupiat agnoscere quispiam, sciat esse Insubriam, quae et Gallia comata olim dicta est. Ac in Insubria eam partem tenemus quam hodie pedemontanam regionem dicunt. Oppidum autem est in Pedemontio quod suo nomine Cherium vocant, amplissimum et hominum frequentia et aedificium structura et divitiarum copia: unde majores nostri originem traxere. Proxime ad oppidum Cherii secundo lapide est aliud oppidum minus quod suo nomine Rippa prope Cherium vocitatur in quo lucem aetheriam primum nascentes vidimus sub annum Domini 1502, calculo romano, in festo Dominicae Annuntiationis. Parentes habuimus ex veteri et nominata satis familia per universam Insubriam non contemnendos. Imprimis Martinum Ferrerium patrem et Catharinam Finellam matrem. Avus meus ex patre fuit Gulielmus Ferrerius, vir consularis et probus, qui annos 103 vixit. Proavus meus ex patre fuit Martinus, avi Gulielmi pater, in re militari strenuus dux et conestaulus (quem vocant) egregius. Abavus autem meus ex patre fuit Thomas Ferrerius, Martini proavi pater, juris utriusque doctor et vir consularis. Sed haec in presentia de genere nostro satis. Primam

illam meam pueritiam exegi Rippae; deinde, Cherium a patre missus primum literarum cultum accepi. Illinc transmissus Taurinum militavi sub studiorum humaniorum professoribus Mro. Georgio Carraria, Joanne Bremio, et Dominico Macanico viris in re literaria minime contemnendis. Anno autem Domini 1525, hoc est nostrae aetatis anno vicefimo tertio, veni Parisos primum, ubi pene triennium totum exegi sub M. Morando, natione Picardo, nunc doctore theologo in Collegio Lexovieni sub Joanne Tarlafo primario; atque tunc oblata mihi occasione videndae Scotiae cum Mro. Roberto Reid nunc abate a Kynlos sub annum 1528 in Britanniam transivi; et cum eo in aula Scotiae tres fere annos vixi. Sed cum viderem sic meorum fieri jacturam studiorum, petii vel ut mihi potestatem in Kynlos degendi faceret, vel abeundi potius. Ille, cum nollet me missum facere, non gravate permisit ut in Kynlos vitam tranfigerem. Itaque toto hoc quinquennio vel in instituendis monachis, vel in studio meo privato, vel in commentariis aliquot novis edendis fui. Nunc autem hoc anno 1537, quo haec scribo, Italiam identidem (fin nihil impedit) cogito. Imprimis tamen ad posteritatis memoriam hic consignabimus paelectiones et proborum authorum enarrationes per nos factas in Kynlos toto hoc quinquennio; deinceps subscribemus libellorum per nos eodem tempore editorum titulos et nomina.

ENARRATIONES PROBORUM AUTHORUM

PER NOS IN CAPITULO A KYNLOS.

Primo enarravimus Divi Hieronimi ad Paulinum Epistolam cuius initium est "Frater Ambrofius," idque fecimus imperante domino Thoma Chryftallo abate et administratore a Kynlos; Item, Dialecticam Georgii Trapezontis; Item, Officia, Amicitiam, Senectutem, Paradoxa et Somnium Ciceronis; Item, Praxin arithmeticis quam nostro marte scripsi-

mus; Item, Sphaeram Joannis a Sacro Bosco; Item, Decem libros ethicorum Aristotelis, Argyropilo interprete; Item, Octo politicorum libros et oeconomicorum duos Aristotelis, Leonardo Aretino interprete; Item, Dialogos duos physicorum Jacobi Fabri Stapulensis; Item, Paraphrasin Fabri in octo libros physicorum Aristotelis; Item, Paraphrasin Fabri in tres libros Aristotelis De anima; Item, Introductionem et dialogos Fabri ad metaphysicen Aristotelis; Item, Paulum Roffeti, hoc est de laboribus beatissimi Pauli libros sex heroico conscriptos carmine; Item, Syntaxin Melanthonis; Item, Primum Psalmum; Item, Quartum librum sententiarum Petri Lombardi.

ENARRATA IN CUBICULO NOSTRO ALIQUOT MONACHIS PRIVATE.

Primum Syntaxim Melanthonis; Officia Ciceronis; Praecepta elegantiarum Augustini Senensis; Libros de duplice copia Erasmi; Dialecticen Georgii Trapezontii; Introductiones seu mavis Tabellas nostras in logicen; Parva logicalia Fabri Stapulensis, cum nostris commentariis; Tres primos De coelo et mundo libros Aristotelis ex paraphrasi Fabri; Praedicamenta Aristotelis; Institutiones rhetoricas cum libro de figuris Melanthonis; Libros quatuor Rheticorum ad Herennium; Orationem Ciceronis pro Milone; Bucolica Virgilii; secundum et sextum Aeneidos Virgilii librum; Fabii Quintiliani de Institutione oratoris; Andriam Terentii; Rodulphum Agricolam, De inventione dialectica.

ENARRAVI PRIVATE DOMINO JOANNI PERSON.

Petri Lombardi quartum Librum Sententiarum; Item, Coelestem hierarchiam divi Dionisii; Item, Ecclesiasticarum Hierarchicarum ejusdem; Item, De divinis nominibus ejusdem; Item, Myticam theologiam ejusdem.

LUCUBRATIUNCULAE ET COMMENTARII
NOSTRO MARTE EDITI IN KYNLOS.

Primo edidimus Contra receptam opinionem de nomine, pronomine, cognomine et agnomine libellum unum. Item, De vera cometae significacione ad Jacobum quintum Scotorum Regem, lib. 1. Item, De numerorum praxi, lib. 1. Item, De officiis vitae Christianae, lib. 1. Item, De animarum immortalitate, lib. 1. Item, Epigrammatum variorum, lib. 1. Item, Introductionis ad logicem, lib. 1. Item, In enodationem verficuli Juvenalis, ubi Ciceronem poetam bonum fuisse defendimus, lib. 1. Item, Chorographiae Taurinorum, lib. 1. Item, Vitam senioris abbatis in Kynlos, hoc est domini Thomae Chryftalli, lib. 1. Item, Sylvae seu Observationum pro texenda historia a Kynlos, lib. 1. Item, Auditum visu praestare contra Aristotelis placitum, lib. 1. Item, De syllabarum quantitate, lib. 1. Item, Commentariorum in parva logicalia Jacobi Fabri Stapulensis, lib. 1. Item, Annotationes aliquot in aeras, lib. 1. Item, Quod Cicero non viderit Virgilium lib. 1. Item, Orationum encomiasticarum de sanctis, lib. 1. Item, Epistolarum familiarium ad varios, lib. 8. Item, Bibliothecae selectorum librorum quam Robertus Reid abbas a Kynlos nuper instituit, lib. 1. Item, Totius orbis quadruplicem configurationem, lib. 4. Item, Descriptionis terrae promissionis, lib. 1.

Hic liber est typis
Impressus Idibus
Junii apud Vas-
cosanum Parisiis,
1539.

INCHOATA NONDUM ABSOLUTA:

Item, Contra parva logicalia, lib. 1. Item, Scholiorum in dialecticen Trapezuntii, lib. 8. Item, Primarum et mediарum syllabarum tabellas, lib. 2. Item, Felicitatis Aristotelis et paradoxorum ad veram Christi

felicitatem, lib. 9. Item, Annotationum in physicen Aristotelis, lib. 1. Item, Annotationum in ethicen Aristotelis, lib. 10. Item, Annotationum in politicam Aristotelis, lib. 8. Item, Commentariorum in oeconomiam Aristotelis, lib. 2. Item, Idearum Platonicarum, lib. 1. Item, Annotationum in Officia, Amicitiam, Sene&tutem, Paradoxa et Somnium Ciceronis, lib. 7. Item, Commentariorum in quatuor libros apodixium Euclidis per Boethium versorum, lib. 4. Item, Commentariorum in epistolam Divi Hieronimi cuius initium est "Frater Ambrofius," cum typo locorum illic contentorum, lib. 1. Item, Peregrinationis divi Pauli ex actis Apostolorum pictura, (lib. 1.) Item, Periclitationes humanae vitae inter virtutes et vitia, lib. 2. Item, De mundi aeternitate adversus Aristotelem, lib. 1. Item, Proverbiorum centuriam, lib. 1. Item, Triplicis in primum psalmum enarrationis, lib. 1. Item, De recta sacrarum literarum interpretatione, lib. 1. Item, Commentariorum in Paulum Rosseti, lib. 6. Item, Apologiam adversus futilia astrologorum judicia, lib. 1. Item, Annotationum in quatuor libros Magistri sententiarum, lib. 4.—De his plus satis.

Nunc redeundum est nobis ad domini Roberti Reid abbatis a Kynlos egregia facta.

Obiit sub hoc abbate dominus Patricius laicus monachus 1537, die decimo septimo Maii, de quo supra in his quae sunt nobis de domino Thoma Chrystall conscripta locuti sumus. Anno Domini 1538, die tricesimo Martii, obiit dominus David Spens prior a Kynlos, vir bonus et annis plenus. Vixit hic in religione annos quadraginta septem, decimum octavum attingens cum creatus est monachus. Laboravit hic vir cum senio tum morbo gravissimo et continuo a primo die Novem-

bris 1537 usque ad ultimum Martii; ac Idibus Martii, in templo a Kynloffe, se sanctissimo corpore et sanguine Domini nostri Jesu Christi munivit; similiter est oleo infirmorum et sancto, tertio calendas Aprilis delibutus; postera vero luce migravit ad Dominum.

Hoc anno 1538 extruxit amplissimam bibliothecam testudinibus tamen munitam contra ignem, ubi primum fuerat deambulatorium Thomae Chrystall abbatis: ac templum a Kynlos per omnes suas partes plumbo contegit. Contra dominum a Fynlater nomine Ogylvium lite quam ante annos sexaginta ceperant abbates a Kynlos de quodam agro in baronia Strahily nuper vicit. Cum vicecomite Moraviae nunc abbati res est de salmonum punctionibus, et victoriis in re propria et aequa jamjam praefolatur. Suscepit in monachatum duos juvenes, anno 1538 unum cui nomen est domini Davidis Laurok, et alterum cui domini Archimboldi Bradi 1539, ambos in Maio. Anno 1538, idem dominus Robertus Reid abbas particulam quandam terrarum in Strahily quam occupabat Alexander Ogylius a Fynlater jam ante multos annos, post varias juris disceptationes coram dominis parliamenti et Rege, tandem recuperavit. Deinde cum Alexandro Dumbar vicecomite Moraviae et Forensibus de aquis a Finderne ita egit ut quatuor annos totos fibi et monasterio acquifiverit punctiones ob errata illorum adversus servitutem quam debebant monasterio, ac postremo illos, ut novis conditionibus feudum punctionum a se acciperent, summo et recto jure coegit. Eodem quoque tempore Gulielmum Urquhart periclitantem in hereditate sua per eundem vicecomitem Moraviae ita juvit, ut fit vicecomes sua opinione frustratus, et Gulielmus suo jure, nova quadam per regias literas fazina, in integrum restitutus. Interea in suo monasterio locum ipsum optimis structuris ita exornavit ut post fundatores Reges nullus unquam praedecessorum tanta et talia fecit. Primo columbare amplissimum et fortissimum in morem pyramidis construxit; deinde

aedes totas, ubi solet diversari ipse abbas, a fundamentis excitavit, adhibitis in inferiori loco ubique fornicibus, magnifica et illustri structura. Atque ustrinum tale erexit quale non facile in Scotia reperias; et proxime ad ustrinum amplissimum domum posuit in qua brasileum paratur; et superiore loco duo horrea ampla valde, ubi grana ad usum monasterii servantur. Utque commodius cum lapides tum ligna e remotissimis locis ad structuras quas moliebatur importaret, longam navem paravit veluti biremen quae viginti quatuor remis ageretur. Anno 1540 aedificavit navem templi a Belloco magnifice ac imbricibus ex quercu paratis magno sumptu. Turrim praeterea campanarum quam decusserat tonitru eleganter restituit. Anno vero 1544 demolitus est illic aedes prioris vetustas simul et rimosas, in quarum locum erexit amplissimam et illustrem domum, cum sex in inferiore loco fornicibus.

Anno 1540, sub Jacobo ejus nominis quinto Scotorum Rege, declaratus est et inunctus episcopus Orchadensis; ubi quotidie multa parat ad veteres restituendas structuras et novas item aedificandas. Dum ego haererem in Galliis, ad ornamentum suae domus a Kynlos adduxit e Dieppa virum bonum et tamen peritum plantandi et inferendi fructiferas arbores, nomine Gulielmum Lubias, statura procerum et pectore candidissimum; erga optima quaeque, quae multa in his hortis et circa locum, adde et universam Moraviam effecit utilia valde atque spectatu dignissima; nihil enim est quod possis in preclaro et strenuo homine desiderare amplius nisi careret altero pede, quem ita bombardae dum prope Massiliam sub suo rege Francisco ejus nominis primo in bello navalium adversus Hispanos pugnat ardenter, amisit: est etiam peritus chirurgiae, ut qui multos juverit in obligandis vulneribus toto hoc quinquennio per universam Moraviam.

Ego vero, cum multis precibus et literis ejusdem abbatis revocatus,

tum ut mihi plus otii suppeteret in recollendis meis studiis, sub anno Domini 1540 in festo Paschatis redii in Scotiam; ubi offendit dominum meum declaratum episcopum Orchadensem, a quo sum acceptus humanissime; atque ut ultiro mihi reduci gratificaretur, nullo meo impulso, sed sua sponte, decrevit mihi quotannis quadraginta libras monetae scoticae pro meis stipendiis, ac simul impensam mihi, uni meo famulo et duobus equis; et ut hoc ipsum esset fixum sine fraude et dolo malo, amborum literas confecit mihi in hujusce rei testimonium publicas, quibus appendet sigillum commune a Kynlos, cum monachorum omnium subscriptionibus ut vocant manualibus. Eodem anno sum illum euntem ad Orchades comitatus, ut proprius ea spectarem quae a veteribus de illis insulis consignata sunt literis. In reditu ab Orchadibus traduxit quinque juniores monachos Belloci ad Kynlos, quos mihi melioribus literis tradidit imbuendos, qui fere triennium apud me fuere, non omnino frustra; ac multo melius illi promovissent, nisi extincto Rege, omnia statim essent turbari copta, ut neque illi justam operam navare literis, neque ego, multis curis distractus, commode eos instituere potuerim; quare eos dimisi ante tempus ut ad suum redire monasterium; quorum nomina sunt quae sequuntur dominus Thomas Tognius, dominus David Dafon, dominus Joannes Crauford, dominus Jacobus Pop, dominus Gilbertus Gray. Et quia jam mihi non licet, per has turbas quae universam Scotiam occuparunt extincto Jacobo rege, otium meorum tueri studiorum, rursus decrevi primo quoque tempore in Gallias redire. Interea dum haereo in Kynlos his annis exactis, ne nihil facerem, libellos aliquot qui sequuntur meis auditoribus quam planissime a me fieri potuit enarravi, viz. Secundum librum de copia Erasmi. Item, Orationem Ciceronis pro Q. Ligario. Item, Primum librum officiorum Ciceronis. Item, Dialecticen Trapifontii. Item, Libros decem ethicorum Aristotelis. Item, Topica

Ciceronis. Item, Rhetoricen minorem Melanthonis, cum schematibus. Item, Rhetoricen Melanthonis majorem. Item, Sphaeram a Sacrobosco. Item, Bucolica Virgilii. Item, Georgica. Item, Librum primum de copia Erasmi. Item, Arithmeticam nostram. Item, Dialogum primum physicorum Fabri. Item, Universam logicam Aristotelis, cum praedicabilibus Porphyrii. Item, Libros quinque physicorum Aristotelis. Item, Libros duo politicorum Aristotelis. Item, Primi libri sententiarum decem distinctiones. Item, Epistolam Pauli ad Romanos. Item, Quinque primos libros Augustini de civitate Dei.

Anno 1541 una cum episcopo Aberdonensi missus est legatus ad Angliae regem de controversia quadam limitum utriusque regni, in quo nihil est confectum, sed ampliatum in aliud tempus negotium. Anno 1542, una cum domino ab Erskyne datus est arbiter a Jacobo rege Scotorum in rem praesentem de limitibus Scotiae cum Anglo. Adfuerant utrinque multi; sed post longam disceptationem, cum non satis conveniret inter partes, ampliatum est negotium ad futurum conventum Anglorum Eboraci, id est vulgo York, et discessum est ab utraque parte. Deinceps una cum domino Erskyne itum est ad illud publicum concilium Anglorum, atque item producta est dum clam paratur ab Anglo exercitus in Scotiam; nec permiserunt qui erant in confessu illo anglico legatos Scotos vel scribere in patriam, vel ad suos redire, ne forte suo Regi narrarent quae per fraudem illic gerebantur, donec collectis copiis simul cum exercitu fines Scotiae ad quinque dies ipsi Angli occupavissent.

Sub annum 1538 dominus abbas accivit sibi pictorem Andream Bairhum in arte sua egregium, sed hominem quidem tractatu difficilem et contentiousum, non minus quam animi impotentia laborantem quam corporis imbecillitate, ut qui utroque pede claudicaret. Eum tamen, quanta humanitate fieri potuit, toto triennio retinuit apud Kynlos, quo quidem

tribus diversis tabulis pictura plane graphicè depictis tria facella in suo templo exornavit, viz. Magdalenes, Joannis Evangelistæ et divi Thomæ Cantuarienfis. Depinxit quoque, sed pictura leviore quæ nunc est per Scotiam receptissima, cubiculum et oratorium abbatis, simul cubiculum majus ante gradum quo itur ad abbatis cubiculum. Hoc anno 1544 in initio Augusti cum dominus meus adornaret profectionem ad Orchades ex Kynlos per mare, cepi cum illo de rebus meis communicare pluribus verbis, presente nobili viro Alexandro Cummein domino ab Alter. Nam cum sperabam quam mox Gallicas naves ad nos venturas, in quibus res meas componere, et simul ipse navigare in Gallias; ac cum vererer per illius absentiam, ne quis forte, ut saepe fit, impudentius reclamaret, quæ res alienas et non meas hinc asportarem, volui dominum meum, praesente domino ab Alter, prius omnia oculis spectare et diligentius cognoscere quæ essem facturus; quod et factum est nono Augusti, praesente et audiente domino ab Alter; mihi permisit herus meus, dum videt ulla ratione me amplius retinere non posse, ut non solum quæ ad me pertinerent, sed sua quoque meo arbitratu mihi sumere, quod tamen facere recusavi, quin potius multa mea neglexi, ac tantum eos libros meos quos in secundo meo adventu ex Galliis mecum attuleram in Kynlos efferre optavi, neque illos quidem omnes. Cum tamen diligentissime curarem ne quis esset adeo improbus ut qui posset in rebus meis mihi calumniam struere, non potui tamen unius, in quem olim non pauca contulerim beneficia, effugere virulentiam. Sed illius conscientia viderit dum falsissime mentitur et qui sunt ejusmodi. Satis ego firmissimis ac sanctissimis testimoniis optimorum virorum causam munitam habeo: ne tamen desit forte talia de me suspicantibus nonnullis, quo tandem argumento adversus calumniantes me tueri possim, subjiciam hic quid parum grato homini talia de me blateranti per literas apud dominum Thomam Tog-

nium monachum Belloci responderim ; nam discedentibus ex Kynlos quinque monachis illius loci, qui fere triennium hic me legentem audiverant, non sum passus sine aliquot libellulis meis indonatos abire ; ac tum forte extulerat hinc Adamus Eldar vitas Plutarchi, quae ad me pertinebant ; scripsi ad illum ut his meis auditoribus Plutarchum meum quem ex me dono accepissent abeuntes, primo quoque tempore redderet ; quod tamen recusavit facere dicens ne librum quidem unum me possidere qui non sit ex aere Abbatis. Id cum sit per se falsissimum, ne alias forte ad hunc lapidem imprudenter impingat, non gravabor eam partem meae epistolae hic attexere qua Adami calumnias diluo ; ea est quae sequitur :—

Quod scribis de domino Adamo Eldar non multum miror ; putabam tamen per hosce dies quibus aquam potat et lac, eum minus desipere, sed pergit ille, ut video, semper sui similis. Argumentum quo se munit contra libros meos, similis est genii cum homine, hoc est, elumbe ; non enim propterea sit ut libri sint alterius quod tale nomen praefixum habeant, quem ad modum et te cum collegis tuis hoc fere triennio gerebas cucullam cisterciensis ordinis, cum tamen diversae sis professionis ; bona enim pars librorum habet nomen Thomae abbatis affixum per dominum Jacobum Pont, cum revera sint abbatis Roberti. Falsum enim est quod omnes sint redempti aere abbatis, cum antequam esset mihi de facie notus abbas complures habuerim Lutetiae libros, et plures intulerim in Scotiam primo meo adventu quam abbas ipse ; ac cum versarer in aula non paucos emi meo aere Edinburgi ; postremo toto quadriennio fere quot emerim Parisiis multi sunt testes in Kynlos qui viderunt quos in secundo adventu mecum advexerim, quod si recte supputes dimidia fere pars mea est meo redempto aere ; nunquid non est meum aes quod habui ante cognitum abbatem ? vel paravi postea meis fudoribus ? Rectius sunt ista possessionis meae quam est quod Adamus divenditis caulibus sibi crediti horti adaptat

in suos usus, sine facultate abbatis: ego vero nullius professionis sum praeterquam Christi, et quae mei labores mihi peperunt mea sunt; quicquid acquirit monachus, acquirit monasterio non fibi. Quod frequentius in libris apposuerim nomen abbatis, hoc tribuendum est amori quo illum complector, quasi cupiam amicorum omnia esse communia. Sed rogo te qua fronte, quo vultu denique pergit quotidie ad altare in tam manifesto et tam amaro mendacio? Faxit Christus, ut posthac syncerius de rebus nostris judicet. Interea tu per superiorem tuum, Plutarchum quem vobis hinc discedentibus dono dedi, optimo jure repetere curabis.

Haec invitus adjeci, optime Lector, sed sic oportuit nomini meo consulere contra obtrectatrices et venenatas linguas; ut per meam absentiam non possum respondere meis maledicis, hoc saltem fit a me reliquum de mea conscientia apud probos viros verissimum pro me testimonium bonum. Vale.

De reliquis vero hujus abbatis egregie dictis et factis in Republica Scotica post mortem Regis Jacobi quinti illi mentionem facient quibus, de tantis malis praesentibus si quando emerserint justitia et prior regni libertas, licebit, Diis hominibusque congratulantibus, veritatem ipsam literarum monumentis fine fuco commendare.

GESTORUM ET TOTIUS VITAE REVERENDI IN CHRISTO
PATRIS DOMINI THOMAE CRYSTALLI ABBATIS MONAS-
TERII DIVAE MATRIS A KYNLOS ORDINIS CISTERCIENSIS
BENEMERITI COMPENDIUM NUPER A JOANNE FERRERIO
PEDEMONTANO TUMULTUARIA QUADAM OPERA CON-
SCRIPTUM IN REGNO SCOTORUM APUD MONASTERIUM
A KYNLOS, PRID. CAL. JANUARII, M.D.XXXV.

STRENA FRUSTRATA.

AD LECTOREM.

OPTIME le&tor, si forte istic picturatam magis requiras orationem, me-mineris nos theatro nunc inservire maluisse, quam tibi in omnibus morem gerere: sic melius aequius in alienis vigiliis censuram feres, ac valebis.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI, DOMINO THOMAE CRYSTALLO ABBATI MONASTERII A KYNLOS CISTERCIENSIS
INSTITUTI PATRONO SUO SINGULARI, JOANNES FERRE-
RIUS PEDEMONTANUS. S. P. D.

VETUS confuetudo, Reverende Domine, a priscis et ethnicis viris repetita
ac quasi tradita per manus in nostram usque aetatem derivata, obtinuit
ut Calendis Januariis alius alium, veluti publico salutarique auspicio in-
ceptantis anni, strena amicoque donario honestaret. Id cum saepiuscule
ante paucos dies in animo voluntarem meo, et tuam erga me benignitatem
circumferrem in pectori effigiatam perpetuo; decrevi tandem si qua arte
possim, non dico me aere tuo obstrictum resolvere, saltem munusculo aliquo
litterario (quid aliud queam?) mei animi erga te candorem significare.
Nec satis occurrebat, quid primum aggrederer tuae dignitati aptissimum,
et meis studiorum laboribus honorificum quoque. In primis virtus tua,
cum in privatis tum publicis negotiis praecellens maxime, hortabatur ut
vires intenderem in re quapiam graviore; nisi temporis angustiae mihi
modum indixissent. Ita mecum reputabam, qui velit tantum operis moliri,
eum non solum grandi ocio, sed temporis spacio longiore uti oportere; mihi
vero incumbere, ut extemporaneo aliquo munusculo, tuam erga me
liberalitatem ignotam multis (ne forte nimio silentio, ingratitudinis notam
incurrerem) nunc testatissimam facerem. Dabitur alias opportunitas, ut
majore spiritu tuas ac alumni tui Roberti abbatis virtutes amplissimas, in

commentarium mittamus. In praesentia tamen non ineptum visum est consilium, si tuorum in constituendo monasterio a Kynlos laborum toto tuo decursu, brevi et tumultuario compendio immortalitati (quantum per me fieri potest) consecrarem. Indignum sane facinus, si in tanta bonorum studiorum nunc luce, illustrium virorum gesta et magnifice facta per oscitantiam oblitterentur. Quot putat olim Reverentia tua non solum apud exteris, sed etiam in Scotia viros percolebres, episcopos, abbates, et hujusmodi fuisse, egregiorum operum authores, quorum nomina, scriptorum ignavia vel potius parentia, ignorantur! Probabile est, hoc tuum monasterium ab initio per tot secula cum monachos tum abbates laudatissimos habuisse: et tamen nunc vix abbatum sex nomina rite tenetis. Tanta est temporis vicissitudo ut magnae etiam locorum structurae nomen clarissimi viri in aliquot secula proferre non valeant. Tempore sepeliuntur imperia et regna, immensa propugnacula, civitates amplissimae, structura mirabili excitata templa, et quid non? Nihil est tam operosum, ut temporum injuria aliquando non concidat. Solum literarum beneficium ita in posteris propagari potest, ut nunquam, quae sunt alicujus momenti, aeterna obliuione opprimantur. Quanta statim ab orbe condito per omnem gentem magnifice gesta tenemus: quae, sine literis, ignoratione perpetua congerentur? Literis, vetus ac nova divinarum rerum historia invulgata est, constitutae respublicae et multiplex religiosorum hominum institutum. Quis non miretur divi Hieronymi tui, et caeterorum patrum acta? At hoc ipsum sine literis nusquam constaret. Non tantum igitur humana, sed divina quoque, ne quando perfluant, literarum beneficio continentur. Hac ratione permotus ego, in tuae virtutis commendationem nunquam intermoritram huic perbrevi commentario manum admovi. Quod si est hujusmodi, ut aetatem perferre, et literatorum judicia possit; in meorum cumulum bonorum, et hanc ingenii praecipitatem foeturam adnumeraverim;

fin minus, tibi tamen (ut cui plurimum debemus) hoc labore gratificari voluimus. Quicquid tamen fuerit, aequi boni consules, majora elucubratoriaque interdum per occasionem quandam accepturus. Interea, pientissimus Jesus te nobis integrum et diutissime restitutum servet. Bene vale, domine observandissime.

Apud Monasterium tuum a Kynlos pridie calendas Januarii 1535,
calculo vero romano 1536.

THOMAS, apud Culross honesto loco natus, parentes habuit cum frugales
tum pios, ex Crystallorum vetere satis familia; qui cum viderent eum bonaे
spei puerum statim adhuc impuberem una cum germano suo Andrea natu
majore literis ac moribus formandum tradiderunt. Erat tum temporis in
monasterio a Culross vir in primis religione ornatissimus, et (ut ferebat
illa aetas, ad meliores literas rudior) in elementis grammatices bene doctus
dominus Thomas cognomento Person, ejusdem monasterii professus (ut
vocant) monachus. Huic traditus est cum fratre a parentibus Thomas.
Et ut erat capacissimo ingenio puer, ita animum ad imbibendas literas
quam lubens admovit, ac parvo temporis curriculo tantum promovit
discendo, ut aequales suos omnes, etiam germanum Andream multo spacio
anteverteret. Id quum viderent parentes, nec latere posset divinum in
genium, majorem jam tum spem de puero concipientes, amicorum etiam
hortatu e scholis grammaticorum (praepropere tamen) revellunt, et ad
proxim musicam comparandam transponunt; five tum illi ita existimarent
eum posse hac via in gradum aliquem ecclesiasticum invadere, five (quod
magis crediderim) Divini Numinis benignitas ad ea quae sequuta sunt
illum sic destinarat. Cum esset igitur Thomas in aetate adhuc illa tenerius
cula, non ineptum hominem et in musicis peritissimum, Gulielmum Rait
virum laicum et abbatis a Culross fratrem germanum audivit. Apud
hunc paucis mensibus in tantum profecit, ut facile videretur a natura illuc
deduci. Habebat pro voto canoram simul et crispantem vocem, ac nullo
conatu cum suis aequalibus ita modulabatur, ut multos spectatae dignitatis
viros ad se amandum induxerit. Primum illius loci abbas dominus Jaco
bus Rait (ut cui de puero essent notissima omnia) impensè egit de Thoma
in suorum monachorum numero recipiendo. At parum favit illi fortuna,

ita Superis rem temperantibus. Paulo post vir cum dignitate tum religione insignis dominus Joannes Schanwell abbas monasterii a Cupro, ubi de pueru audivisset, non segniter quidem ille, attamen volente Deo frustra, elaboravit, ut sibi suoque monasterio traderetur. Cupiebat enim cum altero egregiae indolis adolescentulo bene literato Alexandro Heton, in suum monasterium Thomam cooptare; et erant confecta pene omnia nisi solers prudentia divini hominis domini Gulielmi Galbreth abbatis a Kynlos obstatisset. Nam cum ex officio et authoritate sua, abbatem a Culross ac totam illam fodalitatem, ut si quid nutaret in ordinem cogeret cura sua pastorali, saepiuscule inviseret, offendit Thomam jam alteri pene additum. Tamen, quia res erat hujusmodi, ut in diversum citra omnem injuriam fletri posset, curavit vir optimus, ut rebus suis in primis consulteret. Tentatis omnibus, adolescentulum Thomam ad se venire jubet; quem cum vidisset liberali facie et quadam senili prudentia ornatum, statim adamavit, egitque cum parentibus et illius loci abate, ut suo monasterio Thomas adscriberetur. Ubi facile impetrasset quod petierat, coepit et adolescentulum percunctori, num placerent omnia quae de se audivisset? Ad haec subridens Thomas, nimio de tantula forte concepto gaudio, inquit; illud perpetuo se circumferre in animo, ut Deiparae Virginis aliquando initiatus observiat; nec optare feliciorem transfigendae vitae locum, quam in eo monasterio vivere, per quod illud sartum testum confisteret, in quo primam et literarum et bonorum morum institutionem excepisset. Quem, cum ita affectum vidisset abbas, admiratus est plurimum; ac studiosius curavit (ne via forte quadam, vel astu hominum subdolorum Thomas sibi eriperetur) ut data acceptaque fide suus fieret. Ita compositis omnibus adolescentem versus monasterium a Kynlos dimittit. Illuc ubi adventasset, et subiisset templi (ut aiunt) navem, illico in faciem crucifixi, ex more recepto apud catholicos, adoraturus procumbit. Ac

inter orandum, nescio quid magnum iam tum de religione et hujus loci incremento visus est, Deo (ut ipsum Thomam referentem audivi) propicio, concipere. Plurimum recreabatur in templi magnifica structura, et eorum quae illic visuntur ad rem sacram faciendam non irreligiosa. Arridebat subinde et imago Servatoris in cruce pendentis, ut ea de re facile in animum induxerit suum se posse auspicatissime illic vivere. Dum talia miratur, aliquot ex sodalitate illa patres, quibus singula in eo negocio abbas primum significarat, eum humanissime suscipiunt, et admirabundum a novitate et congressu seniorum jubent esse bono et in fracto animo; nec vereatur (rogant) de abbatis promissis, accepturus etiam majora. Diceres jam tum eorum quae facta sunt postea non leve praesagium. Ita ad se singuli rapiebant Thomam, ut nescias an ipsum fortunatorem qui adeo festivos et benignos patres adinvenerit, an illos feliores quibus tanta tamque spectata indole contigerit adolescens. Illinc deductus est ad abbatem cui non inspectatus advenerat. Ac post aliquot dies, cum altero cui nomen erat Joanni Richardi, sacras (quas vocant) vestes per abbatem oblatas induit: die nimirum Epiphaniae ab Christo nato anno millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo.

Factus candidatus Cisterciensis instituti, acrius multo quam alias sui ingenii vires in ediscendo memoriter psalterio, hymnis, canticis, et id genus aliis exercuit. Vix credas quantulo tempore id quod plerique non infelici ingenio consueverunt, memoriae commendarit. Octavo quoque die (ut audio) unum psalterii nocturnum suo in his quae de religione sunt formatori, hoc est, domino Patricio Wilson memoriter pronunciavit. Hinc colligere quis potest quid praestiterit in reliquis qui adeo in gravioribus egregiam navaverit operam. Revoluto anno, die eadem quae detonfus primum fuit, publicitus in templo una cum collega suo conceptis verbis ex more in observationem Benedictinae regulae aliisque ejusdem

professionis institutis juravit. Jam factus unus sodalitatis, dominus Thomas ab omnibus nuncupari, et indies magis ac magis graffari, ut sui instituti penitiora non solum intelligeret sed etiam observaret. Ita plerosque sua modestia et vigilantia ad bene beateque vivendum excitavit. Interea abbas (ut fit), cognita domini Thomae in singulis acrimonias, eum non raro ad rem gerendam admovit. Egit ille strenuissime in omnibus, ut jam tum in administranda monasterii republica non ineptus videri posset.

Post paululum vero temporis (ut res sunt mortalium fragiles) dominus abbas is, a quo sacrae religioni fuerat initiatu, fato concessit. In locum demortui surrogatus est vir non ignobilis dominus Gulielmus cognomento Culross; qui ab ineunte aetate dominum Thomam tenerrime dilexit. Tanto igitur et insperato fultus praefidio, in gravioribus rebus tractandis non infeliciter periclitari coepit; et nihil ferme unquam est adortus ubi fortunam non adinvenerit secundantem. Ita res intricatores apud Strathilay, et ecclesiam ab Ellone studiose explicavit, ut majorem quam unquam antea apud novum eo tempore abbatem dominum Gulielmum fibi conciliarit benevolentiam. Proinde, ab eo die vix quidquam gravioris operis molitus est abbas, in quo censendo dominus Thomas primas non tulerit. Neque obscuris argumentis, jam sese, quorundam inclinatura esset res, prodebat. Nam Gulielmus abbas mole corporis gravatus, ut impar esset oneri ferendo, in nominando successore totus erat. Res versabatur in ambiguo, quem potissimum deligeret. Primum, adhortabatur vitae institutum, ut canonice e senioribus unum nominaret: sed vir prudens, cum inidoneitatem ad rem tantam sustinendam omnium seniorum haberet perspectam, et monasterium dilapidatum iri clarissime videret, in dominum Thomam oculos convertit. Adornatis itaque omnibus in hunc usum necessariis, rem transfigendam Romae destinavit. Ac volentibus Superis, quam commodissime obvenit: comprobatum est enim negocium

Alexandro pontifici summo ejus nominis sexto; ob signata sunt diplomata, et in Scotiam ocyffime transmissa. Verum, quod non putares, is qui fuerat author curandorum diplomatum, Magister videlicet Joannes Lyndsay, confessum negotium aliquandiu remoratus est. In causa autem fuit abbas Gulielmus, qui, suae promotionis (ut aiunt) diplomata ab eodem importata, neglexit redimere; existimabat enim jam electo altero abbate nihil esse opus illis suis diplomatibus. Verum mercator, qui multam Mercator insumpserat in ea re pecuniam, diversum sentire; atque eadem Flammigus opera curare, ut posteriores labores priorem curam et damnum Forus. sarcirent. Id ubi intellexit dominus Thomas, Aberdonias est profectus, et cum honesto viro **Alexandro Gray** bona fide de negocio transfegit. Acceptis suis et praedecessoris diplomatibus, ad monasterium rediit. Ac ex more exceptus a conventu (sic illi loquuntur) in capitulum suam explicaturus autoritatem et patrum obedientiam (ut fit) suscepturnus abiit.

His rite peractis et canonice, coepit Thomas abbas de literarum studio intermissio secum reputare. Suadebat ingenii bonitas et cura pastoralis, ut ad emporium bonarum artium properaret, unde suae animae pabulum et suis monachis ubertim suggestere deinde valeret. Id quod fecisset, nisi cura rei familiaris, non tantum sua, verum etiam praedecessoris abbatis, ad has externorum negotiorum syrtes non solum evocasset sed impulisset quoque. Tanto enim aere alieno premebatur per incuriam pastorum hic locus ut pene nulla spes superasset futurae instauracionis. Potentes ac nobiles autem qui habitant viciniam monasterii, ad se quisque res sacris usibus destinatas rapere: piscationum aquas profanare: ac possessionibus monachis assignatis ut suis uti. Tantam indignitatem cum videret Thomas abbas, et aes magnum in redimendis diplomatibus conflatum non ignoraret, coepit animo volvere quo pacto melius fibi suoque monasterio consulere posset. Et quamvis literarum ardor plurimum ad

se hominem raperet, noluit tamen per oscitantiam committere ut, privato studio, rempublicam quam susceperebat administrandam funditus everteret. Ita secum ratiocinabatur: eum qui velit in literis egregiam navare operam ocium per omnia comple&ti oportere; se nec posse id praestare, nec honestum futurum si suum munus privato emolumento fraudaret. Veniebat etiam in mentem illi, compositis uteunque rebus, id quod sibi non licuisset per aliquot monachos se deinde instauraturum. Quod etiam effecit ut postea indicamus. Itaque remis et velis (quod aiunt) hujus loci administrationem, reli&is interim philosophiae studiis, aggressus est; ac rem illico perturbatam tentare, et exulceratis rebus modum aliquem statuere conabatur. Nec despondebat animum, in re pene intra&tibili, futurum existimans de meliore semper rerum successu aliquid: nihil enim videbat in hac vita boni mortalibus concessum sine sudore gravissimo; et usque venire, ut hi solum suis votis potiantur qui nunquam animum ad gravissima quoque obeunda paratissimum remiserint; nec sperandam esse ullam in senecta tranquillitatem ei qui per ignaviam honestos in juventa labores suscipere recusarit. Iстis et aliis infinitis persuasionibus, ad rem bene gerendam novus abbas impellebatur.

Anno igitur humanae salutis millefimo quadringentefimo nonagesimo nono, idibus Januarii, summam omnium in Kynlos administrationem ubi accepisset Thomas abbas, jam tum cum adversariis de monasterii rebus summam contentionem iniit.

Oppidani enim a Forest, consuetudine quadam usurpatitia potius et veluti praescriptione quam jure aliquo, salmonum pescationes in aquis aestuarii Finderne tunc temporis usurpabant. Cum his primam suam velitationem tanta dexteritate commisit, ut quadriennio post, non contemnedam vi&ctoriam reportarit: et, ne aliquando excideret tantae rei memoria, vel, mutata sorte, adversarii novam litem intenderent, hujus foederis leges in

publicum, quod vocant, instrumentum, Jacobo Rege ejus nominis quarto comprobante, redigi curavit. Extant et alia, cum dominorum parliamenti tum Regis ipfius ad hanc rem decreta, quae in posterorum memoria diligentissime apud Kynlos asservantur.

Deinceps, quasi fortunam arridentem suo muneri accepisset, in majoribus periclitari voluit. Ac priorem a Pluscarde dominum Robertum Harwor praeter aequum piscationes a Fernanen occupantem, parvo conatu sed pecunia majore ita attrivit toto triennio, ut dimidium illius, cuius gratia litem iniverat, in perpetuum acceperit.

Huic operi successit cum quodam M. Hugone Martini contentio plena laboribus. Acceperat ille, nescio an industria majore an dolo malo potius, subscriptum a Rege diploma, quo cavebatur ut eidem Hugoni quamdiu viveret definitam quotannis pecuniam, hoc est, libras scoticas centum septuaginta annumeraret abbas a Kynlos. Negabat abbas se quicquam homini debere quod suo monasterio damnosum esset. Contra ille, suum jus et Principis favorem, quo tunc pro arbitrio utebatur, objecbat. Post septennii contentionem et impensam mille librarum scoticarum in lite per abbatem, M. ille Hugo, causae suae, mutatis utcunque rebus, diffidens pacis conditiones ab abbatte propofitas lubens accepit: et poterat opprimi, si abbas coeptam litem usque in finem persequi voluisset. Sed secum reputabat vir prudens nequaquam esse fortunae blandienti nimirum fidendum, ne si reflaret denuo cum M. Hugone novam litem intendere oporteret. Itaque expensis bene ad utramque partem conditionibus, annum illum censum et perpetuum, libris scoticis octoginta semel traditis, in totum sumpvit.

Vix dum cum M. Hugone egerat, et protinus eum suscepit adversarius alter Joannes cognomento Cumein dominus ab Ernishede. Is, ob viciniam agri fui cum monasterio, de promovendis finibus fatagebat. Abbas vero

contra nitebatur, et vetustos in ea parte agrorum limites clanculum aliquando ab iniquis hominibus submotos inculcabit. Rea, uteunque vetustate ambigua, in multam contentionem prorupit; sed veritas ipsa aliquamdiu eluctata caput postea exeruit. Nam in confessu dominorum parlamenti, post nonam (quam vocant) cessionem, decretum est, ut comes Argatheliae Archimboldus Campbellus, cum aliis nobilibus viris, veluti arbiter de finibus agrorum inter abbatem et Joannem Cumein, spectato lustratoque loco, litem illam dirimeret. Qui, ubi rite cognovisset de singulis, ut publico instrumento circuitionis (sic illi loquuntur) apud Kynlos affervato constat apertissime, secundum abbatem rem confecit.

Erat etiam tum temporis Aberdoniarum vicecomes (ut aiunt) Alexander Banarman, qui abbatii de agro ecclesiae ab Ellone negotium facefferet. Cum illo tres annos totos litigatum est; postremo tamen abbatii victoria ceffit.

Sed illud majoris fuit momenti, quod adversum Alexandrum Gordonum comitem Huntleum, toto septennio, non minore prudentia quam animi constantia, ab eodem abbatii pro suo monasterio tuendo gestum est. Cupiebat Alexander, ex Strathily baronia quam habent monachi et abbas a Kynlos, agrum Ballacht suae possessioni accedere; et cum nullum in ea re jus haberet, abbatii tamen in rectum propugnanti, non semel mortem comminabatur. Verum nec terroribus illis adduci potuit abbas ut comiti cederet; nempe ad mentionem mortis intrepidus semper in anteriora sagacissime proficiscebatur. Tandem, post infinitos et animi et corporis labores, acerbissimamque contentionem, optato fine potitus est abbas. Ac in hujusce rei memoriam, Alexander comes suae cessionis publicum instrumentum imperavit, cui et figillum suum, ut in Kynlos videre est, propendet.

Huic impeditissimo negocio accessit Alexandri ab Huntli comitis foror

Agnes, quam olim in uxorem Jacobus Ogilvius a Finlater habuisse memoriae proditum est. Cooperat illa cum abate, de agro apud Strathily nomine Hawinthfe, spiritu plenam contentionem; sed abbatis vigilantia, protinus hanc flammatum repressit; nec luctari diu potuit illa quin statim causa caderet. Ita res ad abbatem meritissime rediit.

Illud multo laboriosius quod in dominum Joannem Innes abbatem monasterii a Deire factum est. Est in Buthquhania apud ecclesiam ab Ellone villa quam suo nomine Fethile vocant; illius villae decimas, suas esse contendebat abbas a Deire; in adversam sententiam Thomas abbas a Kynlos ferebatur. In tantum lis crevit ut cognitores in concessu provinciali abbates omnes Cistercienfis instituti apud Scotiam habuerit, idque Edinburgi, in fratum praedicatorum monasterio. Deinceps, in loco judicis praefulis Aberdoniam intractum est negotium. Viatus duabus (quas vocant) sententiis definitivis abbas a Deire superiori suo abbati a Kynlos facile cessit. Hinc crevit annuus in Kynlos (ut referunt illius loci oeconomi) census quadraginta solidis scoticis.

Illud praeterea immensi et prope incredibilis laboris cum Jacobo Stuart, Regis Scotorum filio, Moraviae comite de piscationibus aestuarii a Finderne contentionem inire. Veruntamen, tanta est semper regni potentia, ut nullum quantumvis illustrem hominem in jure monasterii tuendo formidaret. Itaque multis rationibus egit, ut modum aliquem in tanta tamque acri contentione offenderet suis rebus omnino non malum; id quod facile contigisset, si legibus et juri sua semper constaret authoritas. Ergo cum videret abbas potentia magis se quam jure ullo gravari, alia quadam arte rem ipsam expedire tentavit. Nec prorsus infeliciter cessit: nam, ubi centum octuaginta tres libras scoticas semel annumeravit abbas, non invitus suo juri in perpetuum renunciavit comes.

Dum talia molitur vir infatigabilis, etiam collapsam et pene majorum

ofcitantia intermortuam religionem, in decentem ordinem restituere prout sequitur laboravit. In primis morbidas aliquot oves de suo grege, hortatu, et vitae exemplo; deinde, ubi salutis spem videt deploratam, etiam levi cauterio restituere conatus est. Vidisse statim aberrantes oves pastoris prudentia ac humanitate resipiscere, et omnia in melius sensim converti. Huc etiam acceffit, ut fratrum numerum in Kynlos perexiguum in decentem numerosamque sodalitatem surrigeret. Primum quam in abbatem designaretur dominus Thomas, vix quatuordecim fratres in monasterio videbantur; postea vero viginti aut plures, cum uno detonso laico (quem conversum dicunt) perpetuo adnumerati sunt. Et, ne putas ita numerum monachorum accrevisse ut tamen aliquid de vietu eorum detraictum sit, quotidianam etiam alimoniam cum ipsis hominibus auctiorem effecit. In diebus carnium, singulis monachorum, praeter veterum confuetudinem, quatuor denarios adjecit. Diebus vero quibus vescuntur A lagano *ἀναλογικῶς* pisibus, unicuique denarium adscripsit. Quid de pane loquar? Mos fuit ante, lato pane, hoc est, lagano ex avenis ad ignem super laganario formato, monachis vesci: nunc, Thomae abbatis humanitate simul et industria, per singulos fratres panis frumenticius unciarum triginta II. iii. 155.] duarum quotidie acceffit.

Nec eum deterruit tantorum vita laborum supra modum impeditissima et quasi alieno aere oppressa, ut etiam de instaurandis loci aedificiis cogitaret. Ita ille ab ineunte aetate vitam suam formaverat ad quidvis honesti curam subeundam, ut gratius illi semper fuerit in reipublicae suae compendium durius vivere quam alioqui per voluptatem de officio et recti cura discedere. In primis igitur templum ipsum vetustate secundum testudinem corruptam postibus decenter politis supra chorum et in campanarum turri instauravit; ac totum templum secundum tectum

ligneis tessellis, veluti planis imbricibus, contextis: et plumbum quod visitur, multis a vetustate locis aquam transmittens, restituit saepiuscule.

Nostro etiam tempore, eam tecti partem quae chorum integit, utrinque novo plumbo curavit adornandam. Deinceps, coronam templi quaquaversum excitavit lapide quadrato, in morem videlicet corollariorum in propugnaculis, ut imbricatori (quem etiam tegularium vocamus) minor fieret labor in restituendo tecto si quando scalas ad moveret. Eadem opera et studio, divi Hieronymi facellum, superne ruinosum, non indecenter per omnia restituit. Excitavit praeterea in eodem templo ad sacrificandum tres aras; unam divo Hieronymo, divae Annae alteram, tertiam in facello mortuorum; quas etiam ornatu vario et sacris vestibus religiose satis decoravit. Constatuit insuper majus horologium quod in templo ad sacramentum videtur, a capite (juxta paraemiam) usque ad pedes; et aliud item minus, veluti excitatorium, quo is utitur ex officio qui antelucano tempore ad divinas laudes percinendas reliquos fratres excitare consuevit.

Ac statim in initio suae electionis, e regione aulae abbatis juxta euripum tubumque per quem aqua ad moletrinam derivatur monasterii, domum a fundamentis posuit; in ea, nostro tempore Robertus abbas, ejusdem Thomae alumnus et declaratus successor, recumbere consuevit. Ruris, anno salutis humanae tricesimo supra sesquimillesimum, iisdem aedibus amplissimam adjecit appendicem. In primis subversa rimosa ac vetusta in eo loco domuncula aedes novas priori aedificio communis coelea conjunxit: egregia sane structura, non minus necessaria monasterio quam ornamento maximo.

Magnum praeterea abbatis cubiculum, quo, per hospitium absentiam, veluti minore quadam aula in prandio et coena cum sua familia utitur, multis modis instauravit. In primis fenestram illic aperuit quadrangularis habentem crucem, ubi antea fumarium ineptissimum videbatur:

ipsum vero caminum decenter ubi nunc est et ad altitudinem tecti excitavit; addidit et cubiculo non ignobilem ex affulis ac perpolitam testudinem. Dehinc, ambulacrum abbatis cum facello ad privatam orationem erexit a fundamentis; atque affulis non indecenter dolatis, eidem ambulacro devexum solarium et cameram adponi mandavit. Hoc ipsum etiam in minore suo effecit cubiculo. Quid memorem solarium amplissimum, hoc est, horreum penfile, in domo languentium monachorum? Quid pavimentum peristyliorum (claustrum nunc vocant) sub fornice videlicet utriusque portae? Quid de novis cellis, et, ut illi loquuntur, novo dormitorio? Annon omnia benignitate et liberalitate Thomae abbatis nunc sunt constituta quae prius nusquam fecerant?

Et, ne quis secum reputet, multa ex his parvo aere ita confecta ut nihil unquam gravioris operis sit aggressus, subscribam magnifica quaedam aedificia quae variis locis per eundem sunt eretta. Illud in primis occurrit quod in sui monasterii agro, seu mavis Strathily baronia, nunc cernitur. In formam arcis illic satis amplam nec minus fortem a fundamentis construxit domum, anno Servatoris Christi quinto et vicefimo supra sesquimillesimum. Huic domui porticum cum gradu lapideo pro foribus adjecit. Proxime, ad paranda cibaria, elegantem popinam cocis erexit. Atque in arcis ambitu, veteres et cariosas aedes, in usum postea futurum multiplicem, instauravit per singula.

Anno praeterea domini millesimo quingentesimo tricesimo secundo, aere maximo apud suam ecclesiam ab Ellone magnificam et amplissimam ab ipsis fundamentis domum erexit, quam postea imbricamentis etiam lignis voluit coniectam. Ipsi templo ab Ellone multa addidit necessaria, ut in tecto et pavimento redintegrando; nonnulla ad ornamentum, de quibus infra scribimus. Pene similia effecit suae ecclesiae apud Rosciam, quam dicunt Awacht nomine. Ita accuratus et vigilans pastor ad singula

intendit oculos, quasi nihil laborum ac curarum suis posteris relinquere cupiat. Duas moletrinas apud Strathily aedificavit. In Kynlos, domum fatis amplam ad torrenda grana priusquam in moletrinam deferantur erexit, quam ustrinam nomine admodum apto dicere possis. Et, ut minutula persequar non minus tamen necessaria, moletrinam a Kynlos, ambulacrum a peristylis claustroque ad aegrotantium monachorum aedes, religiosorum culinam, et domum majorem ubi salmones saliti affervantur; haec omnia in contignatione, tabulatis, postremo et tecto reparavit. Erexit et domum alteram lapideam, supra monasterium ad duo millia passuum, ubi salmones cymbis et retibus capti nunc affervantur.

Studiofius etiam ad rem sacram faciendam suique monasterii decorum pleraque argentea vasa, sacras vestes, et id genus alia e continentis Galliarum et Flandriae in Kynlos magnis impensis advehi curavit. Ac, ut rem ipsam in ordinem aliquem referamus, de singulis hic quasi per transennam et obiter viderimus. In primis, thecam argenteam (vas Eucharistiae vulgo dicitur, id est, sanctificii cruxlili sacrosancti panificii) affabre et multo confectam opere ad sesquicubitum fese attollentem et non poenitendo pondere in Kynlos advexit. Alteram item thecam, eodem artificio et opere, paulo tantum minore priore (hujus in meditullio divi Hieronymi ex argento effigies erecta est) in venerationem officiale particulae divi Hieronymi quam illic postea inclufit, adportari curavit. Et, ad ministerium sacrificorum, quatuor argenteos calices quaquaversum deauratos, duas phialas, pollubrum magnum fatis, et ad infundendam in malluvio aquam guttum, thuribulum in quo thus adoletur; omnia haec argentea, sua opera, suis impensis, in suum monasterium invexit.

Atque in usum mensae sua pateras seu crateras quatuor argenteas (vulgo taffias dicunt) coemit, quarum uni accedit et argenteum operculum. Emit et sex cumanos ex argento calices, five malis obbas aut sephunculos (plebei

vocant goubbelettos) dicere; uni etiam horum additum est operculum. Emit quoque salinum argenteum, ac triginta quinque cochlearia.

Rursus, ad templi ornatum, tria candelabra ex aurichalco incredibili opere confecta, magno aere redemit; quorum duo ad instar columnarum formata sculptarum proxime ad summam aram locavit; tertium vero, quod est in quinque digestum brachia five ramos (paichale, id vocant vulgares) in faciem chori ad gradum ubi epistolam concinit subdiaconus, erigi curavit. Emit et duo alia pensilia candelabra; quorum unum ad summi altaris fornicem, alterum in magno abbatis cubiculo, nunc etiam propendet. In turri autem campanarum, tres magni ponderis nec minus sonoras campanas apposuit; harum nomina sunt, ut inscriptio satis edocet, Maria, Anna, et Hieronymus. Dedit et catarram five vas perpulchrum ex aurichalco in usum lustralis aquae et benedictae circumferendae cum asperforio. Dedit et duo paria organorum musicalium; duas quoque sellas seu cathedras, quibus cantor et succendor chori diebus sermonum infiderent.

Non est praetereundum silentio quo pacto tabulam statuaria et pictoria arte deauratam in facello Divae Virginis et Matris apud Kynlos collocarit. Ita melius intelligent posteri, quam promptum sit benefacere, si quis animum intenderit suum; e diverso, qui ocium seellantur, cum nihil audeant magni, saltem optimos et ad honestissima quaeque intentos viros sua laude non fraudabunt. Consecravit igitur Deiparae Virgini tabulam omnibus numeris (ut videre est) commendatissimam. Et ejusdem operis minorem multo, in facello sui ambulacri tabellam ad usum privatae orationis reposuit. Advexit quoque statuas tres admodum venustas; unam Servatoris, quam columnae turris campanarum ad summi altaris dextram adjectit; alteram divi Hieronymi, quam finistrae columnae e regione Christi stantem admovit; tertiam vero divae Annae, in facello proxime ad portam majorem templi qua parte est in septentrionem prospectus, reposuit.

Anno praeterea a versa pietatis initio millefimo quingentesimo vicefimo nono, in exhedra monachorum in templo (trito satis nomine chorum vocant), subsellia affabre sculpta cum hostio posuit, et utrinque sacratiorem templi partem cancellis ad arcendam plebem in adytum irrumpente obfirmavit.

Memor etiam fragilitatis humanae, ut boni pastoris exemplum succef foribus relinqueret, et non ad captandam gloriam, sepulchrum sibi ipse, inter duas facelli Divae Matris columnas, lapide quadrato in altum excita vit. Nec defuit illi quem in hac parte sequeretur author, vir optimus abbas Joannes Ellem, qui tabulam incomparabilem majoris aerae in Kynlos suo aere adportavit; is etiam, constituto sibi sepulchro, in Divae Matris facello ad austrum sepultus jacet.

In ornamentum vero sacrificorum dominus Thomas ex auro textili et florulento vestes sacras, transmisso ad id negotii in Flandriam domino Roberto Cumein, anno salutis humanae 1520, videlicet cappam unam, ac casulam, duas dalmaticas, in Kynlos apportavit. Emit et alias vestes purpureas ex villoso byfso, hoc est, casulam, tres dalmaticas, duas alias casulas byffinas ac villofas thalassico seu veneto colore, cum suis dalmaticis, totidem casulas ex byfso, palmatam unam et rubram, alteram candidam et undulatam cum suis dalmaticis; ex holoferico item caeruleo casulam, cum duabus dalmaticis; quibus omnibus laterales fibrae aureis ftaminibus et opere phrygio Divorum imagines filis byffinis purpureis, coccineis, et hyacinthinis inter textas habent. Accedunt et singulis vestibus certae ac propriae albae stolae (oraria vocat Hieronymus) et id genus reliqua in vestium complementum necessaria. Rursum casulam unam, cum duabus dalmaticis semi fericis, (vorseticas, patria lingua solent dicere) nigris, cum albis stolis, et aliis ad rem divinam pro mortuis faciendam, procuravit. Octo praeterea casulas, quarum usus est ad litandum in privatis altaribus. Addidit et mitram, seu tiaram rectius, gemmis ac margaritis non indecenter variega-

tam distinctamque. In cappis autem (quas vocant) praeter illam florulenta ex auro textili cuius paulo ante mentionem fecimus, septem alias aureis et hyacinthinis filis rite quaquaversum phrygias in suum monasterium invexit, unam ex villoso et bysso cyanei coloris, duas itidem villoso et byssinas nigrantes, totidem porraceas etiam ex bysso, ac duas ex bysso palmata et undulata. Proxime his accedunt duae nigrae ex semiferico quarum usus in mortuorum funeribus, et litationibus. Ac ne per incuriam, statim in epte tractando ac perturbate deficerent; in loco pro foribus facrarii aptissimo, arcam ligneam quadrantis in morem, ubi nunc hujusmodi asservantur vestes, fabricari fecit. In similem usum, pro suis vestibus et tunicis, duos abacos (vulgo conservatoria nuncupantur) per pulchre sculpts, alterum in suo ambulacro, in cubiculo suo alterum composuit.

Nec minus accuratus fuit in ornanda ecclesia sua ab Ellone, cui parem tabulam pictoria et statuaria arte deauratam cum illa Beatae Matris et Virginis apud Kynlos de qua paulo ante sumus locuti, contulit. Restituit quoque illic majus altare tabulato ubi et divae Annae statuam erexit; paravitque nova in choro sub sellia; et vestes ad rem sacram faciendam tres, casulam videlicet ex bysso palmata, duas dalmaticas, cum albis et id genus reliquis, liberalissime coemptas, tradidit. Posuit et in facello apud Strathily, non contemnendam Divae Virginis et Matris in sole statuam.

Ad usum praeterea suae familiae, cratēm ferream (vulgo caminum dicunt) octingentorum pondo, duos cacabos aheneos ad cerevisiam conficiendam, vasa stannea multiplicium formarum ducenta ex Anglia, et alia multa in usum quotidianum, lectulos plumeos quinquaginta cum reliquis eorum appendicibus, et ad integendos lectos octo et viginti per istromata (vulgo arresbeddis) lectissima, duo pulvinaria nigra ex villoso bysso, cum quatuor et viginti aliis opere plumario (Graeci dicunt aliciorum varietate multiplici polymitarium) paravit non parva pecunia sua monasterio.

In constituenda selectorum codicum bibliotheca, ad quam toto spiritu fertur Robertus abbas, non levem etiam operam praefstitit. In primis invexit Vetus ac novum testamentum sex voluminibus cum receptis illis glossis distinctum, quatuor Vincentii volumina, tria Chronicorum Antonini, tria Epistolarum divi Hieronymi, Opera deinde Hieronymi quinque voluminibus, Opera Ambrosii duobus, Opera Chrysostomi quatuor, Gregorii uno, et altero Bernardi, Summam Aquinatis uno, Sententiarum commentarios Scoti duobus, Sententias Joannis Majoris duobus, Commentarios Aquinatis in epistolas divi Pauli duobus, Augustinum de civitate Dei et Trinitate uno, Totum jus pontificium cum glossulis, et alios complures sermonum libellos; quae omnia in nova bibliotheca, et in usum studentium in monasterio asservantur. Curavit et duo volumina in membranis, missale videlicet unum, graduale alterum, apud Culrois exscripta suo aere, ad monasterium adferri.

De annuo vero hujus monasterii censu, non est in proclivi dicere quantum aliorum abbatum negligentia decefferit, et quantum unius Thomae vigilantia accreverit. Res est major intriciorque quam ut possit brevibus complecti. Hic tamen tabellam confignabimus eorum quae Thomas abbas in initio suae administrationis adinvenit, ut cum duplicata jam omnia audiverit lector, authoris prudentiam et labores agnoscat.

TABELLA EORUM QUAE, 1500, THOMAS ABBAS

IN CENSU A KYNLOS ADINVENIT.

Primo, Summa annua firmae (quam vocant) baroniae a Kynlos, fuit,	Marc. Scot 114.
Summa annua burgi a Finderne,	Marc. 20.
Summa annua baroniae a Strathily,	Marc. 147.
Item, villaे a Leithnocht,	Marc. 6.

Item, villae a Frefeilde,	Marc. 4.
Item, a Dundureus,	Marc. 10.
Item, ab ecclesia Ellone,	Marc. 252.
Item, ab ecclesia Awacht,	Marc. 72.
In granis, e baronia a Kynlos,	.	Celdras (ut vocant) 8, et bolas 2.					
Item, ex Strathily,	Celdras 7.
Item, e nassis (vernacula lingua, ly Ziars) salmonum,	.						Laftas 2.
Item, ex annalibus, Inverness et Foreſſ,	Marc. v. d. xl.
Item, e firmis et annuis in Elgyn,	Marc. 2.

Tantulis ergo bonis, egregium monasterium a Kynlos tunc oeconomorum et abbatum oscitantia perditum fuit; ubi suum munus exercere caepit Thomas abbas omnia in melius mutari, ac brevi temporis curriculo duplicatis fere omnibus (ut etiam nunc clarissime constat) infinitis exundare bonis visum est. Ita promptissimum est judicare quid distent (juxta paremiam) aera lupinis. Sic prudentissimus paterfamilias multa congerit studiose quae ineptissimus quisque longe facilius inutiliter effundit. Sed jam prosequamur reliqua.

Sunt et salmonum punctiones in aquis ab Ithane, proxime ad illas aedes quas paulo ante commemoravimus recenter in Ellone ftructas, domino a Finlater additae; eas Thomas abbas, grandi annumerata pecunia, in novendecem annos futuros conduxit. Initium hujuscce rei fuit anno 1532.

Eodem anno quo isthac gerebantur, apud novum burgum a Setownem, domum lapideam in aliquot officinas distinctam ac locabilem, ad usum nautarum peregrinorum commeantium, magnis impensis, cum solario exstruxit. Et cum illa curarentur, tres etiam calices argenteos intus tantum deauratos ad peragenda sacrificia suo monasterio emptos tradidit.

In sequenti, vero, anno coquinam ad suam aulam amplissime exstructam

in Kynlos adjecit, in qua ad utramque partem duo fumaria fornicata adposuit. Coquinae accedit unus atque alter furnus, pistrinum, et domus altera ad farinae custodiam; omnia cum solario, ejusdem Thomae abbatis impensis decentissime exstructa.

Nuper etiam transegit de constituendo ponte super torrente fluentis et defluentis maris, juxta portam monasterii. Parantur indies ad eam struc-
turam lapides, et ante proximum Pascha (ut speratur) res finem adin-
veniet.

Sed longum forte est, quod damus; Operae precium fuerit quae magis ad hominis excellentiam spectant, paucis indicare. Sic virtus ipsa ignota multis, jam caput exercere incipiet. Ac constabit facillime quam magnus erat futurus dominus Thomas, si ea cupiditas honorum qua plerique tenentur insedisset animo; immo, quanto maximus fit qui illa quae caeteri mirantur, contentus sua forte, semper spreverit. Voluit Scotorum Rex Jacobus illustrissimus ejus nominis quartus, dominum Thomam in primarium sui instituti locum per Scotiae provinciam transcribere. Sed modestus et frugalis vir maluit exiguum et tranquillum sua opera exstructum locum possidere, quam denuo cum adversariis multis in amplissimo a Melros monasterio fluctuari. Eadem ratione, alterius amplissimi monasterii a Dibrocht aequam a Formano archipraefule et Scotiae Legato datam conditionem, neglexit. Nec episcopatum Rossiae toties ab amico praefule domino Roberto Cokburne oblatum, unquam (ut exitus postea docuit) magni fecit.

Usus est praeterea sui ordinis authoritate summa, ad visitationem (quam vocant) per universam Scotiae provinciam. Atque ex officio, sae-
piuscule monasteria a Deire et Culrofs in suis ceremoniis collapsa, restituit. Imperante etiam Jacobo quarto, et authoritate ordinis qua in ea parte fungebatur, abbatem a Melros dominum Gulielmum Trumbull virum

parum frugi, et in Regem, ut ferunt, clanculum seditiones molientem, propria dignitate exuit coegeritque in monasterium a Cupro migrare.

In literarum studiis quoniam illi non licuit ut supra docuimus a multitudine et turba negotiorum versari, quicquid accepit damni in uno atque altero monachorum sarcire curavit. In primis dominum Jacobum Pont, studiosum utpote hominem, Aberdonias in fratrum praedicatorum collegium formandum literisque divinioribus imbuendum transmisit. Erat tum temporis in eo loco vir pius frater Joannes Adami, dominicani ordinis in Scotia primas et theologiae scholasticae docto r insignis, cuius auditor nequaquam ineptus fuit dominus Jacobus. Ubi accepisset abbas illum proficere, non multo post alterum similiter monachum ad literas apposite natum cui nomen est domino Waltero Hethon, eadem cura instituendum, eo destinavit. Postquam comperit abbas utcunque in illis literis sufficienter promovisse, ut jam posset uterque domi studendo et docendo per se graviora indies cognoscere, ad monasterium ambos revocavit. Dominus Jacobus subinde, aliquot ex junioribus fratribus domi in diatribis non segniter scholasticis exercuit; domino autem Waltero cessit cantoris chori provincia quam etiam nostro tempore retinet. Uterque bonus, et nostrorum (nisi fallit opinio) studiorum non fucatus admirator.

Sed iam ad dominum abbatem aequum est nos redire. In pietatis officiis nequaquam segnis fuit; saepe eleemosynam dominicanae et franciscanae familiae fratribus liberalissime erogavit. Ac multo benignior, in summe calamitosos et infimae fortis homines.

In agnatos et affines, quos habuit frugales simul et bonos, adeo munificus fuit, ut cum magnorum sacerdotiorum episcopis non inique comparari queat. Potissimum in collocandis nupti virginibus ut honestam cum nobilibus viris transfigerent vitam, impensissime semper laboravit, ac omnia felicissima transfigit.

Inter omnes tandem domini Thomae abbatis conatus, ille potissimum semper videri poterit, quo virum cum literis tum civilium curarum prae-cellentem Robertum Reid in successeorem nominavit. Hujus Roberti nunc prudentia et vigilantia tanta est et domi et foris, quantam vix per universam Scotiam in altero offendas; nihil unquam, vel in religione non solum honestanda sed retinenda quoque, appositum magis esse dixeris. In reipublicae vero multiplicibus curis nihil unquam vigilantius aut etiam incorruptius atque expeditius videre poteris. Faxint Superi ut illa quam de homine omnes fere concepimus expectationem, aliquando potiamur. Tum copiose, tantae rei authoris laudes annumerabimus, et Roberti abbatis dotes, in utroque homine maximas, soluta vel numerosa oratione pangemus, acriori item spiritu. Sic aequum est utrique meo Mecaenati, quorum beneficio nostrae nunc respirant Musae, si non parem, saltem candidi animi erga illos gratiam aliquando referre. Hoc velit Optimus Maximus Jesus ut utroque abbate salvo, et nobis, ea quae nunc animo concepimus, in lucem aliquando scripta proferre valeamus.

In praesentia forte aquum fuerit huic negotio finem imponere, quo usque aliud contingat cognitu simillimum, vel etiam majus.

Haec igitur ferme sunt domini Thomae abbatis in utraque vita opera magis insignia, quae nos extare cognovimus. Vivit adhuc, et spes est bona, eum non pauca longe optima curaturum. Id Christus ut concedat, una voce omnes quibus intercessit cum homine familiaritas jugiter deprecamur. Amen.

FINIS.

APPENDIX DE MORTE DOMINI THOMAE ABBATIS.

Ut res sunt mortalium fragiles, cupiebam tumultuari hoc rerum gestarum compendio domino meo seniori domino Thome Cryftallo abbati a Kynlos, Calendis Januariis, veluti strenae munusculo gratificari: ecce quae nunquam non adest, nostrum conatum antevertit mors. Homo erat jam vergentis aetatis, et superiori aetate in aquam intercutem deciderat; sed opera medicorum sibi uteunque redditus, tumores tantum pedum et crurium patiebatur. Ac spes erat eum diutius vieturum, et vitam paralyfi finiturum. Verum aliter multo evenit. Quum hominem puderet illius tumoris, procuratum est ab amicis ut medicae artis peritioribus viris sese committeret. Suorum igitur hortatu virum percelebrem M. He>ora Boethium ad se vocavit: qui cum perspexisset singula, nec ullam restituenda sanitatis spem agnosceret, ut aegroto tamen ac illius amicis aliqua ex parte morem gereret, paucula quaedem morbo aptissima tradidit observanda. Frustra, nimirum frustra; quippe sic irritatus morbus, tumorem illum crurium ad superiores partes et ventrem promovit. Id quum rescisset medicus, foeculenta duritiemque alvei clysteribus et suppositoriis educere tentavit. Nec itidem hoc pacto successit. Nam ea nocte, quae sequitur quartum, Calendarum Januarii, hora ferme undecima in sua arce Strathilly, vitam morte vir optimus dominus Thomas commutavit.

Sed, ut rectius intelligat hominis pietatem quisquis ista leget, paucula hic quemadmodum sunt gesta literis consignabimus.

In primis, sollicite egit ut populo sibi commisso in una atque altera baronia priusquam e vivis cederet, foret consultum. Multa de suo annuo censu, per singulos, in perpetuum dimisit, et aliis plerisque largitus est varia.

Deinde Pauli tertii Pontificis summi diploma (quo cavebatur ut exo-

mologesi rite peracta, triduanoque jejunio, et sacroſancta Synaxi ſucepta, Christi fideles omnium peccatorum veniam conſequerentur) religioſiſime triduo quam moreretur adimplevit.

In mortis articulo, ſacro primum ceromate delibutus, non ſemel pieniſſimi Iefu miſericordiam imploravit, petiitque a suis familiaribus ſi quid acrius interdum in illos feciſſet fibi in Illius nomine qui pro nobis peperdiſt in ligno condonarent; remittebat ille vicifim, non ſolum fuorum familiarium, ſed omnium hominum adverſum ſe noxam. Et frequenter divum Hieronymum, quem praecipuum habuit dum viveret inter Divos pa- tronum, inclamabat, ut, detersa omnium vitiorum in hoc mundo contrafacta macula, ſe Domino Iefu conciliaret. Postremo, ubi deſtituifſet eum fermo, infinites cruciſixi typum oſculabatur, et ſublata manu ſe crucis ſignaculo identidem muniebat. Ac dum talia verae pietatis argumenta deſignat vir laudatiffimus, animam Christo reddidit.

Et ut paucis rem totam complectamur: natus eſt anno Domini qua- dringentefimo ſeptuageſimo octavo; egressus vero decimum octavum aetatis annum, ſub domino abate a Kynlos domino Gulielmo Galbreth factus eſt Cifteriensis instituti candidatus; deinde, revoluto nempe anno, eſt regulam divi Benediſti profeffus, et ſerie quadam decenti paulatim in facerdotii gradum provectus; inſignitus nimirum facerdotis charactere ſub praefule Roffenſi, ultima quadrageſimarii jejunii hebdomade; ac tertio Paſchae die, proxime cum fuerat initiatuſ, ſuum primum ſacrum peregit. Idque contigit ſub novitiatu domini Davidis Spenſi cuius (etiam tum diaconus) in his quae ad caeremonias religionis ſpectant institutor dominus Thomas fuit. Post aliquot vero annos, juſta videlicet de cauſa, a domino Gulielmo Cul- roſi declaratus eſt monaſterii a Kynlos abbas: et a praefule Berchinensi cognomento Meldron, in abbatem ſub festum Joannis Baptiftae inunctus, ad ſuum monaſterium rediit; rurſus in celebritate assumptionis Beatae

Mariæ Virginis et Matris, primum suae in abbatem promotionis sacrum magno nec minus religioso ornatu peregit. Ab eo vero tempore, in constitudo suo monasterio, in adversariorum contentione, in instaurandis per vetustatem ruinofis aedificiis, in ponendis et excitandis novis aedibus, in emendis cum ad usum suae familiae tum sacrificiorum vafis argenteis et sacris vestibus, in cogendis aliquot collapsis monachis in ordinem, et id genus aliis pene infinitis, totus fuit.

Ac quum videret ab aetate se in communem mortem properare; ut fuis in longam consuleret aetatem laboribus, anno sexagesimo postquam natus erat, virum omnibus modis celebratissimum, et ecclesiae Moraviensis subdecanum, M. Robertum Reid, nunc Mecaenatem meum, in futurum abbatem delegit. Post successoris electionem, annos plus minus septem vixit. In summa, ab eo anno quo primum editus est in lucem dominus Thomas ad extremum vitae diem, etiam ipfius confessione, annos septem et sexaginta absolvit. Tertio autem Calendas Januarii delatus ad monasterium sub noctem in sepulchro a se constituto proxime ad summam aram tumulatus est.

1535.

REQUIESCAT IN PACE.

AMEN.

**TUMULUS REVERENDI DOMINI THOMAE CRYSTALLI
ABBATIS MONASTERII A KYNLOS BENE MERITI, PER
JOANNEM FERRERIUM PEDEMONTANUM.**

Si posset pietas mortis cohibere furorem,
Haud foret extinctus religionis honos.
Si recti officium posset confaternere mortem,
Viveret officiis, officiosus homo.
Si structura queat Parcarum vincere leges,
Vicerit hic tetrae stamina iniqua Deae.
Nulli religio major; solennia Divum
Tam sancte excoluit, munere, thure, prece.
Intulit hic Tyrias vestes, atque aurea dona,
Queis chorus ornatus prodeat ante Deum.
Instaurat templum; supremi et culmina tecti
Jam dudum pulchris texerat imbricibus.
Arcem constituit, magna atque palatia; fixa est
Ædes jam multis conspicienda locis.
Sustulit et lites longo molimine natas,
Ut referat liber, libera jura suis.
Restituit lapsos *Movaxōs*, formavit et auxit
Hinc Cerere, hinc Baccho, muneribusque piis.
Largus in affines, multos celebrare Hymenaeos
Edocuit, largus munere, confilio.
Quod mirere magis, post funera prospicit (ut se
Mortalem novit) linquere posse parem.

HISTORIA DE KYNLOS.

Virtute insignem Robertum signat, et addit
 Imperio; huic cura est relligio, studium.
 Nullus post Reges, jacta et fundamina sacrae
 Ædis, in hunc statuit commoda plura locum.
 O nimium faciles Parcae, quae abrumpere vitam
 Audetis, cui par vivere posse diu est.
 Sed frustra audetis; coelum sic reddite, vitam
 Pro morte aeternam, dulciaquae arva date.
 Vos etiam ô Superi, vestrum defendite Μουσῆν:
 Accipite hanc animam moenia in alta, choros.
 Dia Parens Virgo, extin&tum ne sperne ministrum,
 Saepe tuis aris dona fabaea tulit.
 Vos fratres, cumulate piis altaria donis:
 Dicite iô JESU, sic bene erit cineri.

ALTER.

Chrytallae gentis laus maxima, maxima Kynlos
 Cura decusque simul, conditur hoc tumulo.
 Non tamen hic tumulus totum capit; altera terrae
 Pars cedit, coelique altera regna subit:
 Sunto igitur tumulo lachrymae, bona verba, precesque;
 Sic par est manes condere rite pios.

Obiit anno suae aetatis sexagesimo, septimo ea nocte quae sequitur quartum Calendarum Januarii, hora pene undecima Strathily 1535.

TO ΤΕΛΟΣ.

APPENDIX.

APPENDIX.

I. CARTA WILLELMI REGIS DE TERRA DE STRATHYLA^F, DATA MONASTERIO DE KYN LOS.

Willm̄s dei gr̄a Rex scotorum ep̄is abbatibus cōitibus baronibus justiciarijs vicecōitibus prepōitis ministris et ōibus probis hōinibus tocius Pre sue clericis t̄ laicis salutem Sciant p̄ntes et futuri Me diuine caritatis intuitu p̄ salute aīe mee et aīarum oīm p̄decessorum et successorum meorū regum scocie et aīarum oīm fideliū defūctorum dedisse p̄cessisse et hac p̄ntj carta mea p̄firmasse Deo et beate marie et ōibus sanctis et abbatj ac monachis de Kynloß Ibidem Deo fuentibus et imp̄petuū fuituris totam terram de Strathylaf cū ōibus suis justis ptinentijs ad eand̄ Pram iuste spēctantibus seu quoquo modo spēctare valentibus in futurū per rectas suas metas et diuinas quas eis̄ fecimus per meliores et antiquiores patrie pambulari viž a loco vbi lagyñ descendit in Hylaf ascendendo p̄ altum sicum in rubeo mussō v̄sq; ad ūmitatem orieñ Belach t̄ p̄ ūmitatem vt'usq; Belach v̄sq; eque vltra fontem qui vocatur Lesking Ewin Et ab eoq; fonte sicut riuolus iþius fonte descendit p̄ gradok̄ in Hylef Et sic ascendendo p̄ Hylef v̄sq; Geth et v̄sq; vbi Forgyn descendit in Hylef Et inde ascendendo p̄ forgyñ v̄sq; Algars Et sic v̄sq; Aldrochin et ab inde v̄sq;

Algargadin et ita vsq, Ferthekeñ [et usque Telinire et Badnagir et sic per assensum aque usque Hachindaling et ita usque Polenterf et inde usque Elangyrloy et sic] vsq, Tubirnameñ et vsq, Clochindistoñ et ab inde descendendo þ Lagyñ in Hylef Tenend et habend eisdem monachis et eorū successoribus in ppetuū in liberam puram et ppetuam elimosinam in bosco et plano in tris et aquis in pratis et pascuis in moris et maresijs in filuis et vena"nibus in aucupa"nib" et pisca"nibus in stagnis et molendinis et ðibus alijs ad þdçam tram juste ptinentibus ita libere et quiete plenarie et honorifice sicut prefati monachi vel alii viri religiosi Cistertieñ ordinis aut cuiuscūq, altius religionis elemosinas suas in regno meo liberius quiecius plenius et honorificencius tenent et possident. Testibus R eþo Morañ . J eþo de Catheñ . R eþo Rosseñ . H . cancellario meo . R de þbenda clico meo . Cōite patric . Cōite Dunec . Cōite Gilberto . W" de Moruil const . Rob de Quincei . Philipp de Valoñ camer . Witto fil Fresk . W" Cūing . W" de Haya . Rog de Mortimer . Phyliipp de Lundin . Walþo Murdach . Harbart marescall . Apud Elgyñ vltimo die Julij .

II. THE HAILL RENTALL OF THE ABBAY OF KYNLOS IN
ALL MAILLIS, TEINDIS, KIRKIS, AND DEWTIES, AS
EFTIR FOLLOWIS: [A.D. 1574.]

In the first, the personage and the kirk of Allane, extendis in teind filuer, and gewis geirlie, $\text{j}^e \text{ xxxv li. v s.}$ Item, the famyn kirk gewis in vi&tuall geirlie, all meill, xxxij ch. j b.

THE BARONIE OF STRAITHYLA.

Item, the mains and landis of Staithylay, with tour, fortalice, and orchard of the famyn, The Clerk sett, Boglugy, Thornetoun, Hauches, Murifald, Brakhall, Carinhillis, Craigleithe, Auchindanery, Ouir Mylne, Nethir Mylne, and mylne landis of the famyn, sett for $\text{j}^e \text{ xxj li. xv s. j d.}$

Item, the landis underwrittin, viz. the landis of Millegin, Garwotwod, Eifter Cranokis, Newland thairof, Wester Cranokis, Eifter Croylettis, Wester Croylettis, Ethres, the half landis of Ballnamene, Fortrie, Newland of Fortrie, the ouer sett and nether sett of Kilmanitie, the landis of the Clerk saitt of the weft syde of the burne, the landis of the xix oxingange of the Knok, sett for $\text{jclxij li. iiiij s.}$

Item, the remanent of the Knok, extending to xij oxingange, set to the tennentis for yeirlie payment of $\text{xij li. xvij d. iij bollis iij firlotis, custume meill; iij bollis, iij firlotis, custume aittis; iij wedderis, iij quarteris wedder, viij caponis.}$

Item, the landis of Auchinhovis, with the pendicles, Glengarock and Mengreowis, sett for $\text{lxxij li. v s. ij d.}$

Item, the landis of the hauches of Kilmynytutie sett for v merkis. vi s. viij d., tua firlotis custum meill, and ane boll of custume aittis, ane wedder, ane guis, thrie caponis, and thrie pultrie.

The landis of Kellieismouth, Toirmoir, and Nether Kylmanedy, sett for xxxvij ti. xvij s.

The landis of Pethnik, sett for viij ti. xj s. viij caponis, xvij pultrie, and twa geis.

Item, the landis of Edingeith, with the pendicles, sett for xix ti. viij s. viij d., xj s. ryne marte silver, ij geis, viij caponis, xvij pultrie.

The landis of Over and Nether Cantlie, sett for viij ti. xi s., ij bollis of custume meill, ij bollis custume aittis, ij wedderis, viij caponis, xvij pultrie, xi s. ryne marte silver.

Item, the landis of Fluris, and the landis of the auld toun of Ballamene, sett for yeirlie payment of ix ti. ix s. v d., ij firlotis, custume meill, ij firlotis custume aittis, half ane weddir, xij geifs, iij caponis, iij pultrie, ij s. ix d. in ryne mart silver.

Item, the landis of Windhillis, callit the Sauchy town, sett for the yeirlie payment of viij ti. xiiij s. viij d., v s. vj d. in ryne marte silver, ij bollis custume meill, ij bollis custume aittis, ij wedderis, xij geifs, xij caponis, xij pultrie.

Item, the landis of Ouer Hauchis of Kelleismouth, sett for the yeirlie payment of iiiij ti. xx d., ij bollis meill, ij bollis aittis, j wedder, j guis, iij caponis, vj pultrie.

Item, the landis of Lynnache, sett for payment of vj ti. xij s. iiiij d.

Item, the Newlands of Millegin, callit Jonettis Scheill, with Straibknow, sett for the geirlie payment of xx s.

Item, the Lady land, sett for yeirlie payment of iij t. vj s. viij d.

THE KIRK OF AWACH.

Item, the personage of the said kirk payis in vi&tuall yeirlie ix^{xx}x b.
ij fir. beir. Item, in teind filver, with the landis and mains thairof, xxij li.
Item, twenty tua wedderis, quhilkis of auld ar assignt to the tennentis, and
payis for the pece of euerilk ane thairof iij s. Summa iij li. vj s.

THE BARONIE OF KINLOSS.

Item, the landis of Kilboyok, set for the yeirlie payment of vij li. filuer,
x. b. beir, iij bollis meill dry multure, x. geiss, iij dz. pultrie xxiiij s. ryne
marte filver.

Item, the landis of Langcoit, set for the yeirlie payment of vj. li.
xiiij s. iiiij d.

Item, the landis of Tannoquhy, sett for yeirlie payment of ix li. xvij s.
iiij d., xix b. vi&tuall.

Item, the landis of Struywis, set for the yeirlie payment of iij li. ix s. vij d.

Item, the landis callit the Ordeyis, set for yeirlie payment of xxj s.

Item, the annuellis of Forres payes yeirlie xl s.

Item, the few landis of Elgin payis yeirlie xxxiiij s. iiiij d.

Item, the feu landis of Narne payis yeirlie xxvj s. viij d.

Item, the annuellis of Innernes payis yeirlie xxxij s.

Item, the fresche water of Findorne, set to the communitie of Forres
for the yeirlie payment of x li.

Item, the fischeinge callit the Ewinstell, viz. the ferd parte thairof,
and ane xvij day of the fresche watir of Findorne, set yeirlie for viij li. ij s.

Item, day of the fisching of the fresche wattir of Findorne,
sett yeirlie for the payment of xxvij li. x s. payit be Alexander Urquhat,
burghes of Forres.

Item, the Shirreff Stell, set for the yeirlie payment of v li. x s.

Item, the remanent landis of the said Baronie, with the mains and woddis thairof, and the remanent fischeingis of the gardis and stellis upoun the watter of Findorne and mouth thairof, and odmaill of the said town, sett for the yeirlie payment of iiiij^e xiiij^e li. xi s.

And sua the haill Abbacy of Kinlos extendis yeirlie in silver, vi&tuall, aittis, wedderis, geifs, caponis, and pultrie, as efter followis, viz.

Summa of the haill sylver, j^m i^e lij li. xij. d. ob.

Summa of the haill vi&tuall, xlviij ch. xj b. j fir. iij p. beir and mele as said is.

Summa of the haill aittis, x b. iij fir. aittis.

Summa of Geifs, xlj.

Summa of Caponis, lx caponis.

Summa of Pultrie, vj^{xx}iiij pultrie.

Summa of Wedderis, xxxiiij wedderis, j quarter.

Thir ar the thingis that ar to be deducit of the money and vi&tuallis abone specifiet, payit as eftir followis.

Imprimis to the Baillie of Kinloss for his fie, xijj li. vj s. viij d.

Item, to the Baillie of Straithayl for his fie, x li.

Item, of the Chapel croft of Vdnie, quhilk is ane parte of the Kirk of Allane abone specifiet, the Lard of Vdnie refusis, lik as he has refusit this mony yeiris bygane, of the teind silver of the said croft, quhilk is put in the rentale of the auld, extending yeirlie to xvij li.

Item, to the officiar of Kinloss, for his fie, quhilk he hes in lyfrent of auld fra the Abbot and Conwent thairof, xxvj s. viij d.

Item, to the officiar of Straythayl for his fie, xl s.

Item, to Mr. Johnne Ferrarius for his pensioun, quhilk he hes under the commoun feill of the place for his lyftime, yeirlie xl ti.

Item, the Lordis of the faitt contributioun yeirlie xvij ti. iiiij s.

Item, to the stollar of the Kirk cathederal of Rofs, quhilk stollar is for the personage of Awache, vj ti. xij s. iiiij d.

Item, for the Prebendar and stalaris pensioun within the Kirk cathederal of Abirdene, for the Kirk of Allane xxvij ti.

Item, to the Vicar pensionar of Allane for his yeirlie pensioun as his provisioun beiris xij ti. vj s. viij d.

Item, to the Reidar of the commoun prayeris in the Kirk of Allane, xxvj ti. xij s. iiiij d.

Item, thair is to be deducit of the said soume of silver for xij monkis habit silver, ilk monk haiffand 1 s. be yeir, quhilk extendis to xxxv ti.

Item, for thair fische and flesche be yeir, ilk ane of the said xij monkis haiffand viij d. in the day for thair flesche, and ij d. in the day for thair fische, extending in the haill to lxxxij ti.

Item, for thair fyir, buttir, candill, spice, and lentrun meitt, xij. ti.

Item, the annuallis of Inuernes, afoir specifiet, quhilkis ar nocht payit, as appeiris befor in this Rentall, becaus the provest and baillies of Inuernes hes maid a&is in thair bukis that annuallis be nocht payit concerning kirkmen, xxxii. s.

Item, in lyk manner the annuallis of Forres, xl. s

Summa of the annuallis nocht payit, with the uther soumes given furth, and the uther soumes to be deducit, as is abone specifiet, extendis to iiiij xix. ti. ij. s. viij. d.

Et sic restat, frie to the Abbotis part, viijc xxxii. ti. xvij. s. iiiij. d. ob.

Item, thair is to be deducit to the said xiiij monkis for bread and drynk, ilk ane of thame haiffand in the yeir, xix. b. i. fir. ii. pecs, extending in the haill to xvi. ch. xv. b. i. fir.

Item, to be deducit for the officiar of Kinlos, bread and drink during his lyftyme, haiffand in the moneth, i. b. extending in the yeir to xiii. b.

Item, in the Lard of Vdnies handis for his landis of Chapeltoun quhilk no payment is maid of, iiij. b.

Summa of the vi&tuallis deducit, as is abonewrittin, extendis to xvij. ch. i. fir. vi&tuall.

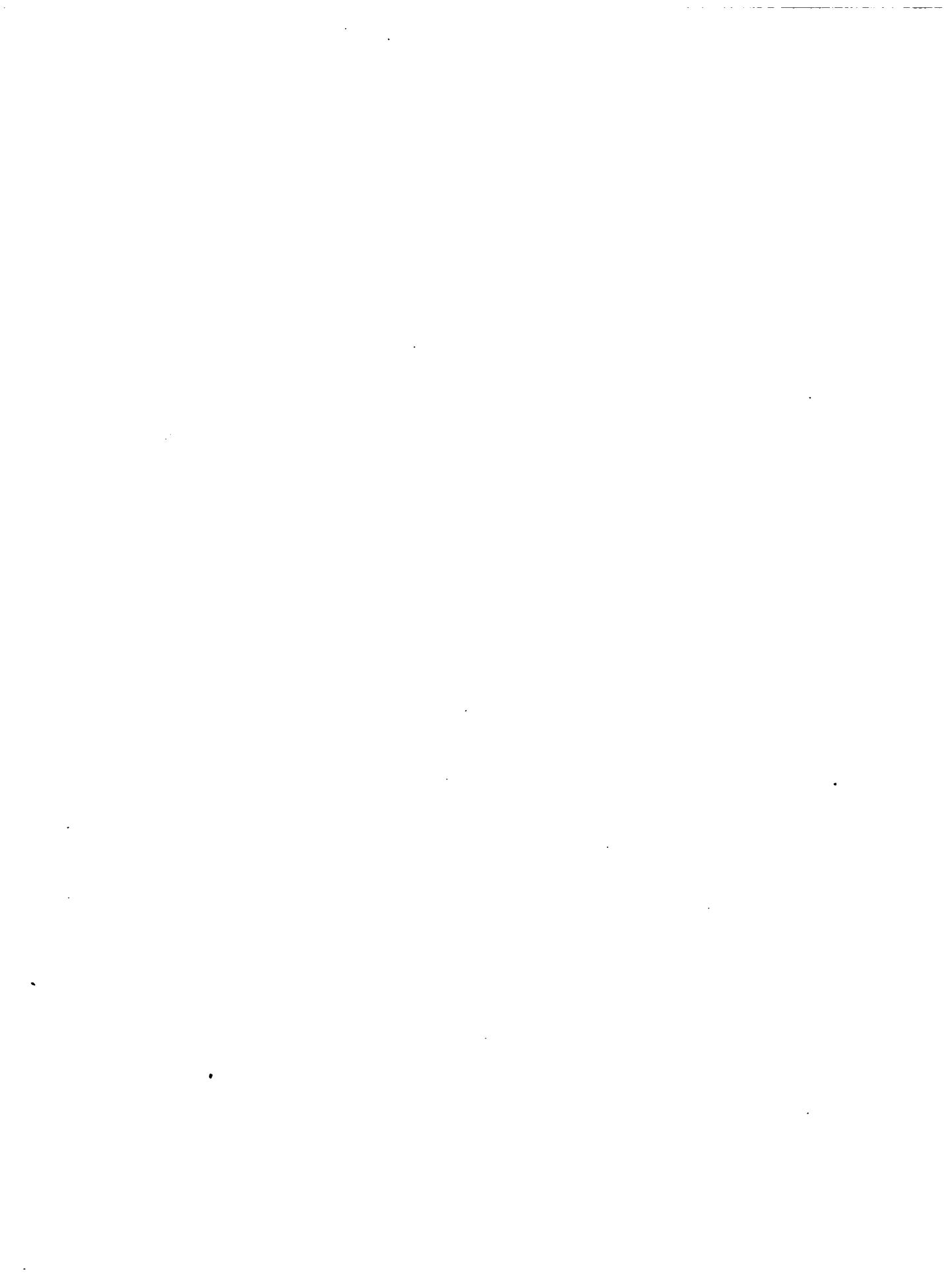
And sua restis to the Abbot, xxix. ch. xi. b. iij. p^c. vi&tuall, and x. b. aittis, iij. fir. xxxiiij. wedderis, i. quarter wedder, xlj geifs, lx caponis, vj^{xx}iiij. pultrie.

Memorandum, that the vicarage of Allane wes wont to pay to me teynd buttir, teind cheife, teind lambis, woll, and utheris dewities, quhilk payis nathing in thir dayis.

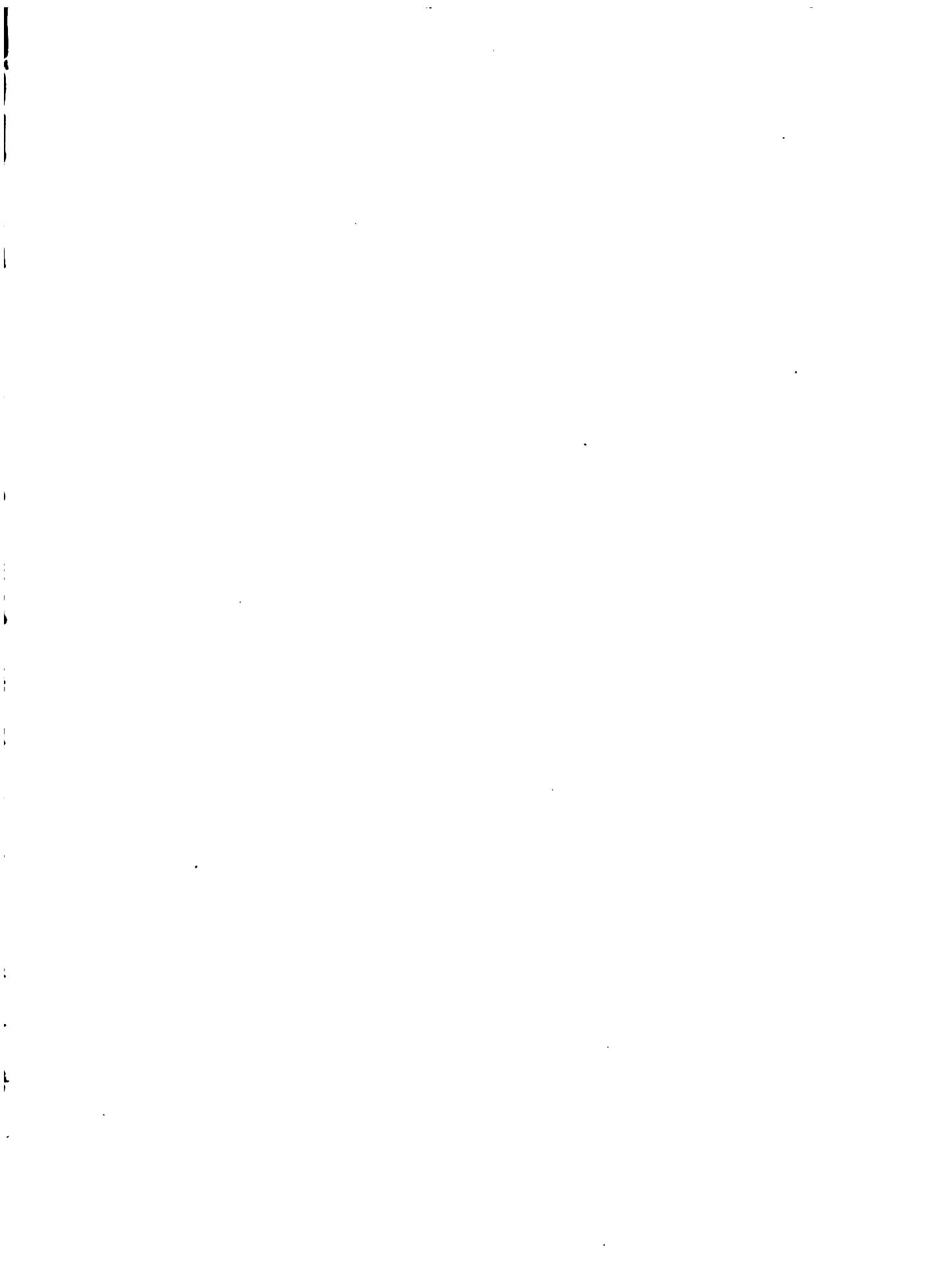
Sic Subscribitur.

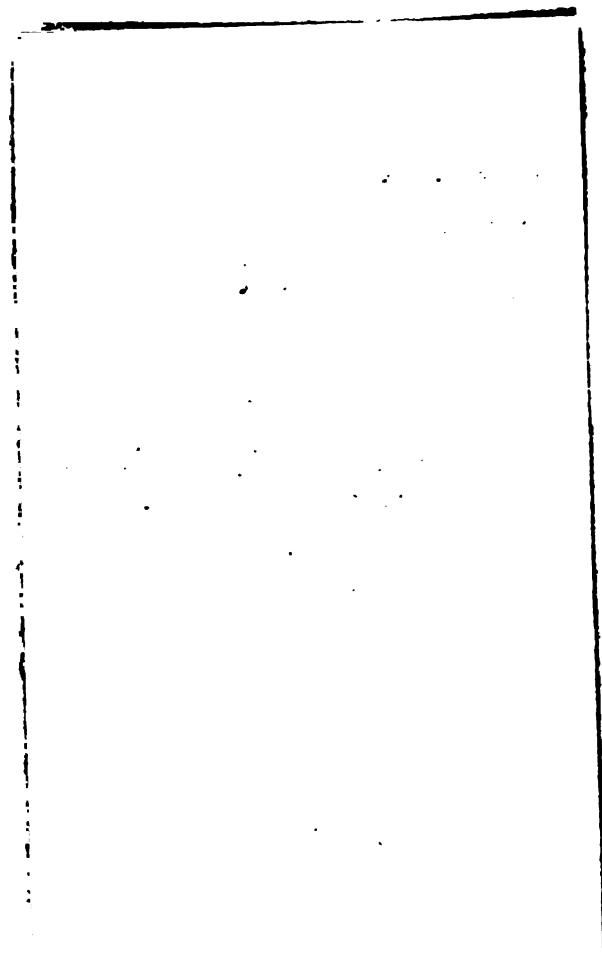
W. ABBOT, of Kinlofs.

9.

50 JAN 5 1915

